

ગુલબંકાવળીની વાર્તા.

જાપાની પ્રસિદ્ધ કતારી.

હરગોવનદાસ હરજીવનદાસ બુકસેલર

૩૦૬૫, પાનકિર નાકા-અમદાવાદ.

આવૃત્તિ ૧ હી

પ્રત ૨.૦૦

અમદાવાદ-શાહપુર વનમળી પાંચાની યોજના હરિબાઈ
દક્ષિણવર્તી પોતાના " અ-ધોદય " પ્રેસમાં છાપી.

જાન્યુ ૧૯૮૧.

સને ૧૯૨૫

કીમત રૂ. ૦-૮-૦ .

ગુજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય
અમદાવાદ
ગુજરાતી કૉપીરાઈટ-સંગ્રહ
૧૨૨૬૧૭

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગજરાતી કોપીરાશ્ટ્ર વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૨૨૬૭ વર્ગીક

પુસ્તકનું નામ ગુલાબડા પનાની પાત્રી

વિષય ટ. : ૪

ગુલબંકાવળીની વારતા.

મંગળાચરણ-ટાહરો.

શ્રી ગણપતી આરાધીએ, પુણ્યં ખેડ કરજેડ;
સહુ મળી કવી કરૂણા કરો, કામ માં દેશો ખોડ. ૧
સરસ્વતી મા કરૂણા કરો, વાણી આપો શુદ્ધ;
ખોટું ખરું લહેતો નથી, ક્યાં તમારી શુદ્ધ. ૨
પ્રથમ ઇષ્ટદેવને પરણું, જેની મુજબર સહાય;
કરૂણા કરો હું કરમરૂં, આ ગ્રંથ ચાલતો થાય. ૩

ચોપાઇ—સીરકસ્તાન નામે એક ગામ, જલદસંગ રામનું નામ
રાજ ચલાવે રૂડી પેર, બણી અવખત છે તેને ઘેર. વરણ અદારે
વાસો રહે, શોભા છંદ સરખી વહે; રામને પ્રધાનજ સહી, તે પણ
અતી ડાહ્યો છે તહીં. તે રામને રાણી એક, તેહ તણો શું કહું વીવેક;
તેને પુત્ર પ્રગટ્યા છે ચાર, તેની શોભાનો નહીં પાર. કરી પુત્ર જન-
મીચો એક, તેના લેખ ક્યાં વિવેક; જેમીએ રામને કહું, તે લેખમાં
એક કોતક થયું. ત્યારે રાજ ખોટ્યા વાણ, કહો જેમીજી ચતુરસુ-
ખણ; સાંભળી જેમી કહે રાય, લેખ તણો સુણો મહીમાય. પુત્રનું
પુખ જેમી જ્યારે, આંખે અંધ થયો તમો ત્યારે; ત્યારે રાજ ચમક્યો
જન, જેમી કહે તે સત્ય વચન.

દેહલે—રાજાએ વજર તેડાવીયો, સહી માંડીને વાત; કહે વજર હવે શું થશે, શું કરેવું બાકી. ૧ મુકેવું કહ્યું નહીં, શું છે પુત્રનું કામ; મુકા એને વન જઈ, ન આવે આ ઠામ, ૨ વજર તમે ચોડી કરો, ના મુકા વોલો એક; જાણવળે ભુગતે કરી, સાચું કહું છું તેહ ૩ વજર ત્યાંથી સંચરો, થયે વન મોઝાર; ખાર ગાઉ ઉપર જઈ, કરે જાતન અપાર. ૪

ચોપાદ—એ વાત તો અહીંથી રહી, ઘેર રાજાની શી ગત થઈ; વજર ગયા પછી શું થયું, પેર તેહની પ્રીતે લઈ. એક સમે પોતે રાજાન, નીકળ્યા મીજખાનીએ વન, ભુપ બેઠો વાડોમાં જઈ, ખાનપાન કરે છે સહી. પછી નીકળ્યો મૃગીયાયે બહાર, સાથી પોતે તેડ્યા સાર; સાથે સાથી તેને સહો, શીકાર કરવા ઇચ્છા થઈ. મરગ એક દીડો વન મોજાર, સાંધું બાણ મુક્યો તોખાર; જાણે વાયલ કરે આવે લાગ, નાસે હરણ તે અથાગ પુઠે રાગે મુક્યો તોખાર, નાસે તે વન મોજાર. સાથી સહુ પછવાડે રહા, રાજા હરણની પુઠે ગયા. સાત જોજન તે નાહું જાણું, તે હરણના લીધા પ્રાણ; અથ રાખ્યો ઉભો તે ઠામ, થઈ ગયું રાજાનું કામ. પુત્ર પાંચમો તાજલમુખ નામ, જેને નીજ તળવ્યુ ગામ; મુખ જોયે અંધજ થાય, જાણી કહાડ્યો જંગલમાંય. એક દીવસ પ્રધાનજ સહી, શીખનાં વચન કુંવરને કહી: તેથી ક્રોધ ચઢાવી કરી, આવ્યો મુત વન ભમતો કરી તેના જોગ આવીને મળ્યા, લખ્યા લેખ ટળે નહી ટળ્યા. દીડો આવતો રાજકુમાર, જાણે બીજો ઈંદ્ર તણો અવતાર ધન્ય. ધન્ય એ જનુની તન, જેની કુખથી થયું રતન; ઈંદ્ર બરી જોયો જોટલે, રાજા અંધ થયો તેટલે.

છરપો—ટળશે ભુંડી ભુખ, કંઈક ઉઘમ કરવાથી; ટળશે શત્રુનો બેઠ; દેશ પરદેશ ગયાથી. ટળશે દેહમાં રોગ, રોગ આસડ કરવાથી; ટળશે દુરખળ દંડ, મહો જપ તપ કરવાથી; પુણ્યે તો પાપ ટળે સહી,

જાણનારો કહે છે કમી; કમીજન મુખ વાણી કહે, લખ્યા લેખ ટળતા નથી. જમ જેરાવર ચારણ, એર હિપર લખ એસે; એસે ગીર ગુલામ જમ દેશ કે વીદેશ. પેસે જો પાતાળ, આપ આકાશે જાયે; જમ રોપને ચારણ, રહે વચ્ચે ફળ માંચે, જોગી થઈ જંગમ જામે, અનેક ઉપાય કરે કથી; કમીજન કહે સત માનજો, લખ્યા લેખ ટળતા નથી

દાહરો—પુત્ર જાણે કાંઈ રાજવી, રાય જાણે સજકુમાર; દ્રષ્ટે દ્રષ્ટ બેઠીની મળી, ત્યાંથી ચાલ્યો અસવાર. ૧ નજર જારીને નીહાળીયું, અંધ થયો અંધ ને રાય; લખ્યા લેખ આવી મળ્યા, જાત્રા ખોટા કેમ થાય. ૨ રાજાએ મન વિચારીયું, એ મત મહારો જાણુ; જોશીએ કહ્યું નિશ્ચયે થયું, મેં નિશ્ચયે કર્યું પ્રજાણુ. ૩ શોકાતુર મનમાં થયો, તેને દુઃખ તણો નહી પાર; જવા કારગ સુઝે નહી, વજર આવ્યો તે ઠાર. ૪ પ્રધાન જે પોતા તણો, યુધ્ધજળ જેતું નામ; પુત્રને શોધવા નિશ્ચયો આવી પહોંચ્યો તે ઠામ. ૫ આવીને ઉભો રહ્યો, કરી દંડ પ્રજામ; રાજા કંઈ નથી દેખતો, વિચાર્યું તે ઠામ. ૬ રાજા કેમ નથી જોખતા, મેં તમને કર્યા પ્રજામ; તમને અડસટે જોળખ્યા, ક્યાંથી આવ્યા આ ઠામ. ૭ રાજા કહે શું જોશીએ, અંધ થયો હું જાણુ; સજકુમાર દોઢો અહીં, તેહ પુત્ર નીરવાણુ. ૮ છુટો કેમ સુકયો તમે અહિં કેમ આવ્યા! આય; મારી કીમ માની નહો, નડવાં કરમતાં પાપ. ૯ શોકાતુર સરવે થયા, સુણી આવાં વચન; પછે તેડી આવ્યા પુર વીશે સેવ્ય સહીત રાજન. ૧૦ વારતા ચાલી પુરવીશે, પામ્યા શરીરે દુઃખ; પાપી પુત્ર પેહાં થયો, દીહું તેનું મુખ. ૧૧ ત્રાહે ત્રાહે સહકા કરે, વરણુ અઢારે લોક, નીંદા કરે સહુ પુત્રની, ધરે છે મનમાં શોક ૧૨ રાજા ચાલી ઘેર ગયા. તેને દુઃખ તણો નહી પાર, જારી સજા બેઠો સહી સરવે કર્યા જુહાર. ૧૩ જોશી પંડીત ને વેઠીયા, વધક વિષ અપાર; આજીવીક દીધા સહી, મુખ જોડ્યા તે ઠાર. ૧૪ જાણુ મારા મનમાં

થયાં અંધ થયો હું આંધ; પાછાં નેત્ર આવે મુને, એવો છે ઉપાય.
૧૫ ત્યારે વીમ્બ સહુ બોલીયા, વધદક શાસ્ત્રનું કામ; પુઝો તેડી ધન-
વંતરી, તે પુરે મન હામ. ૧૬

ચોપાઈ—વચન વીમ્બનાં મનમાં ધરી, વધદ સભા રાગએ કરી;
મુલક મુલકના હકીમ જેહ, તેડાગ્યા સહી આણી નેહ. ભરી સમ્મ
સહુ બેઠા સાથ, રાગ બોલ્યા જોડી હાથ; કયે પ્રકારે પામું આંખ,
શાસ્ત્ર પ્રમાણે પુરો થાખ, મારે ધનવંતરી સહુ તમે, નિશ્ચે કરીને
બોલ્યા અમે, એમ કહીને નમાયું શીશ, ત્યારે વૈદ બોલ્યા દશ વીસ.
અનેક ઉપાય કરશે રાય, તોયે આંખ સારી ન થાય; ઝખીત વાત
એ નીશ્ચે થઇ, દેખાતો કરનારી છે તહી. ગુરૂખંડાવળી પુષ્પજ સાર,
તેહ મળે તો થાય કરાર; સાત જનમનો અંધજ હોય, અડકે પુલ કે
નજરે જોય. તે મળે તો કામજ થાય થાય, બાકી બીજે નથી
ઉપાય; એવાં વધદનાં મુણી વચન, હરખું ધણું રાગનું માન. બોળ
કરાવી અપરમપાર, શોધવા મોકલ્યા ઠારેઠાર; જે લાવે ખંડાવળી ભાળ,
તે નગ્ન હું કરું નિહાલ. અખુટ બંડાર ભરાવું ખાસ, વચર કરીને
રાખું પાસ; મહત્ત્વ જન થયા તપ્યાર, શોધવા નકળ્યા ઠારેઠાર.
પહાડ પરવત જોયા બહુ કામ, પણ ના મળે ખંડાવળી નામ; પુરવ
પશ્ચિમ ઉત્તર દક્ષિણ સહી, કાંઈ જોવામાં બાકી નહિ, નીરાશ થઇ
પાછા આવીયા, કાંઈ ભાળ તો નવ લાંવીયા; લાચાર થઇ બેઠા સહી
સાથ, ત્યારે ધરયા રાગએ હાથ. અરે હવ આતે શું થયું, વધદ વચન
મિથ્યા તો થયું; ક્યાં જવું હવે શું કરું, દેહત્યાગ કરીને મરું. અંધ
તણો ધીક અવતાર, લાચાર થઇ બોલ્યો તે ઠાર.

દાહરે—લાચાર થઇ વાણી કહી, ત્યારે ઉઠ્યા સુત ચાર; પાસે
જઇ ઉભા રહ્યા, કરીને તાતને જુહાર. ૧ બોલીગણ થાશું અમે,
બતરીસ લક્ષણ તન ખંડાવળી અમે લાવીએ મુખ-બોલ્યા એમ વચન.

૨ ચતુરાષ્ટમે શોધી લાવશું, ઓશીમણુ થાશું તાત, રળ આપો અ-
મને તમે, બોલ્યા સભામાં વાત. ૩ રાળ કહે હું અંધ થયો, વળી
તમે જાવ છે તંન, ધીરજ કેમ ધરી શકું, કેમ વાળીશ મુજ મન. ૪
થોડા દીવસમાં આવશું, નીચે કરીશું કામ; માટે રળ આપો તમે,
આ વેળા આ ઠામ. ૫ નથી આસરો ખીજ તણો, સરવે ખીચાર:
રાંક; અમ વીના કામ સરે નહી, એ નીચે આડો આંક. ૬ સભા
સરવે વાણી વહે, એ ખત્રીસ લક્ષણા તન; લાવે તેમાં સંદેહ નહી, એમ
બોલ્યા સરવે વચન. ૭ ધીરવીર મહા પરાક્રમી, બુધ શીરોમણુ સાર;
એ ચતુરાષ્ટથી પેદા કરે, ગુણ તથા જાંડાર. ૮ ત્યારે રાળએ હીમત
ધરી, બોલ્યો તેણે ઠામ; દ્યો ખળનો અતીધણો, સીદ્ધ કરો એ
કામ. હસ્તી પાંચ અર્ધરાવતી, પાંચસે અસવાર. ખળનો આપ્યો
અતી ધણો, કહેતાં ન આવે પાર, ૧૦ શુભ મુહુરત જોઈ નીસર્યા
કુચ મુકામે જાય; એ વાત રહી એટલે, બીજો કહું મહીમાય.

ચોપાઠ—તાજલમુખને ખજરજ થઇ, પીતા અંધ થયો મુજને
જોઇ, તેહની ચરચા મારે જોવી સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહી મળ્યા
જંગલમાં મુજને તાત, સાચી માની કુંવરે વાત, ધીકાર પડ્યો મારો
અવતાર, મુજ શીર બેઠી મોટી ગાળ. ધીકાર પડ્યું એ મારું રૂપ
જઇ પડું હું મોટે કૃપ; શું મુખ લઇને હું ફરું; માટે વીપ ખાંધને
મરું. એ વિચાર કર્યો જોટલે, કાસદ એક આવ્યો તેટલે; તેણે મુખથી
વાણી કહી, રાળ કુંવર આઠ્યા છે અડી. અંકાવલી લેવા કારણે,
હર તણ નીકળ્યા બારણે, તે મળે તો રૂડું થાય, તો એ દેખે રૂડો
રાય. એવાં વચન કાસદનાં સુણી, ખુશાલી વાધી મનમાં ધણી, વી-
ચાર કર્યો પોતાને મન, હું જઇ મળું મુજ બાંધ જન. પંડી પાર
હું તેહનો લઉં, તે પ્રમાણે હું પશુ જાઉં; તોરી ઉપર થયો અસવાર,
માર્ગો થોડો ન લાગી વાર, મુકામ કરી રહાતા ન્હાં, તાજલમુખ આવી

પહેંચ્યો ત્યાં; ઘેઘા મધ્યે ઘેઘા સહી કાપ્યો. તેને ઝોળખ્યો નહી. એક સપ્તક તેના લશ્કર મહી, તેણે પુછ્યું રાજકુમાર જઇ; કેલણે છે તમે બાળે વેશ, કેમ નીકળ્યા છો પરદેશ, ત્યારે તે નર બોલ્યો બોલ, જણે છબ્યા અમરતની તોલ; પંથી મુસાફર છીએ અમે. પુછે છે તો મુજબને તમે. નથી બાઇબંધ સજન સાથ, તમ શરણે આપ્યા ઝાલો હાથ; ત્યારે બોલ્યા સૈયદ સહી, ચીંતા શીકર કાંઈ કરવી નહી. મુખે રહો અમારી પાસ, લશ્કર સાથે કરજો વાસ.

દેશહરો—એમ અરસપરસ વાતો કરે, રહ્યા રાત તે સાથ; પ્રાતઃકાળે તહાં થકી, સૈન્ય સંગાતે જાય. ધણા પંથ કાપ્યા સહી, એમ કરતાં આબું એક ગામ; દેરા તંબુ તાણીયા, કીધા સરવે મુકામ. તે નગર તણી શોભા ધણી, મુખથી કહી નવ જાય, નવનવા મહેલ શોભી રહ્યા, દીસે ધણી શોભાય. રાજ ત્યાંનો સતવાદીઓ, પ્રજા તણો પ્રતીપાળ દુઃખ નહી તે દેશમાં, શોભા અપરંપાર. ૪ તારીફ મુણી એવી શહે-રની હરખ્યા સૌ તે કામ; ચાર બાઇ તે ચતુર નર, જોવા લાગ્યા તે ગામ. ૫ દરવાજા પોળ ને બારીઓ, ગદી ફૂંચી ને બખર; જગ હળ જોત ઝળકી રહી, શોભા કારો કાર. ૬ જોતાં જોતાં આવીયા જ્યાં ભર્યા બખર; ત્યાં એક મહેલ દીઠો સહી, તેની શોભાનો નહી પાર. ૭ છળં ઝરખા રાવડી, સહુ મેનાકારી કામ; ચક્ર નાંખ્યો જરી તણો, જણે ઇંદ્રપુરીનું ધામ. ૮ ઢોલ દીઠો એક બારણે, ત્યાં છે સુંદર કામ; ત્યાં સુંદર નાર એક અવનરી, ને ઉંચા બહુ અવાસ. ૯ ચારે બાઇ મહા ચતુર છે, પૂછે તેડીને પાસ; આ મહેલ છે કોણુ તણો, કોણુ છે એની જાત. ૧૦ આ ઢોલ મુક્યો આ કારણે, એ સંદેહ સરખી વાત. ૧૧.

મોહન—એ રીતે ચારે મોહ્યા વાત તારે મોહ્યા પેઠે લખ્યું; એતો ગુણકા દેઈ છે દાર, રાજદારથી શોભા સાર. દેવાંમના છે સુંદર રૂપ, નમ્ર કન્યાથી સોભા અનુપ; પદમણી હંસણી ચીત્રીણી નર તેને ગણતી નથી લગાર. જાણે જળકે જળદળ ભેત, હિંદે થયો શોભે હિંદોત; મોહની રૂપ છે સુંદરી, પૃથ્વી હિપર એક આતતરી, લાખી ગુણકા એનું નામ ધેલું કીધું સધળું ગામ; લાખ રૂપીયા આપે જોઈ, મુખ વીનતાનું નીરખે લેઈ. પ્રથમ દ્રવ્યના ઢગલા કરે, પછે ઢાંડીયા કરમાં ધરે; એક લાખનો એકજ નાદ, વીનતાને કાને પડે સાદ. સાદ સુણીને દે છે માન, દાસી સાથે મોકલે છે પાન; તેડી જાય છે મહેલની માંહી, જે કહેશે તે કરશે તહીં. દ્રવ્ય હોય તો નાદજ દરો, નહી તો મારગ માંહી પરવરો; એવાં દાસીના સૂણી વચન, વીચાર કરવા લાગ્યા મન. એટલો તોલ રાખે સુંદરી, જેવી એને નજર ભરી; લાખ રૂપધાનો એક ઢોલ, તે પ્રમાણે જોવું તોલ. પાસે દ્રવ્ય તેને શી વાર, ચાર ઢગલા કરયા તે દાર; પછે ઢાંડીયા લીધા હાથ; અવાજ કર્યા ચારે જણ સાથ. લશ્કર પડ્યું પાદરે સહી, ચારે આગ્યા ગુણકાને તહીં; તાજલમુખ રહ્યો લશ્કરની પાસ, ચારે આગ્યા ગુણકાને અવાસ

દોહરો—કીધો નાદ ચારે જણે, થયું વીનતાને જણ; પ્રસન્ન થઈ ધણું કામતી, મોલી મુખે વાણ. ૧ જો નર આવી પહોંચ્યા સહી, દાસી દે જઈ માન; તેડી લાવો મુજ આમળે, આપો ફેરફાર પાન ૨ એવાં વચન દાસી સુણી, હિતરી તેણી વાર; સજાગર સંભળા છે સોભા, તેની સોભાનો નહીં પાર. ૩ જુદાર કર્યા નીચી વળા, મોલી મુખથી વાણ; બધે પધાર્યા સંભળી, એજ ચતુરસ્રજાણ. ૪ શેકણી મારી તેડે સહી, મોકલ્યાં બીજાં પાન; ચતુરને ચતુર મળે, એમ કહીને દીધું માન. ૫ તેડી મળ તે વાણી, ચારે ચતુરસ્રજાણ; એક મળે લાણી સહી ત્ય

સોમે કિંગીઓ ભાણુ. ૬ પાટ પરવાળી તણુ, જડીત હીડાળા આટ; એ વિશ્વકર્માએ રચના રચી, ધણી શોભા છે ધાટ. ૭ એક વીનતા દોડી બેડી તહીં, તેની શોભાનો નહી પાર; જેની કાને સુણી હતી તેવી સુંદર નાર. ૮ અગાનેણી કડી કેસરી, શોભે સકલ અવતાર; જાણે વીજળી ચમકી રહી, વદન કમળ આકાર. ૯ ધણી ચપળતા ના-રની ભુધ તણી બંડાર; સોળ વરસની સુંદરી દેખે છે ચતુર નર ચાર. ૧૦ વીનતા ઉડી ઉભી થઈ, બોલી હાસ્ય વચન; બહે આખ્યા પ્રથ્વીપતી, ધણું રીઝ્યું માફ મન. ૧૧

ચોપાઠ—વીનતા બેડી ઉભી થઈ, બેતાં ચારની શુધ નવ રહી, આપી ખુરશી દીધાં માન, તે વીનતાએ આપ્યાં પાન. કંઠે નેત્ર ચપ-ળતા કરી, ચીત ચારેનાં લીધાં હરી, ચારે ચતુરાઈ ભુધી ગયા, બેઠ વીનતાને વ્યાકુળ થયા. વીનતા બોલી મધુરી વાણુ, બહે પદાર્થ ચતુર સુખણુ; કાંઈ આજ્ઞા અમને દીજીએ, તમે કહો તે અમો કીજીએ. એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, ચારે જણે વાણી બણી; લાખ રૂપીયા ઇચ્છે છે તમો, તે કારણ પુછીએ અમો. ત્યારે વીનતા બોલી વાણુ, સુણુજો ચારે ચતુરસુખણુ; મારે રમત રમવાના કોડ, પરકું પહેલી નરથું હોડ, ચોસર તણી રમત છે જેહ, રમત રમવા આણી નેહ; જો હાફં તો સર્વે દહિં, દાસ થઈ તેની પાસે રહું. જે નર હારે આ કાર, તો તો કાઢી મુકું બહાર; હારે તો દ્રવ્ય મુકીને જાય, જીતે તો મુજ સ્વામી ચાય. બતરીસ બક્ષણુ તેનું છે કામ, મુરખ શું સમજે આ કામ. એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, વીમાસણુ થઈ ચારે ધણી; ચમે તેવી પણ આ-ખર નાર, એને જીતતાં કેટલી વાર, વારાફરતી રમશે સહો. જે જીતશે તે વરશે લેઈ; એવો મનમાં કર્યો વિચાર, માંડી બાજી નવ લાગી વાર.

કાહરો—માંડયા પાટ કંચન તણા, ચતુરંગી સોમટી સાર;

વીનતાએ ત્યાં મુકીયા, આવીને બેઠી નાર ૧ બિલાડીને શીર દી-
પક ધર્યો પછે બોલી મુખથી વાણુઃ હવે વારાફરતી રમો સહી, તમે
છો ચતુર સુખણુ. ૨ જીતે તેની હું તારણી, હારે તેના લેકે દામ,
એમ કહી બેઠી સહી, વીનતા તેણે ઠામ. ૩ એવાં વચન વિનતાનાં
સુણી, રીસ ચડી અપાર, તે મધેથી એક ઉઠીયો, બેઠો સનમુખ નાર,
૪ ઘણે ઠેકાણે ફર્યા તમે, તે આજ મુકશો મામ. એમ કહી પાસા
ઝહી, નાખ્યા તેણે ઠામ. ૫ સાચવે નજર એક એકની, નાખ્યા હઠને
દાવ; ચતુરી ચલાવે ચોગણી, રાખી મનમાં બાવ, ૬ ગમે તેવી કરે
ચાતુરી, પણ પડે છે અવળા દાવ, વીનતાની જીત બાજુ થઈ, તેને
હઠડે દરખ નવ માય. ૭ એક હાથ બાકી રહ્યો, જે પડે પાસા
પોખાર; તો તો જીતે તારણી, હારે રાજકુમાર. ૮

ચોખાઈ—પડ્યા પોખાર ને જીતી નાર, રાજકુમાર હાર્યો તે
હાર; ઉતરી ગયું છે મુખનું નીર, આધા જઈને બેસો વીર. ખીજે
બાંધવ ઉઠ્યો સહી, વીનતા સનમુખ બેઠો જઈ, તેણે પાસા લીધા
હાથ, રમવા લાગ્યો વીનતાની સાથ. તે પણ હાર્યો જોતાં સહી. તેની
હોંશ પણ પોંચી નહિ, ત્રીજે બોલ્યો ત્યાં વાણુ, ઉઠી બેઠો ચતુર સુખણુ.
મુજને કાઈ જીતી ન જાય, નથી સુંકે ખાધી કોની માય, એમ કહીને
પાસા લીધ, રમત હતી તે જારી કાંધ. ઘણી ચતુરી કાંધી સાર, તે
પણ હાર્યો ન લાગી વાર, ચોક્કાએ ચતુરાઈ બહુ કરી; તે પણ જીતી લીધો
સુંદરી. ચારે નરનાં ઉતર્યા માન, હળવા પડ્યા જેમ પીંપળાપાન; રાંડના
જીતી જશું કાંઈ. હસશે પુરના સંધળા લોક, એવો મનમાં કર્યો
વીચાર, ફરી રમવા માંડ્યું તે હાર. ચચાર ભાખની પાડી હોડ, સોળ
ભાખ ભર્યા તે હાર. સોળ ચાંદને લાવે સહી, નહી તો સોળની આશા
નહી; એમ વિચાર પોતાને મન, રમવાને બેઠા તે દીન; ચારા ફરતી

હાર્યા ચાર, જીતી મુણક નવ લાગી વાર. હાર્યો જમારી ખમણું રમે, કુદિ બ્રહ્મ થઇ તે સમે. વળી મનમાં કયો વિચાર વિનતા પ્રત્યે બોલ્યા ચાર. હાથી ઘોડા ધનને માલ, લખી આપ્યું તેને તત્કાલ. હારીયે તો સરવે હીજીએ; જીતીએ તો તારણી લિજીએ; એમ કહી રમ્યા તે ઠાર તે પશુ જીતી લીધું નાર. કાંઈ હોડ કાઢે આ ઠાર, નહિતો મહેલેથી નિક-
ળો બહાર, સુણી વચનને લાગ્યુ દુઃખ બોલ્યા ચાર જણા તે મુખ. ચોથી રમતે રમિયે અમો, કરીયે હોડ ને મુણજો તમો, જો હારીએ તો થ-
ઇએ ગુલામ, નહિતો તને કરીએ આ ઠામ, એમ કહીને રમીયા તહી. વિનતા તે પશુ જીતી મઇ, ઝાંખા થમને એકા તહિ, પછી વિનતાયે વાણી કહી.

ટાહુરો—હાર્યા ચારે ચતુર નર હાથી ઘોડા ધન માલ, ગુ-
લામ ખત લખી આપીયું. પછી કેદ કર્યા તે ઠામ, તે ગઇ વાત તે ગાંદરે, લશ્કર પડ્યું તે ઠાર, હાર્યા ચારે રાજવી, જીતી મુણક નાર ગુલામ થઇ તે તો રહ્યા નવ પોંચી મનની આશ; એકે અરથ સર્વો નહિ, છેક થયા નિરાશ. ૩ એવી વાત સર્વે સુણી, મનમાં પામ્યા દુઃખ, નાહું લશ્કર ત્યાં થકી, છિતર્યાં સરવનાં મુખ. ૪ તાજલમુખ રહ્યો એકલો બાકીએ તજ્યું ઠામ; દુઃખ ખરી મનમાં રહ્યો શું કરવું હવે ઠામ. ૫ નામ બોલ્યું ચારે બાંધવે, લગાડી કુળને લાજ; ગુલામ કાવળી લાવતાં કરે ગુલામિ કાજ. ૬ પરમેશ્વરના પ્રતાપથી જીતું મુણ-
કાની જત; છોડાવું મુજ બ્રાતને પછી લખિત પહારથ વાત. ૭ કરતા હરતા કિરતાર તું, મુજથી કંઈ નવ થાય, એમ વિચારી મન વિશે આબો નમરી બાંધ ૮ શેરી ચઢ્યાં ને ચાવડી, જ્યેષ્ઠા ચોક બજાર; ફરતો ફરતો આવીયો, એક અમીરને ઠાર. ૯ મેટો મહેલ નવકુલિનો ઠાર એક ફરવાન; દીકો તેણે રાજવી, લીધાં ઝાઝાં માન ૧૦ મેણે દેશથી આવિયા, શું છે તમારું નામ. ખતીજ લણણુ કિસો તમો જાનું.

ધારો છે કામ. ૧૨ ત્યારે રાજકુંવર મુખ બેસીયો. અમે મુસાફરે
જાત, આ મહેલ છે બાઇ કોણ તણો, એટલી પુછું વાત. ૧૨
ત્યારે દરવાને વાણી વહી, એ અમીર તણું છે ધામ; બુદ્ધિ ધણી બહુ
ચાતુરી, ઘેર ધણા છે દામ. ૧૩ ત્યારે રાજકુંવર મુખ બેસીયો, એક
કરો મુજકામ; અમીરને જાહેર કહે, એક મુસાફર આવ્યો મુકામ. ૧૪
ઉમેદવાર મળવા તણો ધણી ઇચ્છા મનમાં; હુકમ કરો તો આવીયે
એમ કહો જઇ ત્યાં. ૧૫

ચોપાઇ—એવાં વચન દરવાને સુણી, ગયો ત્યાં અમીરના
બાણી, સનમુખ રહીને કરી સલામ, પછી અરજ કરી તે કામ.
મુસાફર એક આવ્યો દાર, તેમાં રૂપ છે અપરંપાર, બનિયત લક્ષણી
છે જાત, તેણે એક કહાવી છે વાત, અમીર સાથે મળવું છે સહી,
એવી તેણે વાણી કહી. એવાં દરવાનનાં સુણી વચન, હરખું તે અ-
મીરનું મન. તેડી લાલો માહરી પાસ, મોકલ્યો તેડસ તરત દાસ આવ્યો
સેવક તેણી વાર, કરજેડીને ક્યો જુહાર અમીર અમારા તેડે ત્યાં
બેઠા રંગ મેડીની માંચ, માટે ચાલો અમારી સાથ, એમ કહીને બેડ્યા
દાસ સભા કરી બેઠા જ્યાંય, રાજકુંવર જઈ પહોંચ્યો ત્યાં; રાજ
રીતથી ક્યાં જુહાર અમીર રીઝ્યો અપરમપાર, મુખ શેલે જાણે
ઉચ્ચે સુર, એનું રાજકુંવરનું ગુર. ધણી શોભા ને રૂપ વિશાળ,
જોડને ઉમળું વહાલ; પાસે બેસાડી દીધું માન, મુક્યાં આગળ ફેર-
ળપાવ, ક્યાંથી આવ્યા ને ક્યાં રહો, કામ કાજ અમ સરખું કહે,
બાળપણમાં જોમન વેશ કેમ નીકળી આવ્યા પરદેશ, રાજકુંવર મુખે
બેસ્યો બેસ જાણે અબા અમરતની તોલ; પુરવ દેસ વસીએ અમે
પુછો છો તે સુણ્યે તમે, જાણે કામી કરા તન, નથી માન પીતાને
સન્નિધ, જો આજ નીચી ધરતી સહી, એ વીન ચોખું કાઇ નહી;

ઉમેદવાર ચાકરીનો જાણ. જ્યાં અજાણ ત્યાં રહેશું નીરવાણ; જે દરમાવે તે કરવું કામ, બીજા લક્ષણ મારું નામ. એવાં વચન અમીરે સુણી ખુશાલી વધી મનમાં ધણી; મુજ પાસે તમે સુખે રહો મનમતો મુસારો લહો, ખાઓ પીવોને મોજો કરો, શહેર બજારમાં સુખે ફરો, એમ કહીને રાખ્યો પાસ, પોંચી મનડા કરી આશ.

દોહરો—એકાંત જગા આપી સહી, ત્યાં ઉતર્યો રાજકુમાર: બોજન કરે મન બાવતાં, જઈ એસે દરબાર. ૧ હાર્ય વીનોદને ચાતુરી કરે રાગ ને રંગ, ચતુરાઈ અજાણે ચોગણી, જઈ અમીરને સંગ. ૨. શેતરંજ ગંજી સોગટાં રમે અમીરની પાસ, એક ધડી વીનો મુકે નહી, તેને દીડે મનકું હુલાસ. ૩ પાછો દોવસ ધડી એક રહે; તે વખત નીમરે બહાર બજારમાં ફરી કરી ઘેર આવે રાજકુમાર ૪ એમ કરતાં દીન વીત્યા બહુ; પછી કીધો મન વિચાર, આમ એસી રહે સીધી નહીં, અમીરના ઘર મોજાર; પછી એક સમે એટલો સહી, અમીર પ્રત્યે તે વાત, સોદાગર એક મીઠથી, પ્રીત ધણી મુજ બાત. બપો ધડી જવા તણી, મારા મનની હામ; હુકમ હોય જે તમ તણો, તો જઈ તે મુકામ. ૭ અમીર કહે સુખે પરવરો એ વાતે મુજ મન, ઝાઝીતાર કરશો નહિ; એમ મુખે બોલ્યા વચન. ૮ વાડ કહીને નિસર્યો ફરે તે નગર માંચ; ચોમર રમે છે ચતુર નર, જઈને તેને ત્યાં ૯ માન દીધું સરવ મળી પુછે છે સમાચાર; ઘટે તેવો ઉત્તર કહ્યો, સદ્ હરખ્યા અપરમપાર, ૧૦ ચાર ધડી ખેડો મહી, જેયો સઘળો ખ્યાલ; જુહાર કીધો સરવને, ઉઠ્યો પોને તતકાળ. ૧૧ ચતુર નર બોલ્યો સહી, આવજો નીત આ હામ; આ મુકામ છે તમતણો, એમ કહીને કરી સલામ. ૧૨ પાછો આવ્યો મુકામ જ્યાં, કર્યાં બાવતાં બોજન; પછી અમીરને રીઝ્યો, એટલે આવ્યો દન. ૧૩ રજની વીતી

રમમાં ઉઠે મયો સવાર તથા પોહોર કરી ચાકરી મયો મીનને દાર.
૧૪ ચોસરની બાજી રમે, બલા ખેલાડી સાથ; લાખા દાવ દાવે સહી,
એવા એના હાથ. ૧૫

ઓપાધ—બલા બલા નર આવે તહીં કોઇ તેને જીતી જાય
નહિ, મુકાને સહુના અહંકાર, અનો ખેલાડી અપરમપાર ધણા દિવસ
રમત રમીયો સહી, સામેત રમત કિધિ તહી, પછી વિચાર્યું મન મોજર
હવે જાઉં ગુણકાને દાર. તેના ધરની ચરચા જોઉં મારા મનનો સં
દેહ જોઉં; કાણ પ્રકારે જીતે નાર, તેનો પુછી કાઢું પાર. બેઠ પ્રપંચ
કરશું આજ, તો તો સરસે માઈં કાજ, નહિ તો કામ થવાનું નથી.
હીમત મુકે બનવું નથી. એવું વિચારી મનની માંય, ગુણકાના ધર આ-
મળ જાય, નિકળી ધરમાંથી એક નાર, ધણી વૃદ્ધ છે અપરમપાર. જો-
સ્તીકા કરમાં બાલી ખરી મદમાતી ચાલે સુંદરી; એક ચતુર નર ઉભો
છે બહાર, તેને પુછી જોશું તે વાર, આ ધણી વૃદ્ધ ડોશીની કાય, નથી
માલતા એના પાય; સજન સહોદર છે કે નહી, એ વૃદ્ધપણે દુઃખ
પામે સહી, એવાં કુંવરનાં સુણી વચન હસીને જોલ્યા તે મન. આ
લાખી ગુણકાનો ધામ, એના ધરમાં ધણા છે દામ તે આ ડોસીને છે
હાથ. એમને પુછી કરે છે વાત; સહુ પુસાદરને લાવે અહીં રંડાને
દયા ન આવે મન માંહો. તેવાં ફળ ભોગવે છે કાય, તમો શું જાણો
વારતા રાય, તમો જાતે મુસાદર સહી, આજ આજ્યો તે કાલ નહી,
એમ કહિને હરથો તે દાર, મનમાં હરખ્યો રાજકુમાર. સલામ કરી
ત્યાંથી નિકળ્યો, આમળ જાઉં ડોશીને મળ્યો. જાતને ચરણે નમાવ્યું શીશ,
દંડવત કર્પાં દહા વિસ, પછે તળાંસવા માંડ્યા પાય, ફક્ત કરે છે માટે
રાખ. ડોશી અચરત ચઢને રહી, મુખથી તેને વાણી કહી; કાણ છે રે
આજ તું તો જન, આ કારણે કરે ફક્ત. સુરાપાન કર્યું છે કાય, તેથી

રૂઠન કહે 'હું' મામ; મહાવા ચરણ તળાસે બાજ, પુત્ર સંસ્કારે તારા
 કાજ; કો કોણ જાત્રી ને શું નામ, ક્યાંથી આવ્યા આણે હામ; એવી
 વાત પોતે ચીત ધરી, ડાહી પ્રત્યે વાતજ કરી ડાહી કુશીને હરખી
 મન, સાથે લઈને ચાલી તન, માથે તેણે ફેરવ્યો હાથ, સુખે રહો તન
 મારી સાથ. ખાન પાન કરાવ્યાં સહી, પછી તેણે વાણી કહી; અમો
 જાણું માતાજી આવ, પરાધીન ચાકરીને કાજ. પુત્ર જવા ક્યો
 તૈયાર, બોલી ડાહી તેણી વાર; પુત્ર વળી આવજો કાલ, એમ કહી
 વળાવ્યા બાજ, ત્યાંથી આવ્યો અમીરને ઘેર, તે વાતની કેલ નવ
 જાણે પેર, અમીરનું કરે છે કામ, મિત્રો સાથે રમે તે હામ. વળી
 ડાહી પાસે બેસે જઈ, મધુર વાણી બોલે સહિ. માતાજી ફરમાવો
 કામ, હું હું પુત્ર તમારો જાણ, મુજને આસરો તમારો સહી, મારે
 માથે બીજું કોઈ નહી. ધણાં બોલે મધુર વચન, તેમ તેમ ડાહીનું
 હરખે મન, એક ઘડી ને મોડો જાય, ડાહી અન્ન પાણી નવ ખાય,
 દેખે ત્યારે સુખી થાય, એવી વશ કરી તે રાય; એક સમે ડાહીની
 પાસ, આગળ મુકી મહોર પચાસ, મહીનો અમીરે આપ્યો તેહ
 તમ પાસે લાવ્યો હું એક, ખરચ પાણી જે જોઈએ સહી, તે માટે
 હું લાવ્યો અહીં, એમ કહીને આપી હાથ, ડાહી બોલી કુંવરની
 સાથ, કેટલા કાળ જીવિશું હામ, મારે દ્રવ્યનું શું છે કામ, મારી પાસે
 ધણું છે હામ, જે જોઈએ તે લેજો આ હામ. કુંવર કહે માથે તમે
 જે જોઈએ તે લઈશું અમો, પુત્ર જે લઈ આવ્યો ધન માતા સાચવે
 કરી જતન, પુત્ર કહે માતાજી રાખો તમે, તમારે આશરે જીવું હું અમો,
 એવી વાણી મધુરી સુણી, તેમ તેમ ડાહી હરખે ધણી, જોગીને વશમાં
 કેળજ નેમ, રાજાને વશ ડાહી તેમ, જેમ સરપને વશ કરે ગાડી;
 તેમ કુંવરે ડાહી વશ કરી, અંધ નેમ પામે લોભન, તેમ પુત્ર જોઈ

હરખે ડોશીનું મન બધા દિવસ એમ ગયા વહી, હારે રાજકુમારે વાણી કહી, પુરૂષ ચરીત કયું તે વાર, વીરસારી કહું આ ઠાર; ઓત્ત જન સાંભળ ન સહી કરીએ એવી વાણી કહી.

દોહરો—એક સમે ત્યાં બેઠે જણ, એકલાં વન મોઝાર; લાં એક કુપ દીઠો સહી, તેમાં જળ તણો નહી પાર. આ જળ મધ્યે હું પડું, તું જોજો મારી માત; પાછા પગ આંહિ નહિ ધરું, તું નિમે જળજીને વાત. ડોશી ધણું મન કળકળી બાઈ એ શું બોલ્યા બોલ; પુત્ર કહે કરતુક કર્યા, ખરી વાત તું બોલ, ત્યારે ડોસી મન રીઝી ધણું, આનંદ ફેલાયો અંગ; કરવા લાગી વારતા, તે ચતુર નરને સંગ, પુત્ર જે માગે સહી, તે આપું તને દામ; તું મરીશ ત્યારે હું મરીશ, શું સરશે એમાં કામ, પુત્ર કહે માતાજી સુણો તમે આપો ધન અપાર; એ વાતનો સંદેહ મુને, તે જળજીને આ વાર, તમ વિના બાગનાર નહી, મારા મનની બાંત, ત્રીજું માણસ સાથે નથી, બેઠા છીએ એકાંત, ડોસી કહે સુણ દીકરા, શું સંદેહ તુજ મન; તે બાગ આણી ધડી, વળી લો ઝાઝું ધન, એમ કહી વચન આપ્યું, સંદેહ બાગ આ દામ; રાખી વાત કરો તમે, તે વાતે સાક્ષી મીરામ. ત્યારે તે નર બોલિયો, સાંભળ મારી વાત; લાખી સરવેને જીતે, બાગો મનની બાંત. લલાલલા હારીઆ, કોઇએ ન જીતી તે નાર, કોઈ જીતી શકતું નથી, તે સંદેહ મને અપાર, કરોડોપતી કાંકર કર્યા. રાએ ધણો એક તોર, કોણુકજીની ઉપાસના. કોણ તરૂણી શીર જોર. નથી દ્રવ્ય મારી કમે, મને નથી રમવાનું મન; સેહેજે વાત પુછું અમે, એમ બોલ્યો મુખથી વચન.

ત્રીપાદ—ત્યારે ડોસી બોલી બોલ, સાંભળ દિકરા એવું તોલ; એ વાત વિસ્તારું અમે, કોઈ આગળ નવ કહેશે તમે કદાપી જશે ત્રીજો કાન, તે વાતે ઉતરશે માન; કહેશે ધર મારું ધર મધ; એટલી એમ મુજને સહી, પુત્ર કહે પ્રતિજ્ઞા કરું, બલકલાદિક પાપજ ધરું; એવી ..

મતિગા કરી જ્યાં, ત્યારે મોલી ડોસી ત્યાં, લાખી પાસે કાંઈ વિદ્યા નથી, નથી ઇશ માથે સરવથી; પાસા છે વિનતાને હાથ ભરે છે મોટા સાથે બાથ, બીજને એક કરે છે ઉપાથ, તેથી નર સહુ હારી જાય; એક બિલાડી પાળે છે નાર, તેને ફળની અપરમપાર; દિપક તેને માથે ધરે, પછિ રમત તે જીતી કરે; નવ હાલે નવ ચાલે મંઝાર, કરી કામ બેસે છે કાર, એ ઉંદર પાળે છે જાણ, ધણા ફળબ્યા છે નિરવાણ, બિલાડી પાસે બેસે સહી, મુખ આગળ પણુ ખાએ નહિ, ઉંદર બિલાડીનો ત્યાં મેળ, ગુણકા નરશું માટે ખેલ, મન ગમતા દાવ જોઇએ જોહ, બિલાડી સામું જાવે તેહ. ગરદન ફેરવે તેણી વાગ, દિપક જાંબો પડે તે કાર; બંદર પાસા ફેરવે સહિ, તે પ્રકારે જીતે તહી. બીજ વિદ્યા કાંઈ પાસે નથી, સુત કથી માનો સરવથી, રાજકુંવર ત્યારે રીજ્યો મન, માતાજીએ કહ્યું સત વચન. સંદેહ મન તણો ભાગ્યો સહી, ડોસીને પગે લાગ્યો તહી ગયો ઘેર પોતાને તત્કાળ, ડોસીને ધણું ઉપજ્યું વહાલ. આપી ઝવેર હિરાની માળ, ત્યાં તો કુંવર થયો નીહાલ; કરે ચતુરાઈ તણો વિચાર, લીધું દ્રવ્ય તે નીકળ્યા બહાર ભરી બજારે ચઢને જાય, હિડો વાધરી ઉભો ત્યાંય, એક નોળીયાનું બચ્નું સાર, વેચવા ઉભો ભરે બજાર. એથી જીતવાનો તે નાર, એવો મનમાં ક્યો વિચાર. માટે લકે તેને હું અહીં. આપી મુલને લીધો સહી. બાંધ મધ્યે ધાલ્યો તેણીવાર, તેને ફળબ્યો અપરમપાર.

દોહરો—સોગડી મારે હાથની, કે ચડપ નીકળે બહાર; મુશક એકને પકડે સહી, સાન કરતાં વાર. ૧ દેગડી મારે હાથની, ત્યારે જઈ કરે સિંકાર, એ રીતે તેને ફળબ્યો, દિન થયા દશ બાર ૨. પછી સલામ જઈને કરી, અમીર ફરી પાસ, જમવાને મુજ તેડિયો માટે રાત્ર આપો રજામ. ૩ ચિત્ર અમારો એક છે, તે તણું છે જામ; બીજને સચ્ચ મુજ તણો તે કહું કું મુખ વચન. ૪ લગ્નને જવું છે માહર,

એલી મિત્ર મુજને ધામ; કીરમા મુજ ઉમર કરો તો લખે મુજનો
જવામ. ૩ એવાં વચન અમીરે સુણી, આમાં વચ અમાર; આશુ-
પણ કષ્ટોં ચોખતાં, કહેતાં ન આવે પૂર. ૬ અમુદમ શિરપેચ આ-
પીયો, જેને જહીના તાર; શાનખેડો સત્રાવાખતે, રતન જહી ૧ એક
હાર. ૭ મગના તોડ સેના તણ્યા, કોટમાં મોતિના હાર; કમ સાંકળાં
કાંઠીઓ, પ્રદેર્ધા એવા કણગાર. ૮ પ્રતીર્થીય ખીલું પ્રમદીયું, જણે જળ-
હળ જોત; જણે કામદેવ પ્રગટ થયો, અને શોભે ઉદયોત. ૯ અમીર
જોઇને રીઝીઓ, આપ્યો એક તોખાર; અથ ખેસીને પરવર્ધો મિત્ર
તણ્યા દરબાર ૧૦ વચન અમીરનાં સુણીને, કુંવરે કર્યો જુહાર; અથ
ખેસીને પરવર્ધો, તે ગયો ગુલુકાને હાર. ૧૨

ચોપાદ—સમી સાંજે ઉતર્યો તે હાર, ગયો લાખીના મહોલ
મોઝાર; જણે ઉઝીએ જેવો સુર, એવું નીરખું તેનું સુર દસ્વાન પણ
બોલી નવ શક્યો, પોને ચાલ્યો ધરમાં ધર્યો, જઇ મેડીએ ચડ્યો
સહી, વીનતા પેડી દીડી તહીં. વીનતા ઝાંખી જોતામાં થઇ, શુષ્કશુષ્ક
તેની નવ રહી; હાડું કામજુગાર મુખ, ગુલુકા જોતાં પામી સુખ, જણે
કાંઠ તણો અવતાર, ધણું રૂપને શોભા સાર; નથી માનવી સાથે કોઇ
કારણરૂપ દીસે છે જોઇ. આપી આસન ઉભી નાર; હસી બોલી વચન
તે હાર; કોણ દેશ તણ્યા છો જુપ રાજ તેજ રઢીયાળું રૂપ, કેમ
આખ્યા તમે માહરે ધામ, શું ધાર્યું છે મનમાં કામ હુકમ તમારો
માથે લીજ્યો, જે કહી તે હાજર કીજ્યો; ત્યારે કુંવર ખેડ્યો તણ્ય
સાંકળ વીનતા ચતુર સુજાણ, જ્યો સુસાદર અપા આ ગામ, અ-
મીરમા ઝરમાં કર્યો કુકામ ખુપી તમારી સુણી અપાર, બણી સુધક
જે લાખી નાર, રમત રમી જણે છે સહ, જે જામ તે હારે સહ-
સુણી તાલમે હાજરું મીત, રમવાને જાણું ખચીત, પ્રદેશી સુસાદર

આબ્યા ધેર, કરી સજ્જત રૂડી પેર; એવાં મધુરાં સુણી વચન, ખાન-
ખાન મુક્યાં તે દન; બહુ બોબન કરાવ્યું સાર, પછી બોલી મુખથી તે
નાર, મેતો નિયમ લીધો એક જાણ, તે વાતનું કહું મંડાણ, રમવાનો
રાખે અભિલાખ, તે જન લાવે રૂપિયા લાખ. પ્રથમ તો નર ઢગલો કરે
પછે મેડી ઉપર ચડે હાઈ તો દાસી થઈ રહું, જીતું તો લાખ રૂપિયા
લેઈ; એવો નિયમ છે માહરો સહી તમે કહોતો રમીએ અહિં, વચન
માઈ મિથ્યા નહિ થાય તે વાને ઘટે મહિમાય જીત્યાનો વાળે છે દોલ,
એવો બોલી ગુણક બોલ; લાખરૂપિયા આમળ ધરે, તે નર રમત જીતી કરે.

દોહર—એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, બોલ્યો રાજકુમાર,
અહંકાર રાખે અતિ ધણો, તને કાણુ વરશે આ દાર, ધણા સાથે
જીતી સહી, તોય ન સરીયું કાજ, પરમેશ્વરના પ્રતાપથી, જીતું તુજને
આજ, ધણા નર તેં જીતિયા કડણુ છે આજનું કામ; ચતુરાઈ કરજો ચો-
મણી, જેમ પોંચે મન હામ, મુદ્રિકા કરણુતણી સવાલાખનું મહિ નંમ,
વિનતાની આગળ ધરી આનંદ આણી અંગ જોષ વિંટી અમુદ્યની,
હરખી મનમાં તે દાર, માંડી બાજી તેણે સમે, રાજકુવર ને નાર. પાસે
ખિલાડી માથે દીપક ધર્યો, ત્યારે ચમક્યો પોતે મન નીશાની સાચી
મળી, ડોસીનાં સત્ય વચન; મુપક દિંદો ત્યાં સહી થયો તદા અજાણુ
રમત તે જીતી કરી લીધા પાસા હાથ, જાણી જોઈને હારીઓ લે છે
અખળા લાજ, હઠ કરી રહી પોતા તણી, જીતી ત્યાં ગુણકાજ. ૮
પોઆરામાં આવી રહી બાજી ત્યાં તેણીવાર, આવે પોઆર વિનતા
તણા હારે રાજકુમાર. ૯ એવું મન વિચારીયું ખિલાડી સામું તે
હામ; ત્યારે મરતક તેણે ફેરવ્યું, વિનતાની પોંચે હામ. ૧૦ દીપક
જોતામાં જાંખે થયો નાંખ્ય; પાસા તે નાર. ઉંદરે પાસા ફેરવ્યા પો-
આર કર્યાં તે નાર. ૧૧ જીત્યાનો જશ વાળીઓ. હાર્યાં તમે ચતુર-
જીતુ મનુજી સોમજી હાખી એમ બોલી વિનતા વાણુ. ૧૨

ચોપાઈ—એવાં વિનતાનાં મુણી વચન, ખીજી રમત માંડી રા-
 જન; હારજીતમાં મુકયો હાર, રમવા લાગ્યાં નરને નાર. ધીર મધ બેઠો
 તે કામ નાંખે પાસા મુખ લેઈ નામ; બત્રીસ લક્ષણ જે નર કહેવાય,
 કોઈનો ગાંભરો તે નવ જાય, બસા નર મુકે છે માન કોણ માત્ર એ
 વિનતા નામ; એક હાથ ખાલી નવ જાય, જેવા માગે તેવા પડે દાવ.
 મણી ચતુરાઈ વિનતા કરે પણ એકે વાતે અરથ ન સરે; વિનતા પા-
 મવા લાગી હાર દિપક સામું જોયું તે હાર. કુંવરે પાસા નાંખ્યા જેટલે,
 મંજરીએ શીર ફેરવ્યું તેટલે; ઝડપ જોઈ નીસર્યો મહી, પાસો અ-
 વળો કીધો લઈ. કુંવરે સોગડી મારી તેણે વાર, તરત નીકળ્યો નોળાઓ
 બહાર; જોઈ તણી પકડી કાઢ, નાઠી ખિલાડી મેલી કાઢ, સાતમે
 ઘેર જઈને ઠરી રમત બંગ તે વેળા કરી રાજકુંવરને ચડી છે રીસ,
 કાંઈ કરી બોલ્યો તે દીસ તારી આવી અકલમાં ઉઠી વાટ, કંચન
 તણા તેં મુક્યા પાટ નારી ભુલિ પગની પાનીએ વસી રાંડ જતને
 અકલ કશી. ઘરમાં દીવી મરખી નથી, ખીલાડી શિર દીપક સરવથી
 મુકો ઝવેર હીરા કે લાલ, થાય અજવાળું ઝાંકઝમાજ, નીકર આવો
 મારી પાસ, આજ કરવાનો તુજને દાસ; જણી જોઈને હાર્યો તુજ
 સાથ, હવે તો ધસવા પડશે હાથ. એમ કહી કહાડ્યો એક મણી,
 જણે શોભા પ્રતીર્ષા તણી; ભાગ્યું વિનતા કેં જેર, પડી ખસીઆણી
 તેને ઠોર; હપડે દુઃખને મહોડે હસી, એ વાતમાં ચીંતા કશી. હમણાં
 હોડ હારીને જશે. જશે માલને દુખીયા થશે આગળ કાંઈક હારી
 ગયા તે નર તો ઠેકાણે થયા; જેવી ગતી તમારી સહી, શો ઉલ્લસ
 કરવો અહીં; મેં બસા બસા દીડા રાજન, તે બહુ હારી ગયા મહા-
 જન; કોઈની ગાંજ હું નવ મછ. અથાગ નર આવ્યાતા અહીં; તમે
 ભાગ્યો મારો અડધાર સીતેર લાખ જીત્યા આ હાર, મારે આજ રમ-
 વાને કોડ પાડી આજ તમણું હોડ; સીતેર લાખ જીતું તો લઉં હાડે

તો ઇસકામત દઉં, એમ કહીને બાજી ધરી, રમત હતી તે જરી
 કરી; ઘણી ચતુરાઈ કરે તે નાર, જીત્યા બાજી રાજકુમાર; ઉતરી મનું
 વિનતાનું મુખ, ઘણું તે મનમાં પામી દુઃખ; માંદ વાદળમાં પેસે જેમ
 વિનતાનું વદન થયું છે તેમ, નીચું જોઇને વિનતા રહી, ત્યારે કુંવર
 વાણી કહી; વળી કાંઈ હોય મનમાં કાડ, તો તો પાડો બીજી હોડ.
 હાર્યો જુભારી અમણું રમે, લાખો મુખ બોલી તે સમે; બન માલ
 મુજ પાસે નથી. એક વાતે રમું સરતથી; અમીર ઉમરાવ રાજ તન,
 ગુલામ કરી રાખ્યા બોવન; તેની હોડ માંડે અમો, જીતો તો લખ
 જાઓ તમો રાજકુંવર હરખ્યા તે ઠાર, માંડી બાજી નવ લાગી વાર,
 પરમારથનું કરતું પુન્ય, છોડાતું રાજકુંવરના તન; પ્રભુ લાજ રાખજો
 મહારી, એમ કહીને રમત જરી કરી, તે બાજી જીત્યા રાજન વળી
 તે બોલ્યા મુખથી વચન; ખીજું હોય તો ફરમાવો કાજ, લેશ માત્ર
 ન રાખશે લાજ, નીચું જોઇ વિનતા રહી ગદ ગદ કંઠે વાણી કહી;
 સર્વે વસ્તુ હારી આ ઠામ, નથી કાંઈ મિલકતનું નામ; અજમાયશ તુજ
 અગળ કરે, મહારી કાયા હું હોડમાં ધરું જે જીતું તો સર્વે લઉં હારે
 તો હાસી થઇ રહું; તે પછી કયુલ કયું આર, માંડી બાજી નવ લાગી
 વાર; રાજકુંવર લાગ્યશાળી સહી, તે પછી બાજી જીત્યા તહો.

દેવદુરો—વાગ્ન વગડાળ્યાં જીતનાં, હારી ગુણક નાર; માત
 ચાલી તે પુર વીણે, મણી કુંચી ને બમ્બર. વિનતા કરે જોડી રહી,
 બોલી મુખથી વાણ; હું તો હાસી તમ તણી, જે કહો તે કરે
 પ્રમાણ. ૨ હું હારી જીત્યા તમો, આ દ્યોમે ગર્થ બંડાર; સહુ જીત-
 કત આગળ ધરી, તે વેળા તે ઠાર. ૩ કોણ નમર છે તમ તણું, કોણ
 તમારો તાત; રૂપે રતી સરીખડ, વળી કોણ તેમજારી માત. ૪ જીત્યા
 વીજી ૩૬ તમો, ધર્યું માનવરૂપ; અહારે માગવા માહરો, વધાર્યા તેવ

સ્વરૂપ, ૫ પક્ષ સુદેહ બાગે મત તથો કહું તમારી દાસ; પાતવતા
હું પદમણી, સેવા કરું રહી પાસ. ૬ કોઈ નરનો કર આડયો નથી, એ
વાતે સુરજ સાખ; કહો તો દેખાડું પારખું, એમ બોલી વીનતા લાખ.
૭ મેં ધાર્યું હતું મન વિશે, મુને જીતે તે ભરથાર; તે ઇચ્છા માફરી.
પુરણ થઈ, મુજ બાળ્ય તથો નહિ પાર. ૮ ઇશ્વર આણ્ય આ વાતમાં,
જુહું બોલું આ દિશ; કોટી બ્રહ્મહત્યા મુને પૃથ્વી પાપ મુજ શીષ
સાચી વાત તમે કહો, પુરો મનના કોડ; ઘાવો લાખેણો લીજીએ,
આપણુ જુગતે જોડ. ૧૦ રાખી વાત જો તમે કરો, મુજ હત્યા
તમ શીશ; આશ્વા ભંગ ગહારી થશે, દુભાશે જુગદિશ. ૧૧

ચોપાઠ—એવાં વચન વિનતાનાં સુણી. રાજકુંવરે વાણી બણી
મારી વીતકની કહું છું વાત, સાંભળજો તું ચીત સંગાથ, જે પોતાને
પડીયું દુઃખ તે સર્વે માંડી કહ્યું મુખ; ત્યારે વિનતા વિમાસે મન,
લાલું દુઃખ કરી તે બદન. ત્યારે રાજકુંવરે કહ્યું નાર, મારા મનના
કહું વિચાર; એક મોટી મનમાં આશ જવું બંકાવણીની પાસ ત્યારે ગુણકા
બોલી વાણુ, સાંભળ રાજ અતુર સુખણુ; બંકાવણો નામે પરી છે
સાર, તેની શોભાનો નહિ પાર. તેની વાડોમાં પુલ છે સહી, તેની
શોભાનો પારજ નહિ; તે પૃથ્વીમાં પુલ છે એક, બણી શોભા તેની
એક. સહજ પરી તેની રક્ષા કરે રાત દિવસ તેની પાછળ હરે; સક્ષ
રાક્ષસ વળી છે રખવાળ, જે વિકાળ સરખા લાલ. ફરતો કોટ છે
તેને સહી. તે અધ્યે વાડી છે સહી. એક ઝાડને એકજ ફુલ, શોભા
તેની દીપક અતુલ. પૃથ્વીમાં ચોકી નાગ પ્રમાણુ, હિપર જક્ષણી શીર
જાણુ; ગજને ચોકી પરી તણી; તેની શોભા કહું બણી. ચંદ્ર સુરજ નવ
દેખે મુખ, ગુણબંકાવણી પામે છે સુખ, વિકટ વાટ તે સરખથી
કોઈથી ત્યાં જવાતું નથી. બણાં વિદન રસ્તામાં આશ, ઇષ્ટ પેરે ત્યાં જશે

રાય: કોણુ માત્ર માનવીની કામ, દેવ મ નવથી નવ જવાય. માટે તન્ને જવાનું નામ, માહારા મનની પુરો હામ; એવાં વચન વીનતાનાં સુણી રાજકુંવરે વાણી બાણી. જીવ મએ નવ મુકું નામ, છે જવાની મુજને હામ; એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, ભાચાર થઇને વાણી બાણી જાઓ કહેતાં જીભ કપાય, માટે સીધ કરી આવો રાય. આવશે ત્યારે સુખસહેલ તમે ચાલશે ત્યાં રંગની રેલ; આવશે ત્યારે નિકળીશું બહાર, તે જાણુજો તમે નિરધાર; જપમાળા મેં કરમાં ધરી, સરવે સુખ તજ્યું સુંદરી; પરપુરૂષ બાઇને આપ. નિશ્ચે માનજો આપો આપ. તમ કારણુ લઇ બેઠી જોમ, મુક્યા બાવતા સઘળા ભોગ. મરવા ઉપર રીઝ્યાં અમો, ઉતાવળ કરોની તમે બાર વરસ તમ જોશું વાટ, પછી કરીશું દેહની ધાત. અવર પુરૂષ કરવાની નથી. સત કરી માનજો સરવથી. એમ કહીને નમાવ્યું શીઘ્ર, રાજકુંવર ઉઠ્યો તે દિશ; જોઈ શુકનને પથે જાય, નગર થકી નિસર્યો બહાર. લીધું પછી જોગીનું રૂપ, પ્રતિબિંબનું પ્રગટ્યું નુર; બરમ લેપન કર્યું છે કાય, વજર કછોટો વાળ્યો રાય; શેલી શીંગી ગળામાં સહી, જેસ્ટીકા તુંબડી કરમાં ગ્રહી મનમાં બીતો નથી લગાર; જંગલમાં ચાલ્યો રાજકુમાર મહા અરણ્યમાં તે ચાલ્યો જાય, રાત પડે ત્યાં મુકામજ થાય. માણુસ નામે જંગલમાં નહી ઝાડને આશરે બેસે જઈ દુખેસુખે વિતે છે રાત વળી પંથ ચાલે પ્રભાત સાત માસ ગયા એમ જાણુ જંગલ એક આવ્યું નિરવાણુ થણા બેઠે અનેક જાત, ત્યાં મુકી નવ શ્રેકે કોઇ પાગ. કંથર કાંસકી ને ગોખરૂ સહી તે ઉપરથી ચાલવું તહી; બીજી વનરપતી બાર અહાર થટાલુમ થઈ ત્યાં સાર ક્યાં ઉઠ્યો ક્યાં આથમ્યો સહી. એવું વન બધાનક તહીં; અંધકાર નવ મુજે બાણુ, પશુ પંખી બહુ મળીયાં જાણુ; શબ્દ શારદુલ શીયાળના થાય તે દે-

ખતામાં ક'પે કાય. ધણા શબ્દ મોટા વિકરાળ, નામના શબ્દ નિસરે
બહાર; ફળ જળ તણું નહીં નામ, કંઠે શોષ પડ્યો તે હામ; ધણી
છે કામળ તેની કાય, ગોખરૂં કાંટા પેસે પાય. મૃત્યુકાળ જંગલનું નામ
કાંઈ બાલી શકે નહિ હામ; દેવ દાનવથી નવ જનાય, કાણુ આશરો
માનવી કાય; દશ જોજનનું જંગલ જાણુ, જે જાયે તે છોડે પ્રાણુ.
તે મધ્યે ચાલ્યો છે વીર, ધણું દુઃખ પામ્યો તે શરીર; હીંમત પોતે
મુકતો નથી, મહા દુખે ચાલ્યો સરવથી. વળી તે મનમાં કરે વિચાર
ચતુરાષ્ટ્ર કરી મેં જીતી નાર. એતો પરમેશ્વરનો ખ્યાલ, પડે પાર કે
આણે કાળ; લખીત વાત મશે તેહ એમ કહી ચાલે છે એહ.

કોહરો—શરીર સઘળું જડાષ્ટ્ર મયું, નીકળે રૂધિર નિરધાર;
લાખ વિંજુની વેદના, ભોગવે છે તેને હાર. ૧ પગ તળીયાં તરવાષ્ટ્ર
મયાં, છેદ પડ્યા આ હાર; પગ ધરતીપર નવ ધરે, દુઃખ તણો નહિ
પાર. ૨ જુખ તરસ પીડે ધણી, વળી કાંટા ભાગે પાય; હીંમત મન
નથી મુકતો, ચાલ્યો જંગલમાં જાય. ૩ વાઘ વરૂં માગે ધણા, કરતો
નથી રાય; લખ્યું હશે મારા કરમમાં, જે થવાનું હશે તે ચાય. ૪
એ બેથી ડરવું કશું, વિચારીયું પોતે મન; દુખે પાપ ચાલે નહિ, શું
કહું મુખે વચન; સાત દીવસ એમ વહી ગયા, તે જંગલ મોઝાર. ૬
જોજનનું વન સહી, તે મુકીને નિસર્ખા બહાર. ૬ સુરજ તણું દરશન
મયું, ત્યારે હરખ્યા રાગ મન; પહાડ એક નજરે આવીયો, જોનામાં
મયો છે ગમન. ૭ જ્યાં પહાડ ત્યાં જળ સહી એમાં શો વિચાર દુખે
મુખે જાઉં ત્યાં ત્યારે ચાશે અમરીત અહાર. ૮ એમ વીમાસી ચા-
લીયો, જળ વીના છવડો જાય; પહાડ સમીપે આવીયો, ત્યાં કાંઈ
અચરત ચાય. ૯ જુએ તો તે પહાડ નથી, એક રાક્ષસ વિકરાળ;
લાંબા એકાનો મણતી નથી, ખેડો ગમને વિજાળ. ૧૦ જડ રૂપમાં

ત્યાં થઇ ગયે, અહીંન ઠહ્યું કરીરા વિચારણ વહન મિલકામણ કહ
તરફ રાખું વિર. ૧૪ અરે જીવ તું કેમ કરે, મરવું એક વાર, એમ
વિચારી મન વિષે નમીને ક્યો જીહાર. ૧૨

ચોપાલ—નમી કરીને લાગ્યો પાપ, ત્યારે રાક્ષસ બોલ્યો કાપ;
ક્યાંથી આવ્યો આવ્યો કામ, નવ આવે માનવનું નામ, દેવ દાનવથી
નવ અવામ, તો કોણ માત્ર તું માનવી કહેવાય; મારે કારમતે તે
આવ્યો અહીં, એ વાતમાં સંદેહ નહી નીત પશુનો કરીએ અહાર,
ધણું વરમ થયાં છે કાર, માનવી ખાવાની ઇચ્છા થઇ, તેનો આજ
સંપૂર્ણ થઇ, માટે આજ જીવનું સાથેક થયું, તારી કાયાનો સ્વાદજ
લઈ; એવાં રાક્ષસનાં મુશ્કી વચન, રાજકુંવર બોલ્યો તે દન, એ વાને
ધણું હરખ્યું મન, સુખે ખાએને માંડે તન; ધણો ખુશ થયો હું
આજ સાંધ કરો તમારે કાજ, એક પછક તે વસ્તજ થાય, નથી
દુઃખ વેકાતું કાપ, જે તું મહારી કાયા ખામ તો જીવ નીકળી સ્વર્ગે
ગમ્ય, પરદુઃખ જંગલ મહારા તમે, વહેલા થાઓ દુઃખ પામું અમે;
એવાં રાજકુંવરનાં મુશ્કી વચન, તવ રાક્ષસનું હરખ્યું મન. ધણી કાન્તી
ને રૂપ વિલાળ, વાણી સુણતામાં ઉપજ્યું વહાલ, મધુર વચનથી વાણી
કહી, આવ તુને નહિ ખાઈ અહીં, મરવું તો કાષ્ટને નહિ ગમે, આ
માટે મોત માગે આ સમે બાળપણમાં જોમન કાપ, કેમ આજના
જંગલની માંય; પરમેશ્વર વચનાં કરમીયાન, નહિ ખાઈ એ તું નિમે
માન. એમ સમ ખાધા તે કાર, આવ પાસે કરીશ ઉપકાર; પાંચ
દિવસ પરાણા રહો. દુઃખ હેતુ તે મુજબે કહે; આવું બાકે તમારે સાર
શો છે તમારે મિત્ર અહાર, તે અહીંને લાજર કરે, વચન તમારે
મસ્તકે ધરે, રાજકુંવર કહે સાંભળે તાત, કહું મારા ખાવાની વાત,
કહે શી તણી કરીએ અહાર, વળી દુઃખ સ્થાવર નિર્વાણ, તે તણે

અમે કરીએ અહાર, તે કયાથી આ જંગલ મોળર.

દોહરો—એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, હરખ્યો અપરમપાર આર
 ધડીમાં લાવું સહી, તું બેસી રહે આ ઠાર એમ કહીને પરવચો કહ્યું
 નવ લાગી વાર; પોઠ જાતીતી વણુઝારા તણી જઈ પડ્યો તે મોળર
 રાક્ષસે માયા કરી, તે સરવે સમેટી લીધ, પાછો ફરીને આવીયો, કાળ
 કરી તે સીધ. અન વચ્ચના ઢગલા કર્યા ઘી સાકર બહુ ખાંડ, કરી
 આણું વીવીધ પ્રકારનું ત્રાંબા પીતળનાં ભાંડ. ૪ રાજકુંવર વીરમથ
 થયો, જે જોઈએ ત ત્યાંય ઉણુપ નહી કશો વાતની વિસ્મય થયો
 મન માંય. ૬ ખાનપાન ગમતું કરે તું મારો મીઠખાન; ચીંતા મનની
 પરહરો, તને આપીશ જીવનદાન. ૬ ભક્ષ ભોજન વીધ વીધનાં કર્યા
 કર્યા બત્રીસે પાક; ભાત ભાતની સુખડી, કીધાં સુંદર શાક. ૭ રાજકુંવર
 ત્યાં બોલીયો, તું પીતા હું તન, એક અરજ છે માહારી બોલું મુખ
 વચન. ૮ ત્યારે રાક્ષસ કહે તમે, નવ ડરશો મન લમાર; ઇચ્છા તારા
 મન વિષે, તે કહો મુજને આ ઠાર ૯ ત્યારે રાજકુંવરે કહી જે
 જમીએ બેસીને સાચ; એવી ઉમેદ છે મુજને કહુંછું જોડી બે હાથ
 ૧૦ બોજી વીનતી તમ દાસની, અમગ તમારી કાય બીક લણી લાગે
 મુને તે મુખમાં કેમ ખરાય ૧૧ એવાં વચન મુખે કલાં ત્યારે હર-
 ખ્યો રાક્ષસ મન; હસી કરીને બોલીયો, તું સાંભળ પંથી જન. ૧૨
 માયાનો પારજ નથી, કારણ માનવ ચાઉં; આ જાત માહારી તણું
 તુજ પાસે બેસી ખાઉં. ૧૩ એમ કહી થયો માનવી ક્ષણું નવ લાગી
 વાર, જાણે બીજો રાજવી, થઈ શોભા અપરમપાર. ૧૪.

ચોપાક—રાક્ષસે માયા પોતાની કરી, પહાડ જેવી કાયા પર-
 હરી, થયો માનવી દેવ સ્વરૂપ, અચરજ પામ્યો પોતે જુપ. ત્યારે
 હસી બોલ્યો રાજન, હવે તો હરખ્યું મહારં મન; એમ કહીને પીરસી

માળ, જમરા તે બેઠા તત્કાળ. ૨ અમરત વસ્તુ આગળ ધરી, આ-
રોગ્યા પછે પેટજી ભરી, સાત વાનાની સુખડી સાર, વારા ફરતી કરે છે
અહાર બધાં સુખક ખામ છે પાન બેઠા બેઠે જાણુ ધરીને માન. ૪
વાત ચીત કરી બે ધડી, એમ કરતાં તહાં રાતજ પડી, નરબે થઇને
મૃત્તા તહી, એમ ચાર પહોર રજની મહ. ૫ પ્રાતઃકાળે ઉઠ્યા બેઠે
જાણુ, કીર્ષા બનોએ કંતધાવન; વળી બત્રીસી રસોષ કરી. જમીયા
બન્યો પેટજી ભરી. ૬ અમણી લેજત પડી ખીજે દન, તેમ તેમ રાક્ષસ
રીઝે મન; કો દીન મોદિક કો દિન કંસાર, કો દીન શીરો પુરી
આહાર. કો દીન વેડમીને સુખડી, રાક્ષસ તણી ભાગી લુખડી. ૭
સાત દિવસ થયા તે ઠાર રાક્ષસ રીઝ્યો અપરંપાર, સ્વાદ છીંચે
તે વશ થયો. સુખ થકી તે એમ બોલીઓ. કાળા માથાનો
માનવો સહી તેને કાષ્ટ જીવી જાએ નહી. મુકી જેટલાં તેનાં હાડ,
ઢોળી પાડે મોટા પહાડ; બુદ્ધિ એવી ખીજમાં નથી નીચે
માનબે સરવથી, માટે ત્યાં જવાનો સાર, નવ જવાય તો ધીક
અવતાર, તમો નામ ઠામ બનાવો ભાળ તો લેઇને આવું તત્કાળ;
કેદી લોકો કતા જેટલા, મુકી મેં દીવા તેટલા. અમીર હિમરાવના જે
કુમાર, તે સરવેને કાઢ્યા બહાર; વજ્ર આજુબણ આપી સાર વીઘાય
ક્યાં તેને તે વાર. હસતાં ક્યાં સરવનાં મુખ બધાં દોહડાં ટાંચ્યાં
દુઃખ બણી આશીષ દીધી છે સાક્ષાત, તે હિપર એક કહું દ્રષ્ટાંત.

હાહુરો—પ્રાણણ એક જાતે સહી, તેને પીડા અપરંપાર અજ
ન મળે પુરૂં પેટને; પુત્ર પુત્રી પરિવાર. ૧ ઉત્તરીન દેવું પુત્રને વળી
દેવું કન્યાદાન; ઝુરે બેસી મન રીશે; કેમ ચાશે ભગવાન ૨ દ્રવ્ય
મારી પાસે નહી, કેમ રહેશે મુજ જાગ; પરદેશમાં જાવું સહી; જાણું
જાઈને રાજ. ૩ બેસી રહે મિદ્ધિ નથી; નિચ્ચે કું મન માંધ;

વીનતા પ્રત્યે વાણી કહી. અમે જાણું પરદેશ મહી. ૪ દ્રમ લઈને આવશું
વીનતા આણે ઠામ; કન્યાકાળ જાયે કુંવરી તણો. વળતી કેમ થાયે
કામ. ૫ જાત્રા વચન કેમ લોપીએ એસે મુજ સોર ગાળ, હું જાણું કોઈ
રાયને, લાવું અતીશે માલ. ૬ એવાં વચન વીખનાં સુણી નારીએ
આજ્ઞા દીધ. શુભ મહુરત જોઈ નીસર્યા કામ કરવાને સીદ્ધ ૭
દેશ તજીને નીસર્યા હું જાઉં પ્રકરણની પાસ આશીર્વાદ જઈને કરે
પુરે મનની આશ. ૮

ચોપાધ—એમ વીચારી ચાલ્યા વહી, પ્રભુ આજ મારી પુરે
સહી, દીવસે ચાલે રાતે મુકાપજ થાય એમ કરતો કરતો ચાલ્યો જાય,
ચાલીશ જોજન ગયા રૂચી જન, ત્યાં દીકું એક મોટું વન, વન-
રખતી ત્યાં બાર અદાર નમી રહી તેની ભરડાળ. એક મારગ ખીજી
વાટ ધણો મનમાં થાય ઉચાટ શોર થાય વડેને વાધ, ધણો સાદ કરે
તે જમ. નવ રહી બાહ્ય જરી ધીર હિમત રાખી ચાલ્યો વિર ભ-
વિખમાં જે ખનશે સહી, એમ વીચારી ચાલ્યો વહી અડધે જંગલ
મયો જેટલે એક કોતક દીકું તેટલે, વજ પાંજરે લોહાનું દાર તે પાસે
વાધ દીકો સાર બાર હાથ દીસે વિકાળ તે દીકો જાણું ખાશે તત્કાળ
પુંજ પજાડે તેમાં રહી બાહ્ય આવી પહોંચ્યો તડી, મગડીને
ઉભો થાય, આગળ નવ ચાલે તેના પામ, પાછું ડગલું ભરાતું નથી
મન વીચાર કરે છે કથી. નીચે વાધ ખાવાનો મુજ કાય, મનના
મનોરથ રજા મન માંય, હમણું નીકળે મુકે દોટ, ઝડપ ઝાલશે મારી
કોટ નવ ચાલે નવ હાલે પામ, આકુળઆકુળ મનમાં થાય, તે જા-
રહીને વાચા થઈ, મુખ થઈ તેણે વાણી કહી, અરે બાપ તુ પંથી
જન આવ્ય તને નવ કરે વીધન. એ વાતે સાક્ષી શ્રી રામ, સતકરી
મનો આ ઠામ. જીવતદાન આપો મુજને આજ હું તો સારીશ

તારાં ઇજ, બાહ્યજીને અવ્યયો વિશ્વાસ, મયો તે પીજની પાસ કર
જોડીને ઉભો રહ્યો, ત્યારે શારદુલે બોલ્યું કહ્યો: ઉધાડ દાર કું નિમરું
બહાર કરીશ તુજને બહો ઉપકાર; વીમ કહે એ અચરત વાત, કોણે
પીજમાં બાધ્યો ભાત; વિસ્તારીને કહોજી તમો, ત્યારે ઉધાડીશું અમો.

દોહરો—તે વારે શારદુલ બોલીયો, સાંભળ પંથી જન; મેંતો
મારગ પાડીયો, સંતોખ્યું મુજ મન. ૧ પશુપંખી કે માનવી સહિતો
કરતો આહાર; કાષ્ઠ માનવી માયાનો મળ્યો, તેથી પડ્યો આ દાર,
બહુ ભોજન એમાં ભરી, કું કરવા પેડો આહાર; દાર બંધ તેણે કર્યું,
કેક કર્યો આ દાર. સાન કરી તેણે મુને તે મયો સવાયો શેર. વજર
પીજમાં કું પડ્યો, એક નવ મુજ પેર. ૪ કુધા તરસ પીરે બધી,
જુરું બેઠો આ ઠામ; ભાષ કહારો મુજને કું જીવું તમારે નામ. ૫
આંખેથી આંસુ પડે એમ કહીને કરે રૂન; વિપ્રને દયા આવી બધી,
પછી બોલ્યો મુખ વચન હુંતો કહાડું હું તુજને પરમારથ પ્રમાણ;
કહાપી આવ તું મુજને, તે વાતે સાક્ષી આણ. ૭ મુરજ ચંદ્ર બે સા-
ખીઆ, શ્રી રામચંદ્રની સાખ; ખીજ પ્રતીક્ષા કરી બધી સત સહ-
એને સાખ. ૮ તે વારે બાહ્યજી રીજીઓ, માન્યું પોતાનું મન; દાર
બન્ને ઉધાડીયાં; તે બેળા તે દન ૯ નીકળ્યો વાલ તેમાં મરી બોલ્યો
મુખ વચન; કુધા પીરે છે મુજને, હું બાહ્યજી તારું તન. ત્યારે બાહ્યજી
બોલીઓ સાંભળ પાંચી વાણ, પરમેશ્વર વચનમાં ધર્યાં, તેં સમ આધા
છે બાણ. ૧૧ વચન તારું જિથ્યા કરે, ધીક ધીક તુજ અવતાર;
બાહ્યજી હત્યા કયાં છુટશે, મળશે મનમાં સાર.

ચોપાલ—શારદુલ ત્યારે બોલ્યો મુખ, શાને પીજ કરેછે દુખ
મુજ પછવાડે અવગણ સહી, એ વાતમાં સદેક નહિ; માટે તુજને

ખાનગી આત, નિઃશ્ચે માનજે સાચી આત. બાહ્ય કહે બીજા કાચ
મહા પાપી તું કહેવાય; સાચા પ્રમાણે કહું છું હું ચીત ધરીને સાંભળ
તું બીજાસંધાતનું મોટું પાપ, નીચે માનજે આપોઆપ; મુશ્કેલી
અવગણ્ય કરે, તે નર તો નરકે પડે. શારદુલ કહે હું આતું નહી, કાંઈ
સાચા પુરાવો આઈ; બટલ કહે સાચા પુરાવું હું આરી સાથે, આવને
તું ભુટો પડું તો કાયા મુજ દેઉં, આયો આઈ તો આરમ લેઉં.
વધુ પુછે જો ખાશી મુને, તો તો ગઈ હત્યા છે તુને; શારદુલ કહે જો
સાચો આઈ, તો તુજને જવા ના દેઉં; એમ કહીને ચાલ્યા જાય,
આગ્યો વડ એક આરમભાઈ. ઘેર ગંભીર છે શીતળ છાંય, શીતપવન
આવે છે ત્યાંય; ત્યાં જો જાય હિલા જઈ કીચે મુખથી વાણી
કહી તારી કાશી છે અપરંપાર, માટે એક પુછ્યો વિચાર, ત્યારે વડને
વાચા આઈ મુખ થકી તેણે વાણી કહી શો કળ્યો છે તમારે
જાણુ વીસ્તારીને કહો નીરવાણ, ત્યારે બાહ્ય બોલ્યો વાત કરગરવા
બોલ્યો વડની સાથ, પોતાની સરવે વાતજ કહી, તે સધળી વાણી
વડે સહી મારો વાંક હોયતો મુજને કહો નહિને મુજને જવા દો.

કોહરો—ત્યારે તે વડ બોલીયો, મુજ વીતકની વાત તે સાંભળતાં
જાગશે બેઠેલા ચનની આત ન ગંભીર છાંય મહારી શીતળ વાયુ
વાય. પશુ પંખીને માનવી બેસીને સુખી થાય ૨ કાપી થમ કરે મહારા
થડે સમાવું તેનો સાપ હિપકાર મહારો આતિ બણો તું સાંભળ બા-
હ્ય આત ક કાંઈ કાયા સુટે મહારી; કાંઈ સુટે મહારાં પાત કાંઈ ગણી
બોલન કરે તું સાચેઆચી માન. ૪ બુણ મળડે અવગણ્ય સહી, એમાં
જો સહી જાણ્યા એમ મટશે નહિ. તે જોગવે તારી કહે. ૫ એમાં
વચન વડનાં મુખી બાહ્ય બોલ્યો જન જાંમ શારદુલ કહે તે સજ
કરો આતંદ આગ્યો તે જાંમ સાચી આત મહારી વાણી તું ભુટો ૫.

કયો આ ઠાર હવે તો ખાઉં તુજને નવ લખાડું વાર. ત્યારે બ્રાહ્મણ બેલી બેલીયો નહીં માનું એ વાત; ખીજને પુછો જઇ પછી કરજો મહારી વાત. ૮ વણ ઇન્સાફે મારે મુને તો હત્યા બેસે તુમ શારદુલ કહે વળી વેઠશું દુઃખે જુડી જુખ.

ચોપાઈ—પુછો કોઇ ખીજને જઇ, એમ કહીને ચાલ્યા તહી; સરોવર સુંદર દીકું જ્યાં પેલા જઇને ઉભા ત્યાં મનના મનોરથ મનમાં રહ્યા હજવને ન આવી કંઇ ક્યા જળવીંદ માતા હો તમે બેઠ બાજો દુઃખીઆ છીએ અમો. ત્યારે સરોવરને વાચા થઈ મુખ થકી તેણે વાણી કહી શું દુઃખ છે ને શું છે કામ આબ્યા હો કેમ આણે કામ, ત્યારે બ્રાહ્મણ હરખીઓ મન સંલેપે કહ્યું તે દન માટે ન્યાય ચુકાવો જાણુ જેમ જયે બ્રાહ્મણના પ્રાણુ એનો વાંક હોય તો શીશ્વા દો મુજને પાધરો જવા દો વાત કરી બે ઉભા તહિ પછે સરોવરે વાણી કહી.

દોહરો—સરોવર કહે પ્રીતિ, સાંભળ મારી વાણુ; બવીંખ તે મટે નહી જે કરમે લખ્યું પ્રમાણુ ૧ પ્રથમ વાત મહારી સુણો વીતે છે મારી કાય, તેવી વાતો સુણ્યા પછી સંદેહ મનનો જાય. ૨ સરોવર સુંદર હું સહી, અમરત સરખું નીર પીયે જળ આવી કરી શીનળ થાય શરીર; અન્ન વીના જાય અથ ધડી જળ વિના ન જાય પણ એક, એવા ગુણુ છે માહરા તમે સાંભળજો વીવેક. ૪ પશુ પંખીને માનવી, સરવે તરપત થાય. તે અવગુણુ મુજને કરે, તે સાંખી રહું છું આંધ કોઇ હંતધાવન કરે કોઇ આવીને નાથ; કોઇ મળ મુતર ધ્રુવે, તે ખમું છું મારી કાય. ૬ ગુણુ પછગાડે અવગુણુ સહી, નીરવે આડો આંક સખ દુઃખ કાયા ભોગવે તેમાં શારદુલનો શો વાંક. ૭ એવાં વચન તેનાં સુણી, બ્રાહ્મણ મન્થો દુઃખ, શારદુલ રીજ્યો અતી ઘણો, બોરો પટે મુખ. ૮ હવે તો ખાઉં તુજને જુડી

પડ્યો ખીજી વાર, સાચી વાત મ્હારી મળી. બાકી કરે આ વાર. હ ત્યારે લાચાર થઈ બાલક થઈ, હું હું હજી હજાંત, હું હાર્યો છતા તમે, તે જાગી મનની બ્રાંત ૧૧ હવે ફરી વચન બોલું નહો, તું કહે છે કરે પ્રણામ, હવે ત્રીજું વચન મીથ્યા કરે, તો ધન્યરતી મુજ આજી ૧૨ તે વારે ચારદુલ બોલીયો, વળી જુડો પડીશ આપ ત્રીજી વાર હું ચુકવાનો નહો, એમ ચારદુલે વાણી કહી. ૧૩ વળી આગળ ચાલ્યા સહી, એક દીકું શિયાળ, બાલક થઈ વાલ ઉભા રહ્યા, બેલ્યા મુખ તતકાળ.

ચોપાઇ—તે વારે વાચા શિયાળને થઈ, મુખ થઈ તેણે વાણી કહી ગુણ અવગુણ તણી છે વાત પછી બાંગો મનની બ્રાંત. ત્યારે બાલકે વાણી કહી વિતક વાત તે સરવે સહી તમે તે કહો તે કરશે અહીં બેડે જણા ઉભા છે સહી, શિયાળ બેલ્યો મુખ થઈ, પછી ન્યાય કરે મુજ જાત જુડો સાચો કાણુ હશે અન્યાય મુજથી કેમ થશે કેમે હામ છે પીંજર સહી, કેમ કપજ પડ્યો તે તહી કષ્ટ રીતે ઉઘાડયું ખાર મુજને દેખાડો તે હાર, ત્યાર પછી ચુકાવું ન્યાય મુખથી વાત તે કેમ મનાય એવાં વચન શિયાળનાં સુણી વાલને રીસ ચડી છે બણી, વડને જળ કરતાં ડાહ્યો તું આવ્ય ઠેકાણું દેખાડું હું, જોયા પછી ચુકાવો ન્યાય એમ કહીને ગયા ત્યાં; એ પેલું મારું રહેકાણુ. આ પીંજરમાં પેડો જાણુ; એ પંથીએ ઉઘાડયું તહિ; ગુણ પાછળ અવગુણ અહીં; મુખજુમાની કહો છે તમે, ન્યાય અન્યાય કેમ ચુકવું અમે નજરે જોઉં તો ચુકાવું અહીં, નહિતર મારગ જાવું નહિ તમે પેસો પીંજર મોઝાર, બાલક થઈ વળી ઉઘાડે દાર. તે તો નજરે જોતું અહીં તહી ન્યાય ચુકાવું સહી એવાં વચન શિયાળનાં સુણી, પેડો પીંજરમાં તાગી ચડી. નજરે જોઉં તમે જાત ખાર, એ કહું ત્યારે

ઉપાડે દાર; દીધાં બારણાં સાંકળ સાથ, શિયાળ મુખથી બોલ્યો વસત
જે રીતે તમે કહ્યું તું સહી, તે રીતે તમે બોલો અહીં; ઉપાડ બાઇ
હું આણે દાર. કહાડ બહાર હું તુજને કરીશ ઉપકાર. ગુણ પછવાડે
અગ્રગુણ સહિ, ત્યારે હું ઉપાડું નહિ.

દાહરો—વચન સુણી શિયાળનાં, વાધને પડી મન દાળ; દમો
કરીને ધાલીયો, હું આણીશ તારો કાળ, ૧ તું શું ખાતો તો મુજને
બળ હેલ્ય તો નીકળ બહાર, રનેહ કરી તને કહાડીયો ચિક ધિક
તુજ અતાર. બાહ્યચુનો જીવ બચાવિયો, વળી અદત્ત ચુકાગ્યો ન્યાય;
જે હરે તે બોગવે, મુજ શીર દોષ નહિ કહેવાય ૩ હુશીયાર હું શાર-
દુહ થયો, મેં અદત્ત ચુકાગ્યો ન્યાય, ગુણ પછવાડે અવગુણ સહી, તુ
બોગવે તારી કાય. ૪ એમ કહી ત્યાંથી ચાલોયો, શીયાળ ત્યાંથી જાય;
બાહ્ય પાછો પરવર્ષો, કેવો ચુકાગ્યો ન્યાય. ૫ જગત જોગ કોડે
કરો, જાઓ તમારે ગામ, વગર વિચાર્યું કરતા રખે આજ પડી તમે
કામ. ૬ આશીશ દીધી શીયાળને બાહ્ય પંચ પગાય; ઉપવિત દીધું
પુત્રને વળી પરણાવી કન્યાય. ૭ નાહતા ઉપર નવ ભુતવું નાહતો શિ-
આળવો એહ, બુદ્ધિએ જીતીયો વાધને કહી ન શકે તેહ. ૮ તમે જીતશો
સરવત્રે, કોણ માત્ર પરી જત; પરમેશ્વર પ્રતાપથી, લાવો ફરી તપાસ.

દાહરો—રાક્ષસ મુખથી બોલીયો સાંકળ માનવી જાત; શા
દુઃખે તુ નીકળ્યો; તે કહો મુખે વાત કેણુ જાત છે તપકરી કોણુ
જાત કોણુ તાત. જાળપણે વનમાં બમે શા દુઃખે મુજ ભાત. ૨
મોંઘી વાત મુજને કહો; હું બાહ્ય તહારે દુઃખ પ્રથમ આણુ એ જા-
તમાં; વીરવારી કહી મુખ. ૩ રાક્ષી વાત બાઇ તું કરે; તો પ્રથમથી
જાણુ આણુ; ત્યારે સીદિ છે સહી, માટે જાણી બોલ જાણુ. ૪ બાણીક
દુઃખ હું બાહ્યે જાતે કહી મદતમાં આણુ; સત્ય વચન છે આહર, તું

સાંભળ ચતુરસુખણ. ૫ વચન આપ્યું તે લીધું કુંવરે કર મોઝાર પછે
કરનેડીને બોલીયો તે વેળા રાજકુમાર. ૬ સીરકસ્તાનનો રાજાઓ તેહ
તણો હું તન; ગુજબંકાવળી જેવા તણી ધચ્છા માહરે મન. ૭ રાજપાટ
સરવે તણ નીકલ્યો છું હું બહાર; ફરતો ફરતો આવીયો, તમેતણા ધર-
૧ આર ૮ હવેરજાઓ મુજને તો ઝાણું મારગ સીધ; વીમત વાત માંડી
કહી મેતો તારી સાથ; વચન પાળો તમ તણું, રાક્ષસ કરો પ્રમાણ
એવાં વચન અવણે સુણી. રાક્ષસ થયો મન બંગ કરમે કર અરકાડીઓ
બોલ્યો તેણે સંગ.

ચોપાઠ—બોલ્યો રાક્ષસ મુખથી વાણ, સાંભળ માનવી ચતુર-
સુખણ; તે પુલ કાંઈ રસ્તામાં નથી સાચી વારતા કહું છું કથી; બંકાવળી
નામે પરી છે સહી તેની શોભાનો પારજ નહિ; તેની વાડીમાં એજળ કુસ
૬ ધણી સુધડને વસ્તુ અમુલ્ય. તેની રક્ષા કરવા રહું છું હું, સત્ય કરીને
માનજે તું; અહાર હજાર સરખા સેનાપતી, તેની શોભાની થું કહું મતી;
એક સો બાસઠ ચોડી જાણ, તેહ અહાર હજાર નીરવાણ. તમે કેષ
પેરે જશો તહી મુજને ચીંતા થશે અહીં; એના આપતું બહુ છે સેન-
ત્યાં તમે જશોજ કેમ, માનવીથી જવાએ નહી, માટે તમે ત્યાં જ-
શો નહી સહી રાક્ષસ રક્ષા કરે, પવન સરખો નવ સંચરે. જમીનપર
ચોડી વિંધુને નાગ, ગમને સી પરીની જાત; ફરતો કોટ રાક્ષસનો
તહી, દેવતા થકી જવાય નહી ચંદ્ર સુરજની દ્રષ્ટિ નવ જાણ. તે પુલ
૧૦ જુજથી કેમ લેવાય; પ્રથમ ચોડી માહરી સહી, માહરી નજરે
દીકું નહી. તે કેમ આવશે તાહરે હાથ, રાક્ષસ કુખ ધરે મન સાથ હરે
વચન માહરું મીથ્યા જશે, એ કારજ કેષ પેરે થશે તેં તો ગુણ કીધો
છે અપાર, અમરત વસ્તુ કરાવી આહાર માંડ વચન જે મીથ્યા
થાય ધીકાર પડ્યો અમરી કામ; ધીકાર પડ્યો જાણ વચન થણું

પરંતાઉં છું' મારે મન. શુંજ જમા સુધી કરવાનો કામ જાહેર મલકાની
જામવી લાજ, જમણુ લાજ કરાની તમે, એક રાક્ષસ તેડી આજુ
અમે. એમાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, રસોષ સીધી કરી યોગજી; અર
ધડીમાં કરી તૈયાર, ચતુર નરને જ્ઞાની વાર, પોતાની વાણીએ કયો
ટંકાર; એક રાક્ષસ આગ્યો તે ઠાર. જુદાજ કરીને ઉભો સાર વાત
કરવા લાગ્યો તે ઠાર; રાજકુંવરને દીઠા જોડે રાક્ષસ મુખ બોલ્યો
તેટલે. એ માનવ રૂપ ક્યાંથી લાવીયા, એ ઉપર કેમ રાખી દયા;
ધણી સુકામળ તેની દેહ, મન તણો લાગ્યો સદેહ. કેમ રાખો છો
હૃતજ ધરી, એવી વાણી તેણે આચરી.

દાહુરો—એવાં વચન તેનાં સુણી, બોલ્યો મીત્ર વચન, એ દેવ
ચક્રી અધીક છે, મેંતો આપું સત વચન, એના ગુણનો પાર નહિ
એણે આપીઓ અમરત આહાર; પુત્ર પ્રતાં અહા ગણ્યો, સુણો મીત્ર
આ ઠાર. ૨ મૃત્યુ લોકના માનવી એની શોભાનો નહીં પાર; બીજા
ગુણ એમાં બધા, જા મુખે કહું વિસ્તાર. ૩ નીમકહસમ કું થયો
એણે ભાગી મારી ભુખ; શું આશીર્વાદ થઈયું અમે એ નરને મો-
હું દુઃખ ૪ માટે તેડ્યો મેં તમે, જેસોની આ હાર; ખાન પાન
કરીએ સહી, પછી કરીએ એક વીચાર. ૫ બેઠું જણા બેઠા સહી,
ત્રીજો માનવી સાથ; મુક્યાં ભોજન મુખ આગળે, આણી મન ઉલાસ
૬ સાત વાનાની સુખડી. બીજુ સાહીત અપાર મુખ આગળ સહ
મુક્યાયું; તે કરવા બેઠા આહાર, ૭ અમરત વસ્તુ મુખમાં ધરી. બધા
શોખિતા સાર; તેમ તેમ રાક્ષસ-રીઝીયા, આણી મનમાં વહોલ ૮
ધન માનવ તારી બુધને તરપત કયું મુખ મન; શું દુઃખ છે તારી
કાયને, કહે મુખે સત વચન. ૯ જે વસ્તુ જાણ્યામાં નહી, તેમણે-
ખાખો. સ્પર્ધ; તું કહે તે કરીએ અમે, મનમાં આણી ઉલાસ. ૧૦

ત્યારે પહાડ મુખ ઓઝીયા, એને છે મોકું દુઃખ; તેના કામ થવાનું નથી, એનું ઓલે છે મુખ. ૧૧ મુલબકાવળી એવા તણી, ઇચ્છા છે એને મન; તે કારણે વનમાં લમે, તું સૌજન્ય મીત્ર વચન. ૧૨ મહારે શરણે એ આવીયો, કરાવ્યા અમરત અહાર; નીરાશ થઇ જાશે સહી તેા ધીક આપણો અવતાર. ૧૩ માટે તેડયો તુજને કષ્ટ પેરે થાય એનું કામ; મનોરથ પહોંચે એહનો, તેા થાય આપણું નામ.

ચોપાઇ—એવાં વચન પહાડનાં મુણી, તેના મીત્રે વાણી જણી એ વાતની ચીંતા નહી, એનું કામ થવાનું સહી. મોકલું મહારી લ-ગીનીની પાસ, તે પુરાવે એની આશ; ધણી ફાજ છે સર્વથી, રાક્ષી વિધાનો પારજ નથી. પ્રથમ ચોડી તેની સહી, તે નીચે કામ કરવાની તર્હી; એમ વીચાર્યું મન મોજર, એક કાગળ લખ્યો તનકાળ. ધણી વિનતી તેમાં લખી, તેડયો એક રાક્ષસ મુખી; જે દુરમાવો તે હું કરું, કહો આજ્ઞા તેા મુસ્તક ધરું. ને રાક્ષસ ઓલ્યો તે ઠાર મારી બહિન અખોશા સાર. તેની પાસે જવાનો સહી આ માણસને સાથે લઇ; પ્રથમ જઇને અક્ષીય કરો, પછી એના ખોળામાં ધરો. તારા બાત તણો એ પ્રાણ, નીચે માનજે સાચી વાણુ જીવ થકી કરજો જતન, જણે પેટ તણો મુજ તન; જતન કરી એને રાખજો એની આજ્ઞા પુરી પાડજો. મુખ જુમાની એની કહી વળી કાગળ કર આપ્યો ઘસ. પુલની પેરે જળવજે તું, નહી તેા મારી નાંખીશ હું; પ્રતીકિત્તર પાછો લાવજો, ચાર થડીમાં પાછા આવજો. વધતી વાર લાગશે આ ઠાર મારી નાંખીશ આણી વાર. તે સેવકે નામું શીશ, ઉડ્યો તે વેળા તે દીશ. એક હાથ પેરે બેસડયા જાણુ, ખીજે કર ઢાંકી નીરવાણુ મનન મારશે આજ્ઞા વહી, ચાર થડીમાં પહોંચ્યા સહી. અખોશા બેસી હતી મુકામ ધણી શામા છે તેણે કામ. દીડા અનુચર જ્ઞરખી નામ,

તેને જાણે કંઈ જુદાર. સુખ જુઝાની સધળી કહી, બોળા મધ્યે મુક્યો લઘ. જોષ મુખને હરખ્યા મન, ધનધનરે આજનો દન જાણે પ્રમદ્યો દીનકર સુર, એવું તે માનવનું નુર. અમોલા બોલી તે કામ, મારા લાખને કહેજો પ્રણામ તમે મોકલ્યો તે મહારો પ્રાણ, નિશ્ચે કરી જામ તું મનમાં જાણ. તે અનુચર ત્યાંથી પળ્યો, આવી તે રાક્ષસને મળ્યો. આવી હકીકત સરવે કહી, તે રાક્ષસ હરખ્યો તહીં.

દાહરે—અમોલાએ મન વીચારીયું, માનવ આવ્યો મુજ પાસ. મહારા લાખએ મોકલ્યો, તેની કરવી બરદાસ. ૧ એ પુત્ર છે કાઈ રાજા તણો, આવી ચડ્યો હવે ત્યાંય; એ બત્રીસ લક્ષણો નામ, તેની સાથે પરણાવું અમો, તો થાય માહફ કામ. એવું મન વીચારી કરી, બોલાવી મેમુદા નાર; તેડાવીને કહ્યું સહી, તુંને પરણાવું બરચાર, ત્યારે મેમુદાએ વાણી કહી, હું ખુશી થઈ અપાર; તમો એને ક્યાંથી લાવીયા, સાચું કહો આ ઠાર.

ચોપાછ—શીકાર રમવા ગઈતી બહાર, ત્યાંથી લાવી રાજકુમાર. અચરજ તે તો થઈને રહી, પછી તેણે વાણી કહી. માતાજી પરણાવો મને, એતો સાચું કહું છું તને; માતાએ પરણાવી તે સાચ પછી રાજા સાથે કાઢી વાત. એકાંત જગા પોતાની સહી, તેના બરચારને તેડી ગઈ; પછે કર જોડીને બોલી નાર, તમે વીચત વાત કહો બરચાર; રાજકુંવર પછે બોલ્યો તહીં, મારી વીચત દહીં છું હું અહીં; સમ દીધા માટે કહું છું. અમો, પુછો છો તો મુજબને તમો. હું છું રાજા કેરો પુત્ર, બાળપણમાં મેલ્યું થર સુખ. મુલમંકવલી જોવાનું મન, તે કારણ નીકળ્યો હું વન. પ્રમ કેરો કહાડ્યો પાર, ફરતો ફરતો આવ્યો આ ઠાર. એક રાક્ષસનું શીત્રાઈ થઈ તેણે મોકલી દીધો અહીં. અમોલા હરખી મન સાચ,

તેણે મહેલ આપ્યો એક સાર. તુને પરણાવી આપી કરમરી, મુખ થકી વાણી ઓગરી. મુખ ભોગવે નરને નાર, વૈભવ ભોગવે અપ-
રંપાર. જેહું પુલ તો ભાગે મુખ, ત્યાર પછી ભોગવું મુખ; પર-
મેશ્વરે મેળવ્યો જોગ, પણ નવ પહોંચ્યા મનના કોડ અંકાવલી
પુલ જોવું એકવાર; તો તો સફલ મારો અવતાર; નહીતો હું રહે-
વાનો નથી; સાચી વાત તો કહું છું નથી; એવાં તે નરનાં મુણી
વચન, પ્રસન્ન થયું વીનતાનું મન, એ વાતની ચીંતા નથી; ગુલખં-
કાવલી દેખાડીશ સર્વથી, એ અખોલા માતા જાણુ કહાડે છે તે તુજ
પર પ્રાણ. મારું વચન મીથ્યા નવ કરે; મેર કહું તે નીચે મરે. જીવ
એકને જીવવી દેહ, મારા ઉપર રાખે છે તેહ જળ તણો કાંઈ પારજ
નથી, તેથી કામ થશે સર્વથી ભેદ પ્રપંચ કરશે તે કાર; માટે જોઈએ
ચાલો ભરથાર, એવાં વીનતાનાં મુણી વચન; રાજકુંવર હરખ્યો છે
મન. નર નારી આવી ત્યાં, અખોલાને લાગ્યાં પાય દીઠાં નરના-
રીનાં મુખ ધણી રાક્ષસી પામી મુખ જોળામાં બેસાડી નરનાર. મુખ
થકી બોલ્યા તે કાર. પુછે નરનારીને દુઃખ જ-એનાં કિતરી ગયાં
મુખ ખાવા પીવાની હું નથી. કેમ દુઃખ ધરો મર્વથી એવાં
વચન મુણી તે માય. કુંવરી લાગી માતાને પાય.

હોહરો—માજ મુણો મુજ વીનંતી. મારા સ્વામીને દુઃખ
નીસાસા નાખે ધણા. નથી ભોગવતા મુખ ૧ ખાવું નહી પીવું નહી.
હાસ્યવીનોદ કે વાત. સંસારનું સરવે તણ. ઝુરે દિવસને રાત ૨ મા-
હરે કાજ તમે લાવીયા સ્વામી ચતુરમુજા. આજ્ઞા ત્યારે કિયરી મુખ
થકી તો વાણુ. ગુલખંકાવલી જોઈ નહી. તો જાણે મારા પ્રાણ ૪
અખોલાએ ચાંપ્યો ફે. હાથ ફેરવ્યો શીપ. ચીંતા તજરે દીકરા. કરીશ
તુજનેમણીસ ૫ નામ દેખાડીશ એહનો. એમ બોલી તે મુખ, ચિંતા



તજને દીકરા કરીશ તુજને સુખ કે ત્યાં ફરતી ચોક્કી રાક્ષસલી ગમને
પરી અતુલ્ય આંખમાં કુલ નાંખી સર્વને દેખાડીશ એતું કુલ. જ
સત્ય વચન છે માફક કરવું મારે કામ. પુલ દેખાડું તજને કરી તો
અબોલા માફ નામ. ૮

ચોપાઇ—એમ કહીને મનાવ્યું મન. નરનારીતું હરખ્યું વદન
ખાન પાન કરાવોને બધ. તેડું ત્યારે આવજો અહીં. ગયાં મુકામે
નરને નાર. અબોલાએ મન કર્યો વિચાર એ નર નારીને થાશે સુખ
દેખાડું પુલ તો જાએ દુઃખ વીચાર એમ કર્યો તે ઠાર. તેડા રાક્ષસ
એક હજાર આવી કરીને નમાવ્યું શીશ જે કહો તે કરીએ આ દીશ
અબોલા કહે એ કામ. ઉંદરનાં રૂપ ધરો આ કામ સળંગ મુકો આણે
ઠાર. જાણુ કલ્યાણવળી મહેલ મોજાર. ચોક્કી વાળા કોઇ જાણે નહીં.
એ રીતે કામ કરવું સહી. રાક્ષસે વચન ચડાવ્યું શીશ. એમ કહી
ચાલ્યા તે દીશ. ઉંદર કેરાં રૂપજ ધર્યાં. સળંગ પાડવાને પરવર્ધા.
રાક્ષસ વીણા તેને શી વાર. ક્ષણ માત્રમાં પાડ્યા પહાડ. તે વાડીમાં
પાડ્યું દાર પાછા ફરી આવ્યા તે ઠાર અબોલાએ કર્યો જુદાર. સિદ્ધ
કામ કર્યું તે વાર એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી ખુશાલી વાધી મનમાં
ધણી. જાએ જંગલમાં ફરના ફરો બક્ષમોજન મન ગમતાં કરો. એમ
કહીને આપી રજગ સહુ સહુના મુકામે જામ રાજકુંવરને તેડાવ્યો
જાણુ. મુખચક્રી તે ખોલ્યો વાણુ. ગુણવંશવળી દેખાડું આજ કંઈ દું
તારા મનનાં કાજ. આ સળંગમાંથી જાએ સહી. દુરથી જોઈને
આવો અહીં કરશે શારતે થાશે વાત નહીં માનજો સાચી વાત.
કદાપ્ત પડશે કોઇને દ્રષ્તે તોતો ધણુ ભોગવશે કંઈ. મેં જાણ મનાવું કર્યું
છે કામ. ચેતાવું હું આણે કામ. એમ કહી તેડાવ્યા દાસ. તત્કાલ
આવી ઊભા પાસ આ માણસને બાધ કરી દેખાડે વાડી નજરે બરી.

સળંગમાંથી નવ કહાડીને બહાર કાઢા રહેને જ્યાં ધરતું દાર. જે વાંકો થશે એનો વાળ તો આણુશે તમારો કાળ. જાણ કરી દેખાડે જઈ પાછા તેડી લાવને અહીં એમ કહી વળાવ્યો સમ. લઈ આવ્યો સળંગની સાંધ. જે કંઠાણે પાડેલું દાર. ચાર ધડીમાં આગા તે ઠાર.

કોહરો—દારને મુખ આવી કરી. બોલ્યો અતુચર વાત. મુલખકાવળીનો બાગજ સહી. જુઓને તમે બ્રાત ન્યાળીને જે-તું તહીં જણે ઉદેકાર ઉલોત ઈંદ્રપુરી કોણ માત્ર તેવું દેખાય જન-કળમેત ૨ રાક્ષસ સાથે બોલીયો જવા દે મુજને બહાર. એવું ચર્ચા બહાર જઈ. પાછા આવશું આ ઠારજોયા વીના નવ રહું. સાચી માન મુજ વાણ. ૪ જેમ દીપકમાં પડે પતંગીઓ. તેમ પડવા માંડ્યું બહાર. રાક્ષસે ઝાલી કરી. લીધો સળંગ મોઝાર ૫ અરે મુરખ તું માનવી એ શું કરે છે કામ. જીવ જશે એક પલકમાં બોલશ મ્હારું નામ ૬ જશ કે વળી રાક્ષસી. કાંઈ દેખશે તારી કાય. બક્ષ કરી જશે તુને તેનો શો ઉપાય ૭ અબોલાએ મુજને સોંપીયો. હું શું કરું આ ઠાર. બુદ્ધિભટ્ત તું કેમ થયો મનમાં કર વીચાર ૮ એવાં વચન તેનાં સુણી. બોલ્યો તે મુખે વચન નવ જવા દે મુજને તો પાડીશ મારું તન ૯ જીલ ખેંચી કહાડીને મરું કે મારીશ પેટ ક-દાર જોયા વિના જવાનો નથી માહારે મરવું એકજ વાર ૧૦ રાક્ષસે મન વિચારીયું. આવી પડી મુજ શીખ. જે બનશે તે તો ખરી આપી રજા તે દીશ. ૧૧ તુજ કારણ મરશું અમો શું મુખ દેખાડીશું ત્યાં લખી હશે તે આશે જે જે મુજ કીરમતમાં ૧૨

ચેતનામુ—એમ કહી આખી રમખ. પેટો કુંવર તે બાચી મૂલ; જીવ જોયો એ નવ ઠારે. મન ચિંતયું તે નીચે કરે સુવર-ણુ તણી છે પૃથ્વી તહીં, જન્મ રજાને કચ્છો નહિ પુખ્ત આપ્તો અ-

પરંપાર, કવી કહે શું કંઈ વિસ્તાર. દેવતાઈ ઝાડને પ્રલ. શોભા ચિંતામણી સમતુલ્ય. ધણી વૃક્ષ ને શોભામાન. સરોવર સરખી શોભા જાણુ. કોઈ રૂપા સરખી સહી. તેની શોભાનો પારજ નહી. કોઈ વૃક્ષે હીરા સરીખાં ફુલ. ધણું તેજ ઝળકે અમુલ્ય. કોઈ ઝાડ ઉપર મોતીની ઝુલ. શોભે ચિંતામણી સમ તુલ્ય. કોઈ ઝાડ લીલમનાં સહી. તેના સામું તો જોવાય નહી. કોઈ ઝાડ જાણે હીરાની જાત ફળ જાણે ઉદેકાર ઉલોત ઝાડ શોભે બહુ સાર. ફળ જાણે રતન ઝળકાટ; મેવાનો તો પારજ નથી. એ દેવતાને દુર્લભ સર્વથી પુષ્પ સુધડ તેનો નહીં પાર. જોતો થાક્યો રાજકુમાર. જોતો જોતો આલ્યો જય. આનંદ તેને અંગ ન માય. દોઠો દરવાજો તે ઠાર. સોનાના થંભ રૂપાનાં દાર, રતન જડીત ધ્યાં છે કામ ધણી શોભા દોડી તે કામ. ખારી ઉઘાડી દોડી નહી. તે મળ્યે તે આલ્યો વહી કીધું પરમેશ્વરનું ચશે; જોઈ આગળ ખીજું શું હશે એમ વીચારી મુક્યો પાગ, વળી આગળ આલ્યો જોઈ લાગ દોઠો ત્યાં એક સુંદર મેહેલ, તે આગળ સ્વર્ગપુરી રહેલ. અમરપુરી શીવપુરી કેરો ઠાઠ; વૈકુંઠપુરીની સુંદર વાત, દેવતાઈ કામ વિશ્વકર્માએ કીધ; ધણી રચના દોડી વિધવિધ; જાણે કેા કિંગ્મા બાણુ એવો મેહેલ શોભે નીરવાણુ. ગુલમંકાવળી હોજમાં સાર, પુવારા છુટે સત્તર ધાર. તેની સાથે સુંદર તલાવ, પાજ તેની રતન જડાવ તે મધે એક સુંદર ફુલ, શોભા ચિંતામણી સમતુલ્ય લાખ પાંખડી ખોલી રહી, તેની શોભાનો પારજ નહી ખંકાવળી વળી તેનું નામ, કુંવરે નિશ્ચય કીધો આમ. એ સિવાય ખીજી નથી, સિદ્ધ કરવું સર્વથી; વચ્ચે ઉતાર્યો તેની વાર. પડ્યો જળમાં નવ લાગી વાર. તોડ્યું ફુલ તે જતન કરી, આલ્યો બહાર તે જળમાં તરી વચ્ચે પોતે પરિધાનજ કીધ. પુષ્પ કેડમાં

બાંધી દીધ; પછી તેણે મન કર્યો વિચાર, હવે મેહેલ જોઈ
તે ઠાર. એવું પોતે વિચાર્યું મન, કામ માફ થયું તે ધન્ય. મારા
પિતાજી દેખતા થશે, ચડ્યું કલંક તે ઉતરી જશે. પ્રભુ રાખ્યો તે
મારો ધર્મ મન થયું મહાઈ પ્રસન્ન; ધન્ય રાક્ષસ ધન્ય અખોજા
નાર, મહાઈ કામ ઉતાર્યું પાર.

દોહરો—જેઉં ચર્ચા સહિ મહેલની, એમ વિચાર્યું મન; ની-
રભય થઇને પરવર્યો, કુંવર તે ભોવન. ૧ ચાલ્યો મહેલમાં મનુર
નર, મહા શોભા અપરંપાર; દેવકામ ઝળકી રહ્યાં, તેનો કહું વિ-
સ્તાર. ૨ ખારણુ ખારસાખ ખારીઓ, જળી ખટારી માળ; મોવરણુ
સ્થંભ ઝળકી રહ્યા, ચીત્ર વીચીત્ર વિશાળ. ૩ રામ છે આરસપહાણું
જણે જળહળ જ્યોત; દીવસ રાત જણાય નહિ, ઉદેકાર ઉછોત. ૪
કવી કહે શું વરણું, મહેલ સુંદર તે ઠામ, ત્રણ લોકમાં શોભા નથી,
કેટલો કહું વિસ્તાર. ૫ પુર્વ જન્મ માયે કરી, રાજકુંવર ત્યાં જાય;
લખી વાત મટે નહી, ભાગ્યે લખેલું થાય. ૬ જોતો જોતો સખજે
ફરે, નથી ડરતો મનમાંય. જુવે છે રચના અતી ધણી, નીરભે છે
રાજન. ૭ પશુ પંખી માનવી, નથી નરને નાર; આવી રચના કોને કરી,
એમ કરે વિચાર. એમ વિચારી ચાલીયો, જાયે સાતમે માળ ત્યાં રચના
છે અતિ ધણી, તરેહ તરેના ખ્યાલ; પુષ્પ નાનાં પ્રકારનાં સુગંધને
નહિ પાર. ૮ હીડોજો હીરે જડ્યો, ત્યાં સુતી એક નાર, ૧૦ જણે
સથી ઝળકી રહ્યો, રંભા કુળ અવતાર; જણે અમકે વિજળી, આગ્યો
માસ અસાડ. ૧૧ તેજ ધણું તે નારનું, વાગ્યું મોહનું બાણ; આંખે
તમ્ભર આવીયા, જોતો નીરખ્યો બાણ. ૧૨ ઝૂરછા ખાઇ અવની
પડ્યો, જણે સુતો સેજ; વિનતા કંઈ નથી જણતી ભર નિદ્રામાં છેજ.

ચોપાદ—હીંમત રાખી કોનો સહી, વિનતાની શોભા શી

હું તહી, છુટી વેળુ કુચપર લપટાય, તે જાણે મણીધરની શોભા
 દેખી તેહ મયો મન જામ, તેથી અદકા અધરનો રંગ; ઝાંખી પડે
 તારા જ્યેત, તેથી હંત ઝળકે હિલોત, મગ નેણી બકુટી બાળ,
 મુખ કમળવી શોભા વિશાળ. કુચ સ્થળની હિપમા આણી. જાણે
 શોભા નારંગી તણી, કદળી લજ્જા થાપીને રહી, તેની જાંઘા
 નાણુક છે સહી. ગુલાબ જોઇને લાગ્યો દાહ, જોઇ તેની પગની
 ચાથ. આશુપણુ તણો નહી પાર. જોતાં તૂમ થયો રાજકુમાર નખ
 શીખથી નીરખી છે નાર. નીસાસા મુકયા તેણીવાર. ક્યાંથી પહોંચે
 મનના કોડ. ત્રણુ લોકમાં નહિ આની જોડ તે ક્યાંથી જાગ્ય હવે જાઈ
 ફળે; એવી નાર કેમ મુજને મળે; કદાચ તે જાગી ઉઠશે કરે ક્રોધ તો
 જીવજ જશે. હું આવ્યો તે શું જાણશે નાર, માટે નિશાની મુક
 આ ઠાર એમ ચિચારી ગયો તેની બણી વીંટી કહાડી સ્ત્રી તણી.
 પોતાની વીંટી બાલી સહી, તેની શોભા ન જાણે કહી; છપી તેમાં
 પોતાની સાર, જેવું રૂપ તેવો આકાર, વીંટી તેમાં પોતાનું રૂપ;
 મુકી ત્યાંથી ચાલ્યો જુપ; આવ્યો જ્યાં ગુફા મુકામ. રાક્ષસે
 મનમાં કયો વિચાર કેમ આવડી લાગી વાર, એટલે આવ્યો રાજ-
 કુમાર, રાક્ષસ હરખ્યો તેણે ઠાર, દીડો માનવી હરખ્યું મન, ઉચકીને
 ચાલ્યો તે વન. અખોલા આવળ મુકયો જાજ ધણી ખુશાલી મનમાં
 સ્થ, સહી મુખે બોલી વાણુ, સુણો માનવી ચતુર મુજાણુ, ગુલખંડા-
 વળીને જોયો જામ, એવાં વચન બોલી તે જાગ. માતાજી તમારી
 કવરખા સાથ, આજા પુરી પડી મુજ જાત. હરખ્યું અખોલા કેડે મન,
 તેડાજા રાક્ષસ તેને દન જાગ્યો સળંગ પુરો આ ઠામ નહિ તો જાણે
 અપણું નામ જરાવર બોમીને કરો, પછે મુખે ફરતા ફરો; રાક્ષસ
 જિલ્લા તેને રમી પાદ, પૃથ્વી સહિ બેઠવી તે ઠાર, કરો બોજા તમે નરને

નાર; વૈભવ ભોગવે અપરમપાર. તે જીને આપ્યું. સુખ મયું તે વીન-
તાતું દુઃખ.

હાહરો—મનના મનોરથ પુરા થયા, પુણાલી વધી અપાર;
પછે નરને નાર સુખે મળી કિધો વાત વિચાર. ૧ ધણી સુધક
તે સુદરી, રૂપે રતિ સરખી કામ, તેની શોભા યોગણી, રૂપે સુંદર-
રામ. ૨ જુવતે જોડું નરનારનું, કરી વિનોદને રંગ, વૈભવ ભોગવે
ઈંદ્રના, આનંદ બેઢિને અંજ. ૩ પ્રાતઃકાળે છકી કરી, જ્ય અમોઘા
પાસ. દેખીને રીઝે ધણું, પામે મન ઉદાસ. ૪ ખોજામાં બેસાડે
કાખા જમણી નર નાર; જોઇ સુખ નરનારનું હરખે અપરમપાર.
૫ જે જોઇએ તે હાજર કરે, કશી વાતે નહિ દુઃખ; ખાચ ખીચે
રંગે રમે. સદા પુણાલી સુખ. ૬ એક સમે તે બોલીયો વનિતા
પ્રત્યે વચન; માતા પીતાને મળીએ જઈ જાં મને તાહરું મન. ૭
તારા સાજનને હું મળ્યો, તું પુરણ મળે પરીવાર રાજપાટ જઈને.
કરીએ, તમારે સફળ થાય અવતાર ૮ રાજપાટ ભોગમ્યા તણી ધન્યા
છે મનમાં, વિજેગ ટળે વડાલા તણો એમ સુખથી બોલ્યા રાખ.
૯ મુવે છુટવાના નથી કરમે કીધી હાથ. મનના મનોરથ ક્યાં પહોં-
ચશે કાળ મહત્તી ખાસ. ૧૦ એવાં વચન શ્રવણે સુણી, મેમુદા બોલી
વચન; ચીંતા મનની પરહરો, શીદ ધરો દુઃખ મન. ૧૧ પુશી થયો
તે રાજવી, કીધો ભોમવિદાસ રજની વીલી રંગમાં થયો પ્રાતઃકાળ.
૧૨ સ્નાન દાન ભોજન કરી સંન્યા યોગ શયનગાર; નરનારી બેઢિ
આવીમાં અમોઘા બેઢી જે કાર ૧૩

ચોપાઈ—દીકી નર નારીની દેહ, અમોહાને લાગ્યે નેહ;
ખોજામાં બેસાડી બોડ દીકું સુખને પામી દેહ ધણી કાન્તી છે
રૂપ વિભાળ, આવીયું રાક્ષસશ્રૂતિ વહાલ. સંન્યા વચ શયનગાર

સોળ ચંદ્રવદની મુખ રાતા તંબોળ. જલ્લે ઈર્દઈદ્રાણી રૂપ; ગમનથી
 અવતરીયો ભુપ; તેરી શોભા તે નરની ચઢ જલ્લે રાક્ષસણી
 મનમાં મોહી. માગો માગો નરને નાર જે માગો તે આપું આ
 ઠાર; વચન તમારૂં મીઠ્યા નવ કરૂં જે માગો તે હાજર કરૂં. ચંદ્ર
 સુરજને માગો તમે, તો તે આણી આપું અમે, ધણું મને આવ્યું
 છે વહાલ. માગો તે આપું તત્કાળ. તે વારે મેમુદા બોલી વચન.
 હસી કરીને તે દન; માતા માગતાં આવ્યા નરનાર, વચન આપો
 તો માયું આ ઠાર; સત્ય વચન આપો કર ધરી, જે માગે તે આપું
 દોકરી. રખે શરમાતાં નરને નાર, ધમ્મ હોય તે માગો ઠાર એવાં
 વચન અમોલાનાં સુણી, મેમુદાએ ઉચરી વાણી; અમે નરનારી કરી
 ગમેડ, માત પીતા મળવાને કોડ, કુટુંબ પરીવારનાં જોઈએ મુખ. તો
 તો થાય માતાજી સુખ; મુજ સ્વામી ઝુરે રાતને દન માત પીતા
 મળવાનું મન. માટે રજા જે આપો માય તો તો કુટુંબ મેળાવે થાય,
 એવાં વચન બોલી વાણી; ત્યારે અમોલાએ શીર મેઢ્યો હાથ. મુજને
 વચને બાંધી કરી. એ શું વાણી મુખે ઓચરી, કેમ વાળીશ મારું
 મન. કેમ પેરે જશે મારા દન. તારો વાંક નથી લગાર. તારા સ્વામી
 એ શીખવ્યું આ ઠાર મેં તો એને સોંપી તુને. એણે દગો દીધો છે મુને.
 વચન મારું મીઠ્યા નવ કરૂં. તારે વીજોગે નિશ્ચે મરૂં. એમ કહી
 રાક્ષસી રહી. ત્યારે કન્યા બોલી તહી, માતાજી હું તો તારી
 બાળ, બાળપણથી રાખો છો બહાલ; વચ આણુપણને પાન; સોળ
 વરસની હું નીધાન સુંદર સ્વામી પરણાવ્યો મુને, સધળો ઝોરીએ
 વીત્યો તુને; સદ્ગળ જનમારો મારો થાય, જે વસ્તીમાં જઈએ માય.

કેહારો—એવાં વચન કુંવરીના સુણી હરખી અમોલા મન
 જાઓ નરને નારી તમે, મળો કુટુંબ સાજન ૧ વચ આણુપણ

આપીમાં, શણગાર આપ્યા બહુ ત્યાં, જુએ મુખ નરનારનું, ધણી-
 રીજી મન માંય. એકેક વાળ પછી આપીએ, પોતાનાં શરીરનો
 જેહ કદાપી દુઃખ તમ પામશે, હું જાણીશ મારી દેહ. ૩ અમી
 ઉપર તમે જાળજો, કદી પડે કાંઈ દુઃખ; તે વેળા જાણ મુજને
 થશે, અમે આવીને કરશું સુખ, અઢાર હજાર રાક્ષસ લઈ કરી આવી
 પહોંચીશ હું ત્યાં; તારા દુશ્મન પરાજ્ય કરીશ. નીચે રાખ
 મનમાં. ૫ એમ કહીને વળી તેડીયા, બે રાક્ષસ તેણી વાર આ-
 વીને ઉભા રહ્યા. કર્યા હંડવત જુહાર; આ નરનારીને લઈ કરી,
 ઉડો મગન મોઝાર; એ કહે ત્યાં મુકો જઈ, પાછા આવજો ઠાર.
 ૬ કદાપી એ દુઃખ પામશે વાંકો થશે વાળ; તો તો મારી
 નાખશું, આણીશ બેઉનો કાળ. ૫૨ લખાવી લાવજો, એમનું હાથનો
 અહીં: એમ કહીને વીદાય કર્યા રાક્ષસને સહુ તહિ ૧૦ રાક્ષસ
 વાટે વીનવે બાઈ કીયું તમારું ગામ; ત્યાં જઈ ઉતારીએ, એમ
 બોલ્યા કરી પ્રજામ, ૧૧ રાજકુંવર ત્યારે બોલીયો ફરદ શહેર
 મોઝાર ત્યાં જઈ મુકો મુજને, પળમાં પહોંચ્યાં ત્યાં ૧૪ તે શહેર
 સમીપે જઈ રહ્યો, દીડા મહેલ અવાસ, કીયો મહેલ છે તમ તણો;
 જોળખો આણી ઉલાસ ૧૫ નવ દુકા મહેલ છે અમ તણા,
 જોળખ્યા તેણે ઠામ, રાજકુંવર દેખાડીઆ ઉતર્યા તરતજ ઠાર. ૧૫
 નર નારીને મુકીયાં, મેલીયાં મહેલની માંય; રાક્ષસ બેઠા ખારણે, નવ
 જોળખે તેને ત્યાં.

ચોપાઈ—બેઠો ગયા મહેલની માંય, લાખી ગુણકા બેઠી
 ત્યાં, દીડું રાજકુંવરનું મુખ, શણું દોહણું તેહનું દુઃખ જાણે અંધ
 પામે લોચન તેવી ખુલાશી વાધી મન હંડવત કરી નમાવું શીઠ
 સ્વર્ગ જન્મ થયે; આ દીક્ર મોતીના શાળે વધાવી કરી એવાર-

જુમાં લીધાં સુંદરી, પછે સંભળ્યા. સોજી સંભળ્યારે આવીએ બેઠી ત્યાં
 નાર વીગત વાત પુછી તે ઠાર સંભોળે ક્યેઈ વિસ્તાર લાવો પ્રુખે
 આપો આ વાર એ પછુ છે રાજની કુમાર લાખી તે વારે રાજ
 મન રાજ કન્યા બોલી વચન; આપણુ બન્ને સહીયર થયાં, દુઃખ
 દોહલાં સધળાં ગયાં, ખાશુ પીશુ ને રહેશું પાસ પ્રભુએ પુરી
 મનની આજ્ઞા મળી બેઠાં રહી બેઠે પાસ; રાજકુંવર ગયો બ્યાં
 દાસ કામળ લખીને આપ્યો તહી, દેશ અમારે પોંચ્યા સહી કરી
 વાતે દુઃખ પામ્યો નહી, એમ લખી આપવું સર્વથી. માગી
 શીખને નીકળ્યા સહી, અબોલાને જઇ મળ્યા તહી, મુખ જુઘાની
 સંભળી કહી, કામળ કશમાં આપ્યો લખ, એ વાત તો અહીંથી રહી
 રાજકુંવર શું કરે છે તહીં હાસ્યવિનોદને કરે વીલાસ; ડાબા જમણી
 બન્ને પાસ સાત દીવસ રહી તે ઠાર. લાખીશું બોલ્યા તે વાર
 સિરકસ્તાન જશુ સર્વથી, અહિંયાં રહ્યાની કાંઇ શોભા નથી, મુજ
 પિતાનું કરવું કામ, રેખે આંખે તો થાયે મુજ કામ, માટે તૈયારી
 કરવી કંઇ પાણી પીવાએ રહેવું નહિ. લાખીએ વચન ચડાવ્યું
 શીજી હી તે વેળા તે રિશ્ત; માલ ખજનો ધન લંડાર. ચડાવ્યું
 સર્વ વહાણુ મોઝાર, સિરકસ્તાન જવા તૈયાર. સામાન સરવે કહા-
 ડ્યો ખહાર, રાજકુંવરી બેઠીએ સાર, વહાણુમાં બેસી જાઓ તે
 ઠાર, હું પગવડે આવીશ તહી, એવી વાણિ વિનતાએ કહી એથી
 વાત કરે તે દીશ દરવાન થઇને નામ્યું શીજી કરી લાચાર રાજનાં
 ખાલે. તે કહે છે અમારા શા હાલ. જો દરવાજો તે કાળે.
 જાવત દાન અમને દીજીએ એકી વાણી લાખીએ સુણી મુખ ચકી
 તેણી વાણી લાખી સમાચાર રાજને કહું. ત્યાર પછી તમને
 જાણા દઈ.

દાહરો—એવાં વચન લાખીનાં સુણી ગઇ રાગની પાસ; કર્નેડી કરી વીનંતી; ફરી વાણી પ્રકાશ ! બાપ તમારા છે કેદમાં તેને કહાડોને બહાર; તમને જેમ મનમાં ગમે તેમ કરો આ ઠાર. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી, તેડયા સલાની મહી ચાર જણા આવી કરી; કર્નેડીને ઉભા ત્યાં. ૩ પુન્ય તણા પ્રતાપથી બાપ તમે જીત્યા જીત્યુ. પર ઉપકાર તમે કરો, ઉમારો અમારા પ્રાણ, ૪ તમ વિના મુકાવનાર કોઇ નથી, નવ ટળે અમારું દુઃખ એમ કહીને કરગર્યા, કરોની અમને સુખ, તમે લાખિને જીતીયા, માટે કરો પર-માર્થ કામ. કારાગરથી છોડાવીયા, રાખી અમારી હામ. ૬ કર્નેડીને કરગરે, બંધનથી મુકાવો બ્રાત, ગુણ તારા ભુલું નહી લઇએ લા-ખેણી વાત. એમ કહી રૂદન કરે, ત્યારે દયા આવી મન, મવ થકી તે બોલીયા ત્યારે હસી કરો રાજન. ૮ તમે ચારે હારીયા, ગુલામ તો થયા આ હામ હવે કઈ પેરે છુટશો, પોતે મનની હામ. ૯ નામ નિશાની રાખવા સરવે દ્યોને છાપ પગે નિશાની લોહ તણી, તો મુકીએ, જીવતા આપ ૧૦ ચારે જણુ કરે વિનંતી, અમે રાગના છીએ તન; કુળ ખાંપણુ લાગી ધણી, આપ વિચારો મન, ત્યારે રાગ બોલીયો, બે જંગા ઉપર હામ, તે વાત કોઇ નવ જાણુશે મુકી દેઉં આ હામ. નિશાની કીધા વિના, કોઇ નવ મુકે ગુલામ કચુલ કરો મુજ વાતને તો મુકી દેઉં આ હામ ત્યારે ચારે જણે વિચારીયું, કોઈ નવ જાણુ પેર, ગુલામ હામ દેવડાવીએ, જઇએ આપણે ઘેર એમ વિચારી મન વિષે, કચુલ વાત તે કીધી. મોહાર એક કીવી સહી લેખ લ-ખીઓ સાચ; જંબા ઉપર મારીઓ, ચીસ પાડી ત્યાં બહુ થઇ પછી વેદના ત્યાં. આસના વાસના કરો.

ચોપાઇ—ત્યાર પછી આપી રગ, તેને આનંદ માને મન

માંય ભાઈ જાણી આપીએ શણગાર દીધાં આલુપણુ વસ્ત્ર અપાર
લાખ રૂપીઆ આપ્યા સહી. વિદાય કર્યા ચારને તહીં વનિતા માલ
વળાળ્યો જાણુ સિરકરતાન બણી નીરવાણુ પોતે જોગી લીધું રૂપ
પુષ્પ લઇને ચાલ્યો ભુપ ચાર જણુ તે વાટે જાય તેની ચર્ચા જોતો
ત્યાંય. લાખ તો રૂપીઆ પાસે રોક. શમીયા તેના મનના શોક અકેક
સો રાખ્યા અશ્વાર. સજ થયા તે રાજકુમાર પછવાડે ફકીરજ ફરે.
તેની વાત કાંઈ નવ કહે. મુકામે બેઠા પાણી પાસ, કરે વાત આણી
ઉલાસ ફકીર ત્યાં આવ્યો સહી, ચારે કરી સલામજ તહી, આવો તમે
આ ઠામ. ક્યાંથી આવ્યા કિયે જશો મુકામ, સાચી વાત તે અમને
કહો ફકીર બોલ્યો તે ચીતમાં લહો રહેવું અમારે વન મોઝાર, આજની
રાત રહેવું આ ઠાર કંઈ મુજનો આહારજ થાયઃ જહશું જગલ વહા-
ણુ માંય; તમે ક્યાંથી આવ્યા ને ક્યાં જશો, કાણુ જાત અને ક્યાં
તમે વસો. રાજવંશીના સરખો કાય, શું ધારી નીકળ્યા મનમાંય,
ચારજણુ વિચારજ કરે ફકીર પ્રમાણે વાણી ઓચરે; પોતાની હકીક-
તની કહી વાત ફકીર મનજ્યો મનમહીં મળ્યા વાટમાં ચોરો સહી તે
પ્રત્યે તેણે વાણી કહી અમને તે ડુલ મળ્યું નહી પાછા ફરી ધર
જશું વહી.

દોહરો—જુડી વાત કરો તમે ક્યાં કરો નામ વખાણુ, નીજ
મુખથી જે નર કરે, તે મુરખનો સરદાર. મુલક મુલક કર્યા તમે
તમ વીના ચતુર નવ કાય સાચુ જો જાણીયે તે કુમ દેખાડો. સોય
લખાડ વાત બોલો તમે. મનમાં હંકાર, એ બોલવું તે મુરખનું ચતુર
કરો વીચાર, બંકાવળીનું પુષ્પ મુજ કને કેમ આવે તમ હાથ. એમ
કહીને દેખાડીયું અચરજ પામ્યું સઉ સાથ. ૪ એમ કરીને કહાડીયું
જુલે છે સખગા લોક. સાચુ કેમ માને એ; સાચુ જુહુ ફોક ૫ એમ

કહીને તેડીએ! એક અંધ જતો તે વાર આ નરને કરો દેખતો. તો સાચી માનીએ વાત. ૬ આંખડી માંહે અંજન કરી પાંખડી પુષ્પની એક; ફાટી પડળ ઉધડી ગયું, ને રહ્યો તેનો ટેક; ધણું વજસની ખોડ હતી, તે સારાં થયાં લોચન; ફકીરને ચરણે નચ્યો હરખ ધરીને મન; ૮ જીતદાન જણે આપીયું; ટાળી અમારી ખોડ, એમ કહીને કરી વીનતી નમીયો બેઠે કરજોડ ૯ અચરત પામ્યા ચારે જણા, નિચ્યે એતો વાત, મારી કરીને લીજીએ અથવા કરીએ ધાત. ૧૦ એમ કહીને ઉઠીયા ગ્રહી નમ તરવાર એ પુલ અમને દીજીએ નહીં તો મારું ઠાર.

ચોપાદ—એમ કહીને ઉઠ્યા જોષ અંતઃકરણમાં આણી કોષ; ખુશી થઇને અમને આત. નહીં તો આવ્યો તારો કાળ. આપો તો જવા દર્શનું નહીં તો મારીને લઇયું; ત્યારે પસ્તાયો પોતે તે દીક્ષ; વગર સમજ્યું કર્યું એ પ્રથ, બધી ચતુરાઇ મારી મધ પોતે પુલ દેખાડયું લઇ, મારે લખી વાત મટવાની નથી હજી દુઃખ કેટલું સંર-વથી. મુજ પીતા કેરું તો દુઃખ જશે, દેખશે આંખે ને સુખીયા થશે, અરે પ્રભુ દુઃખમાં નાંખીયો, જશ મહિમાં તેને વાધીએ એમ ધર્મ તરવાનો સહી ન આપું તો મારે અહીં એમ વીચાર્યું મન મોઝાર આપ્યું કુલ ન લાગી વાર શા સારૂ મારો છે તમો દ્યોને કુલ આપું છું અમો. ગુલખંડાવળી તણો છે જાગ, લાખો પુલ છે તેની માંજ; તમારે મન અમુલખ સર્વથી મારે મન કોડીનું નથી. એમ કહીને આપ્યું હાથ. ચાર જણા હરખ્યા મન સાથ. મુકી ફકરને ત્યાંથી વળ્યા પોતાના દેશ સમીપે પળ્યા કુચ મુઠમે ચાલ્યા જાય. આવ્યા સીરકસ્તાનની માંજ; નગર મધ્યે વધામણી મઇ, કુંવરરા ચના આવ્યા અહીં. જલદરાગ હરખ્યો તહીં તેના આનંદનો પારજ નહીં જોયા તે વેળા તે કન પુત્રનું મુખ જોવા રાજન; જે વેળા

જોઈશું મુનું મુખ તે વેળા હજે મારું દુઃખ એમ વીચારી મન
 મોઝાર. અસ્વારી ઠીકી તમયાર; ગામને બહારે જઈ સભા કરી.
 અહારે વરણ આવીને અડી અમુલખ વસ્તુ લાવીયા તે જોવાને સહુ
 આવીયા બહુ પ્રુશાલી અપરંપાર ચાર કુંવર તે આવ્યા ઠાર. દંડવત
 કરીને લાગ્યા પાય રાગએ ચાંપ્યો ફીયા માંલ પુછે હકીકત રાગ
 તહી સહેપે વિસ્તારી કહી મહા દુઃખથી આવ્યા છીએ અમે. શું
 વીસ્તારી કહીએ તમે એમ કહી ચુક્યું તે ઘડી સડેને મન તો અમ-
 રત પડી વખાણુ કહે તે વારંવાર, ધન ધન તમારો અવતાર; તમ
 તમ વિના કોણુ કરે આ કામ, બીસલક્ષણુ તમારું નામ ત્યારે ચારે
 કુંવર બોલ્યા તહી અમે ગયાતો લાગ્યા સહી; બીજો કાંઈ લેવાને
 જાત તો નીચે મામત ઉત્પાત.

કોહરો—એમ વખાણુ સહુનાં મુણી ચારે હરખ્યા મન; તે
 પુશમાંથી કહાડી પાંખડી ધન ધન આજનો કન. જો અંજન કીધું
 આંખમાં પોતાના પિતાય; નેત્ર પડેો ફાટી ગયો થયો દેખનો રાય; ૨
 અંધ તે લોચન પામીયો, તેથી બીજું શું મુખ; દાન્ય પુણ્ય દીધાં બહુ
 બીજુકની જાખી ભુખ. ૩ કંચન મેહ વર્ષાવતો, પાછો વળ્યો પુરમાં
 ચારે પુત્ર મુખ આગળે, શોભા કહી નવ જય. ૪ કોઈ વધાવે મોતીડે
 કાંઈ પુષ્પેરે વિશાળ; ઘેર ઘેરથી લે વારણાં, નાનાં મોટાં નરનાર
 ૫ છત્રીસ વાળાં વાગી રણાં બોલે બન્દીજન જાદ; જયક જજ બોલે
 ધણા, નહી કાંઈને છિયાટ. ૬ વાજતે ગાજતે આવિયા પોતાતણે
 મુકામ પ્રુશાલી વાધી સરવતે. મુખથી બોલ્યો તે ઠામ. ૭ ફરી લોચન
 મુજને આપીયાં પરમેશ્વરે બીજી વાર; તે પ્રતાપ મારા પુત્રને સહજ
 કરીયો અવતાર. ૮ નેત્ર સમાન બીજું નહી ધણી પ્રુશી મુજ મન;
 હવે ખાઓ પીઓ પ્રુશી કરો નગર મધ્યે સહુ જન. ૯ એક વર્ષ,

જગી રહી. કોઈ નવ કરે વાણજ વેપાર; ખાનપાનને રંગરાગ, કરે સહ
નરને નાર. ૧૦ ધાન્ય બાંડાર ભરાવીયા ગરીબ લોકને ઘેર; ઢોલ
ચૂકંગ વાગે ધણી; આનંદની શી પેર, તાજમુખ દુઃખી થયો તે
ગયો નગર મોઝાર; હવે જગી ઉઠી ગુલખંઠાવળી તેનો કહું વિસ્તાર.

ચોપાદ—એ વાત તો અહિંથી રહી ખંઠાવળોની શી ગત
થઈ તે પહેરી વસ્ત્ર નિકળી બહાર, આવી હોજ બપોં તે ઠાર મુખ
પખાણું હેતજ કરી વેણ છુટી જે સુંદરી, નજર પોતાની હાથ
ઉપર મધ વીંટી પોતાના કરમાં નહી. મુદ્રિકા કોઈ નરની સહી, અચ-
સ્ત વિનતા મનમાં થઈ, આ તે કારણ શું કિરતાર, કોણ પુરૂષ આવ્યો
આ ઠાર એકલી ચોકી વિનતાની કરી, કો નર આવ્યો હીમત ધરી;
એમ વિચાર કરે મનમાં, ગર્જનજર તળાવ છે ત્યાં, તેમાં જીવે તો
પુલજ નહી; ચારે દીક્ષાએ જીવે તહિ, અચરજ સરખું થયું આ ઠામ
કોણે કર્યું તરકરલુ કામ, તે નરે પીધું અમૃતનું પાન, નજર નાંખી
ગયો તે ઠામ. દેવ દાનવથી નવ અવાય, ધણી વિભાસણ મનમાં થાય
ધન ધન તેની માતાની કુખ જે જન જોઈ ગયો મુજ મુખ નમ જોઈ
તેણે મારી કામ મેં નિંચે કર્યું છે આય પુણ્ય પરિમળ તેણે સંગ
લિધ, ગયો કામ પોતાનું કરી સિદ્ધ; નખથી તે માથે નીહાળી ગયો,
હવે શો ઉમેદ તે નરને રહ્યો. નિદ્રામાં મેં જાણું નહિ; ગયો વીંટી
બઢીને કહી અંધર નિહાળી ગયો મુજ મુખ. કુચ ઉપર મુક્યો હશે
હાથ, નિહાળી હશે મારી જાત મત ભંગ કુંવારીનું કર્યું. હવે ખીજો
ચિતે કેમ ધડં માટે તે નર સાથે વડં, નહી મળે તો નીશ્ચયે મડં
નર મુજ પ્રાણજીવન આપ; અવર પુરૂષ ભાષને આપ માનવની છુદ્ધિ
આ ઠાર, તે વિના ખીજો કોણ અવતાર, એમ વિચાર્યું પોતે મન એક
સહજ મરી તેહી તે દન. સરવે આવીને ઉભી તે જણ. વિચાર કરીને

બોલી વાણ તમે શું ચાકરી કરી મારી પુલ અહીંથી કાઢ મરો કરી. તે નરને લાવે નિરધાર. નહીતર મારી નાંખીશ આ ઠાર. અઠાર હજાર રાક્ષસ અધિપતિ, તે સાથે બોલી વિનતી; તમે શું રક્ષા કરી આ ઠામ બોધ નાંખ્યું મુજ પિતાનું નામ. બાગનું કુલ લખ મરો સહી, પિતાને શું જવાબ દેશો તહીં માટે શોધી કહો તત્કાળ, લખ જનાર જોઈ હવાલ એક સહજ પરી શું બોલી વાણ શોધી લાવે નહીં તો બોલો પ્રાણ; એ રીતે ધમકાવ્યા સહુ, સહુને રીસ ચઢે છે બહુ.

ઢાહુરો—રાક્ષસ સધળા કેપીયા, કાણે કર્યું એ કામ; અપકીર્તી લખ જગતમાં બોળાયું બાપનું નામ. ૧ બોળ કરાવી અતી લણી મોકલ્યા રાક્ષસ દસ વીશ; પકડી લાવે ચોરને; તેનું છેદીયે શીશ. ૨ હજાર રાક્ષસ કોડીયા, કાઢ ગંગાને પહોળી જાણ, પહાડ પરવત જંગલ સહી. શોધી વળ્યા નીરવાણ. ૩ લણ્યા મુલક શોધી વળ્યા. પણ નવ લાગી જાળ નીરાશ થઈ સહિ આવીયા; દેખાતા વીકરાળ. ૪ નામ નીશાન જાણ્યું નહી તે કેમ આવે હાથ, નિરાશ થઈ બેઠા સહી રાક્ષસ કેરી સાથ. ૫ કામ ઠેકાણું તેનું મળે તો શોધી કહાડીએ મામ; મારી મહો લમાં લાવીએ, પાણું પુલ આ કામ, ૬ એમ કહીને નીકળ્યા, કાણુ પુરૂષ એ સોય, સહુનું મુખ ઉડી ગયું કારણ નવ મળે કોય. ૭ સહજ પરી શોધી વળી, મુલકે મુલક અપાર; ચાકીને આવી સહુ, બંકાવળીને ઠાર ૮ કરજોડોને કરી વિનતી જિંમ્યા પહોડો વન; વસ્તી જોઈ બીજી લણી, શું કહું મુખે વચન. ૯ મુલખંડવળીએ વીચારીયું મારે કરવું એ કામ; બેઠ પ્રપંચ કર્યા વિના કેમ પહોંચે એ કામ. ૧૦

ચોપાઈ—માનવ લોક જોઈ સર્વથી, તેની જુદીનો પારજ નથી. માટે જોઈ ત્યાંના લોક, તેથી સરસે મનનો શોક. કહી મન વીચાર કરી; ચરે દીશમાં પરવરી, કૈતર દીશને જોયે દેહ,

બહી કરી પોતાનો વેશ જોતી જોતી તે પાછી મધ, તોએ બાળ
 તો લાગી નહીં. અનેક વેશ પોતાના કરી. નગરી બધી જોતી કરી
 પશ્ચિમ દેશ નીહાળે સરવ. નીરાશ થઇ મુકયો મન ગરવ ત્યાં થકી
 નવ જડી બાળ પછી દક્ષીણ ઉતરી તત્કાળ. અનેક રૂપ
 ધારી પ્રકાશ જોયા દેશ આણી ઉલ્લાસ; આગ બગીચા મહેલ અવાસ;
 કોઇ સ્થાનક નવ પોહોંચી આશ, વાયુ રૂપ તેને શી વાર લીધી દક્ષીણ
 દેશનો પાર નીરાશ થઇ ત્યાંથી પરવરી પૂરવ બણી તે તો સંચરી
 બુદ્ધિ પોતાની કરે પ્રકાશ જોવાને લાગી ચોપાસ. બણા દેશ જોયા
 સરવથી તોએ બાળ કાંઇ જડતી નથી. ત્યારે મનમાં થઇ નીરાશ
 અરે દુષ્ટ નથી પોંચતી આશ, એમ કહી ચાલે જોડે. શીરકસ્તાન
 આવી તેડે, જોવાને લાગી તે ગામ, બણી શોભા છે કામે કામ,
 ઘેર ઘેર વાગે ઢોલ મૃદંગ; રાગ આઘાપે નવલા રંગ. ખાન પાન
 થાય અપરંપાર, જોતાં અચરજ પામી નાર; બણા મુલક જોયા
 સરવથી પણ આવી ખુશાલી કંઇ નથી.

ટાહરો—તે નગરમાં સંચરી. ધરી મરહની કાય; પુછવા લાગી
 લોકને; શો હરખ છે પુર માંય ૧ ઘેર ઘેર રંગ મચી રહ્યો હ-
 રખે સહિનાં મન. વસ્ત્ર આભુષણ સરવે સન્ધ્યાં, શું છે દીવાળોના
 દન, ૨ એવાં વચન અવણે સુણી બોલ્યા તે પુરના લોક; નિત્ય
 દીવાળી આ દેશમાં નથી કોઇને જન શોક ૩ અમારાં રાગનાં
 નેત્ર ગયાં નથી કાંઇ તેનો ઉપાય. હકીમ એક બોલ્યા અહીં બરી
 સલામતી માંય. ૪ ગુલબંકાવળી પુષ્પ મળે સહી; અંજન કરે જો
 રાય, સો વરસનો અંધ હોય, પણ તરત દેખતો થાય, ૫ એવાં વચન
 તેનાં સુણી બોળ કરાવી અપાર, કાંઇ બાળ લાગી નહીં દીલગીર
 થયો તે રાય; એના પુત્ર છે આરે પરાક્રમી તેણે કરી સલામ; જં-

મહે જંગમ તે ભમ્યા. લાભ્યા પુલ આ કામ. અંજન કીધું આ-
ખમાં, થયો દેખતો રાય; ખાંપણ ટળીયું આંખનું આનંદ અંગ ન
માં; ૮ પૃથ્વીપતી ધણું રીજ્યો બોલ્યો મુખે બોલ એક વરસ
લગી સહુ મેઢની, ખાઓ પીવો કરી કસોલ, ૯ ખળના આખા
છે ગરબના, જેને જોષએ તે ખાંચ નીત્ય દીવાળી સરવને આ-
નંદ અંગ ન માંચ એવાં વચન તેનાં સુણી હરખી બંધાવળી મન
ધન્ય ધન્ય ભાગ્ય માહરું ધન્ય આજનો દન. ૧૧ સફળ જન્મ
માહરો થયો મળી નીજાની આ ગામ, પુલતણો એ તરકર સહી
મુજને મળીઓ આ કામ ૧૨ પ્રસન્ન થઇ મનના વિશે; ગઇ જ-
હેરની બહાર; આગળ જળ છે નદીતણું ઉતરી તેણે કાર ૧૩
જળકીડા વીનતાએ કરી શુદ્ધ કર્યું શરીર, અદ્ભુત ૩૫ કર્યું નર
તાણું જાણે કોઇ બાવન વીર. ૧૪ દેવતાઇ વસ્ત્ર અંગે ધર્મી સંખ્યા
સર્વ શણકાર મરાડી પાધ મસ્તક ધરી મુખે રાતાં તંબોળ. ૧૫ ૩૫
પ્રકાશ્યું પોતાતાણું નરતણી કરી કાંચ કોઇ દ્રષ્ટે જઇ નવ શકે, અખ-
હારે આંખ માંચાય. ૧૬ ફેડે કટારી વાંકડી, શોભે ધનુષ્ય બાણુ:
ગ્રાભાવતી આવી પુર વિશે ચતુરા ચતુરસુખણુ. ૧૭

ચોપાઇ—જોષ તેને હરખ્યા સહુ લોક જે દેખે તેના શમીયા
શોક; ધણી સુકામળ તેની કાચ, 'સ્વરૂપે ચંદ્ર સુરજ અંખવાય'
એવું કારણ કીધું ૩૫, જે દેખે તે હરખે છુપ; નર નામે મુક્યા
અંકાર એ કેઈ દેવાંશી અવતાર આ દેખી કામાતુર થાય; ધન ધન
એ નરની કાચ; શોભા તણું એ છે મુખ, એવું રળીઆમણું શોભે મુખ
એને ભાળીને મન ચળે તેની પછળ નરનારી પળે; તે ખમર રાજસ-
ભામાં થઇ, તખ્ત પર તે બેઠા તહીં. અંજન બંગીએ કરી સલામ,
માંડી વાત કહી તે કામ કોઇ પુરૂષ આંબો નમરી માંચ; તેની શોભા

કહી નવ આંખ જાણે ઈશ્વરનાનો લુપ્ત, થરી આંખો માનવનું રૂપ;
તેની શોભા કહેવાતી નથી, સભાન કાષ્ઠ પૃથ્વીમાં નથી. થેલાં કાષ્ઠાં
સહી નર ને નાર, જોવા મળી સકુ હારો હાર. એવાં બંગીનાં
સુણી વચન, જલદરાયનું હરખ્યું મન. તે પુરૂષને લાવો અહીં,
એવી મુખથી વાણી કહી; ધણું સ્વરૂપ છે રૂડી કાવ, જોઈએ તેને
લાવો આંચ વજર મોકલ્યો તેને હાર માન દષ્ઠ લાવો આ વાર;
ઉઠ્યો વજર નામીને શીશ્વ આંખો બળર બણી તે દીશ; કરી સલામ
ને જોડયા હાથ પછી. વાત કરી તે સાથ ધન્ય ભાગ્ય ધરતીનું રહી,
તમ સરખો નર આવ્યો અહીં; પ્રસન્ન થયું છે બધું ગામ, બહે
પધાર્યાં આણે હામ. રાજસભામાં આવો સહી રાજા મળવા મુઝે
તહીં મુજને મોકલ્યો તેડવા કાજ સભામાં ન્યાં છે મહારાજ; દીન
વચન વજરનાં સુણી, બંકાવળી તે શું વાણી બણી. શાને દીક્ષીર ચાઓ
છો તમે, આવો સભામાં આવું અમે એમ કહીતે આત્મા ત્યાંય,
વજર તણી ડાહીને ખાલ; રાજસભામાં ઉભા જઈ જોતાં ખુશાલી
સહીને થઈ રાજાએ દીધું સન્માન મુખવાસ આપ્યાં ખીડાં પાન; કોણ
દેશ નીકળ્યા શા કામ કોણ જાત ને શું છે નામ, ત્યારે બંકાવળી બોલી
તે હામ, મખરખ શહેર અમારૂં ગામ; સોદામર કેરો કું તન, પુષ્પસેન
મુજ નામ રતન ઉમેદવાર ચાકરીનો સહી, હાણો પોણી ત્યાં રહેવું
જઈ; સુણી વાતને હરખ્યો રાય, મારી પાસે રહો ભાષ આંચ.

દાહરો—જલદસય એમ બોલીઓ, ભાષ રહો અમારે ઘેર;
મતને મમતો મહિનો લ્યો, મોજ કરો બકુ ઘેર. ૧ મારી પાસે
જેસી રહો, નવ કરવું હવે કામ; ખાઓ પીઓ સુખ ભોગવો. આવો
આંચ મુકામ. ૨ એવાં વચન સુણી રાયનાં, બંકાવળી રીઝી મન;
રાજસભામાં નિત્ય રહું, કમુલ ક્યું વચન. ૩ ભાળ મળી મને ગામમાં

મળશે મારો ચોર; કીંમત સખીને રહું પુરુષ થઈ આ ઠોર. ૪ નીકા પડી તેણે સમે, બેઠા સભામાં રાય; ચાર પુત્ર પેલા આવીયા, પીવાને કસુંઆય યુગ્મન ફઈ ચાંપ્યા રૂંદે, બેસાડ્યા નીજ પાસ; આનંદ અતીશે વાપાયો પામી મન ઉદ્ધાસ. ૬ ત્યારે બંકાવળી ઓચરી, શું છે તેમનું નામ; કોણ પુરુષ એ કોણ નર, કેમ આવ્યા આ ઠામ. ૭ ત્યારે સભા સઉ ઓચરી, એ રાજગુના તન; શુભબંકાવળી પુલ લાવીયા, કર્યા દીન લોચન. ૮ એવાં વચન સર્વેનાં સુણી, જોયાં નરનાં મુખ; પરીક્ષા કરી તે નર તણી, પામી મનમાં દુઃખ ૯ મુરખના સરદાર એ છુદ્ધી હીણ અપાર; મુખ જોતાં કીંમત કરી, ક્ષણ માત્ર મોઝાર, ૧૦ એ નર તણો શો આશરો, તે નર બાવન વીર; ધન્ય છે તેની માતને જેણે જોયું મુજ શરીર. ૧૧ તે નર તણા એ ચોર છે, દગો તે સાથે કીધ, પુલ લીધું તે પાસથી, જશ જગતમાં લીધ. ૧૨ બાળ તેની મળશે અહીં એમ વીચાર્યું મન; પ્રભુજી આશા પુરશે, સમર્થ જગજીવન. ૧૩

ચોપાદ—એ વાત તો અહીંથી રહી તાજમુખની શી ગત થઈ; પુલ ન રહ્યું પોતાની પાસ, છેક થઈ બેઠો નિરાશ મહેનત મ્હારી મિથ્યા મઘ કીર્તી જગતમાં તેની થઈ; લાખી આવશે લેછતે વહાણ, મુજ પીના તે તજશે પ્રાણ. બન્ને સ્ત્રીની હત્યા થશે, કેમ પેરે તે છુટશે; એમ મનમાં કર્યો વિચાર, બોલ્યો ત્યાંથી રાજકુમાર; જે રસ્તે બાઈ ગયા હતા વહી, તે પગે ચાલ્યો સહી; થોડા દિવસમાં ગયો તે ઠાર; સીરકસ્તાન છે પોતાનું ગામ; જોજન એક રહ્યું છે તેહ ચતુર નરે વિચાર્યું એહ, જો કદાપિ નગરમાં જઈ તો તો તરણાથી હલકો થાઉં મારી વાત કાઢ માનશે નહી, મુજને મારી નાખશે સહી. પિતાતણે મન હું તો કાળ નામ મુણ્ડતામાં મારા બેઠાલ મારું મ્હોં જોવાના નથી

માટે ત્યાં જવાનો નથી માટે ત્યાં જઈ તો ફેર એવો મનમાં ઉપજ્યો શોક. નથી સુઝતો એને એક વીચાર એટો જંગલમાં ગુણ બંડાર; એક તરફ નદીનું નીર એક તરફ ઝાડી મંબીર એટો કર કપાળે દર્ષ. અખોલા સાંભળી આવી તહી; તેહની કૃપાથી પામ્યો કુલ, વળી વાળ આપ્યો છે અમુલ કદાપિ સંકટ પડે શરીર, આળજે હુપ અસિપર વીર, તરત આવીને કરવાની સહાય. વચન આપ્યું છે મુજ કરમાંય; તેને હું તે સમજું આજ, તે વિના નથી સરવાનું કાજ, એવું વીચાર્યું નિજમન; વન્હી પ્રગટ કર્યો તે દીન કહાડ્યો વાળ નવ લાગી વાર, અસિપર મુક્યો તત્કાળ. આંચ લાગી તેને જોડેલે, અખોલાએ જાણ્યું એટલે, થયું વિનતાને ત્યાં જાણુ મહારાં પુત્ર પુત્રા દુખીયાં નિરવાણુ તેણે વાળ મહારો જાણ્યો સહી તેની સુગંધ આવી અહીં, મહારે કરવું તેનું કામ ત્યારે હું એસું ઠરી ઠામ અઢાર હજાર રાક્ષસ લીધ પોતે પંચ કર્યો સિદ્ધ સુગંધ વાળતી આવી તહિં તે દિશા બાણી વિનતા ગઈ; વાયુરૂપ તેને થી વાર, આવી જ્યાં એટો રાજકુમાર.

ટોહરો—અઢાર હજાર સાથે ઉતરી, જ્યાં એટો રાજકુમાર પુત્ર કેમ સમરી મુને, શું છે દુઃખ આ ઠાર ૧ આ જંગલમાં એકલા તજ સ્વજનનું સુખ; કેમ આવ્યા આ વન વિષે ને શું છે મનમાં દુઃખ. ૨ મેમુદા મારી દીકરી, તે તન મન માહરૂં પ્રાણ; તેને મુઠી વનમાં બો, સાચું બોલો સુખજી. ૩ ત્યારે રાજકુંવર સુખ બોલીયો માતાજી સઘળું સુખ; વૈભવ નાના પ્રકારના, પણ મોટું છે દુઃખ. ૪ મેં તમને સમર્થા માવડી, સમજજી ન પડે. મુજ; સમરતા માત્રમાં આવીયાં ટાળવા મહારૂં દુઃખ. ૫ હવે આશા પુરો માવડી તો તો બોગવીશ સુખ; એવાં દીન વચન તેનાં સુણી

દમા આવી મહ મુખ. ૬ શું ઇચ્છા છે તાહરે, બોલની સત્ય વચન,
 માતાજી શું ઐચર્ય બોલતાં કંપે તન. ૬ એ દેરતાને દુર્લભ સહી,
 તે ક્યાંથી સરે કાળ; અબોલા મુખ ઐચર્ય તનની મુકી લાજ છ
 જે કાંઈ ઇચ્છા મન વીધે તે લાવી આપીશ રામ; લાજ તજી મુને
 કહો, તે કામ તમારું થાય. ૮ ત્યારે રાજ. કુંવર મુખ બોલીયો
 ચરણ નામ્યું શીશ; મુલબંધવળી જેવો બાગ, કરવો છે આ દિશ
 ૧૦ તેવો મહેલને તેવાં ચિત્ર; તેવાં ઝાડને હોઝ કરી આપો મુને
 માવડી તો પહોંચે મનના કોડ. ૧૧ અબોલા ત્યાં વિસ્ત્રે થઈ,
 એ થાય કેમ કામ; મેં બાગ જોયો નથી જોયા નથી મહેલ મુકામ.
 ૧૩ દીડા વિના કેમ હું કરું મહેલ બેડક ને બાગ; સળંગ પડારી
 તમને દાખવું, તે કેમ થાય આ જગ. ૧૪ દીઠો હોય મેં દ્રષ્ટિએ, તો
 કરતી તમારું કામ; વીશ્વકર્મા તેડાવીને, રચાવત ઉત્તમ કામ. ૧૫
 માતાજી તમ કૃપા થકી, જોઈ આવ્યો તે બાગ; કહો તો લખી દે-
 ખાડીએ કામળમાં સહુ વાત. ૧૬

ચોપાઈ—કામળ દુત્ત ત્યાં લીધી સહી. ચીતરવાને બેઠો
 તહીં જે પ્રમાણે હતું તહીં, પટમાં ઉતારી દાખવ્યું સહિ, હોજ બાગ
 બગીચા સાર; માંડી ક્યો તેમાં વિસ્તાર તે વારે અબોલા હરખી
 મન એ પ્રમાણે રચાવું તન, સેના સૌ જે પોતા તણી, તે સંભાલે
 વાણી બણી મહેલ રચાવો આણે કામ, હર્ષવ રચના દેવતાઈ
 કામ વિશ્વકર્માસ તેડીશું ધેર, સામાન લઈ સહુ આવે પેર; હીરા
 ઝવેર મોતીને માળ લાવે સ્થંભ માંહે પરવાળ; સોના રૂપાના
 હમલા કરો, તે દિશા બણી પરવરો, આરસપહાણુ લાવો. આ
 કાર, જે જોઈએ તે અપરમપાર. એમ હુકમ રાણસને મળ્યા,
 દેશ દેશાંતર સહુએ પળ્યા, દેવરૂપ - તેને શી વાર આજે તે

લાવે આ ઠાર; સોનું રૂપ મોતીને માળ, હીરા ઝવેર મણી
પરવાળ; જુદા જુદા ઢગલા કરો, એવો બોલ અમોલાયે કર્યો વળી
કહેતામાં દોડ્યો તે વાર, કરતાં કરતાં કામ ન લાગી વાર. કલા
પ્રમાણે કીધું કામ, સન્મુખ આવીને કરી સલામ ત્યારે અમોલા
બોલી વાણુ, એક વચન કરો પ્રમાણુ; વિશ્વકર્મા આવે અહીં. એવી
મુખથી વાણી કહી ત્યારે એક રાક્ષસ ઉઠ્યો તહીં વીશ્વકર્માને લાગ્યો
સહી; તે રાક્ષસ સાથે પથે પળ્યા, જઇને અમોલાને મળ્યા. વીશ્વ-
કર્માએ કર્યા પ્રજ્ઞામ શું કરમાવો મુજને કામ ત્યારે અમોલા બોલી
વચન, આ રાજકુંવર છે મારો તન એ કહે તેવો રચાવો જાગ,
સરોવર મહેલ કરો આ જગ માણેક મોતી હીરાને લાલ ઢગલા
સરવે દેખાડ્યા તે ઠાર; ઘટે તેમ લાવશું અમો, જડીત કામ કરોની
તમો; એવાં વચન અમોલાનાં સુણી વિશ્વકર્મા એ વાણી બાણી, મુજને
નથી કાંઇ કરતાં વાર નિશ્ચાની કરો તે ઠાર; દેવતાનું વરદાન મુજને
સહી, એક રાતમાં કરશું અહીં, તે માટે જે વસ્તુ કરવી હોય, નવી
નીશ્ચાની કરવી સોય; તે પ્રમાણે ચારો કામ, મીઠાકારી સુંદર ધામ.

દોહરો—રાજકુંવર મુખ બોલોયો, ગુલબંકાવળી જાગ; તેવી
રચના કરવી સહી, હું તો જોઇ આગ્યો તે જાગ. ૧ નકશો ઉતારી
આપીઓ, હોજ જાગ અપાર; જે જે વસ્તુ દીધી તહીં. તેતો ચીત્રી
ચોપાસ જ્યાં જેવી શાખા હતી, ત્યાં ત્યાં બરીયો રંગ; પટમાં સરવે
ચીતર્યું આણી મન ઉમંગ. ૩ જગમગ જોત ઝળકી રહી, એવું
કર્યું માહે કામ; પટ સોણે પોતે કર વિષે, વિશ્વકર્મા જેનું નામ
૪ એ પ્રમાણે તે તો કરે, મહેલ જાગ ને ઝાડ; મનોરમ પોઆ
મનતણા, પોતે માન્યો પાડ. ૫ એ સપળું નિહાળીને, હરખ્યો પોતે
મમ; એથી સંભાયું ચશે સહુ ધીરજ ધારો રાજન. ૭ એમ કહીને આ-

પીયો, રાજાએ તે ઠામ; નિશાન પાડી તેણે સમે, રચવા માંડ્યું ધામ. ૮ દેવતાનું વરદાન છે તેને જ્ઞાની વાર; ધારીને જોયું પટમાં, રચવા માંડ્યો ઠામ. ૯ બાગ બગીચા ને વાડીઓ, બારી અટારી માળ પુષ્પ ઝાડ ને વનરપતિ, પટ પ્રમાણે રચ્યો ખ્યાલ. ૧૦ જે મુખથી બોલે સહી, તરત તેવું થાય; ઈંદ્ર તણી રચના રચી એક રાતની માંય જળહળ જોત ઝળકી રહી, જાણે દીપકની જ્વેમ; જણે દીનકર હીંગીઓ, એમ થઈ રહ્યો હિલોત. ૧૨ રજની વીતી તેને સમે થયું સંપૂર્ણ કામ; અબોલા પાસે ગયા; કીધા દંડ પ્રણામ. ૧૩ પટ પ્રમાણે સહુ કર્યું પુલ ઝાડ ને ધામ; રજ આપો હવે મુજને, તો જાઉં મહારે ગામ. ૧૫ અબોલા હરખી બણી; આપી તેને રજાય; વીશ્વકર્મા ત્યાંથી ગયા, પોતાના પુર માંય.

ચોપાદ—જેમ બાગને હરખ્યું મન, રાજકુંવર તેડ્યો તે દન; તારે કારણ રચાવ્યો બાગ; વહબવ તું માંડે આ જમ ઈંદ્રપુરી પૃથ્વી કરી, જાણે સ્વર્ગપુરી આવી કરી; તેથી શોભા અદકી હોય, હિપમા કહી શકે નવ કોય; સાંભળ રાજકુંવર આ કાર. નારા ભાગ્યતણો નહી પાર, મૃત્યુલોકના માનવ સહી, કશા લેખામાં ગળીએ નહી તે તારે આધીન થઈ રહી; હરમાવો તે કરીએ સહી પુત્ર કરીને બોલી રહી, તે વચન પાળું છું અહિં બાણું વેર માનવ સાથે જાણુ, જોતાં વાર ને લઈએ પ્રાણુ તેને આવીન થઈ રહી લખીત વાત તે મટે નહી, એ સહુ પરમેશ્વરના ખ્યાલ, સુખ ભોગવો મારા બાળ માતાજી પુત્ર તમારો સહિ આશા મારી પુરણ થઈ એમ કહીને નામ્યું શિશ, અબોલા પ્રસન્ન થઈ તે દીશ, માથા હિપર મુક્યો હાથ સુખ ભોગવો મેમુલ સાથ હિરા માણેક ઝવેર અપાર; અર્ધો અર્ધ રહ્યા તે કાર સોના રૂપાનો પારજ

નહિ, તે સરવે બહુ છે લેખ; બધાં અખંડ તેના મંદાર ખાતાં ખુદે નહિ લગીર, અમોક્ષ ત્યાંથી પરવર્યો લશ્કર લખને ઠામે કરી રાજ-કુંવરને હરખ અપાર; ધણી રચના જોઇ તે ઠાર મુશ્વળકાવલીથી ખમણું કામ, તેવી રચના ઠામે ઠામ હવે જાળ લાખીની જાણ આજ કાલમાં આવશે વહાણ; દરિયા કિનારે ગયો સામે તે રાજકુમાર; નજીક ઝાડ આવ્યું જેટલે લાખીએ નીરાખ્યો તેટલે સ્વામી મળવાને આવ્યા સહિ ધણી ખુશાલી મનમાં થઇ. મછવો મુક્યો તેણીવાર. તે ઉપર બેઠી તે નાર, રાજકુંવરની આવી પાસ, પોહોંચી મનડા કરી આજ; ચાકર નોકર ને સધળી દાસ. ઉતર્યા સધળાં પોતાને અવાસ માલમતા ઉતારી લીધ; પછી વહાણને વિદાય કીધ; મોજ કરે તે રાજકુમાર. જોઇ રચના ધણું હરખી નાર.

દોહરો—ખન્ને નારી આનંદમાં, સજ્યા સોળ શણગાર; હાસ્ય-વિનોદ કરે સહી; શોજાનો નહી પાર. ૧ દાસ દાસી ધરમાં ધણી ફરે છે ખાગ મોજર; એક ચાકર ધરમાંથી નિકળ્યો, ગયો જંગલ બહાર. ૨ અર્ધી કાશ ચાલી ગયો; દીડા માણસ વીસ; નજર પડ્યો તેહને કાષ્ટ લખ તે દીશ. ૩ રાજનો ચાકર બોલીયો તમે કોણ માણસ સાર; કાષ્ટ કર્યા જખ વેચશો કાના નગર મોજર. ૪ ત્યારે સરવે બોલીયા, શીરકસ્તાન અમારો મુકામ પેટને અરથે નીકળ્યા. વેચીશું તે ઠામ. ૫ તે વારે નર બોલીઓ ચાલો અમારે કહેર કાષ્ટ વેચાશે તમ તણાં. ઠામ મળે બહુ પેર. ૬ તે વાર સહુ બોલીયાં અહીં તો નથી કોઇ ગામ વેરાન જંગલ તો સહી, નથી વસ્તીનું નામ ૭ તે નર કહે વસ્તી સહી, અર્ધી કાસ છે ગામ જુદું શીર બોલું અમો, નથી મળવાના ઠામ. ૮ જમણા પૈસા લાગશે, તમો આવોને મુજ સાથ, એ વેચીને લાગો વાણીયા, લેજો પૈસા હાથ. ૯ સહુ જન સાથે મળો

આવ્યા તેણે ઠામ. તેની શોભા કહેવાતી નથી શોભા નૌતમ તે મામ. ૧૦ અમરત થયા સહુ મન વીણે, આતે શું કહેવાય હવે દીકા માણસ આવતા, ત્યારે મનનો સદેહ જાય, ૧૧ એમ વાત કરતાં આવીઓ; રાજજી મુદામ. હકીકત મર્વે કહી ધર્યાં કાષ્ટ લાઇ ધામ. ૧૨ ગરીબ લોક એમે સહી આપો મનગમતા કામ; એવું કહી છાના રહ્યા, હવે રાજ શું કરે કામ. ૧૩

ચોપાઇ—એવાં વચન સેવકનાં સુણી, ઘરો ખુશી નગરનો ધણી સો સો મહોર આપી તેણીવાર ગરીબ જણી કર્યો ઉપકાર. મુખ મકી તેણે વાણી કહી; તમને મમે તો રહોને અહીં; ખાઓ પીઓ કરો ઉર કાળ, જે જોઇએ તે લોને આજ એવાં સુણી રાજનાં વચન, ખુશી થયા સૌકોનાં મન; છઠ્યાં છોકરાં લાવીને રહ્યા કુંવર રાખે સૌ પર મયા. કાઇને મનાઈ રાજની નહી. આવે તે વસે છે તહીં પગ મેલવાનો નથી કાંઈ ઠામ. એમ લોક મળ્યા તે મામ શીર-કસ્તાન તે ભાળ્યું સહી લોક ઉચાળા લાવ્યા તહિ; કાટવાળ કરે નગરની રખવાળ; તેને કાને પડ્યો સવાલ વજરને તેણે જઈ કહ્યું મહા ઉત્પાત નગરમાં થયું રમ્યત બધી ઉચળી ગઇ, અડધી નગરી ખાલી મધ અમાઈ શહેર તજીને જાય ત્યારે બોલ્યા પછી મુખ રાય, વજરને આવી આશ, કહેવા લાગ્યો બેસી પાસ; બોલ્યા પછી મુખે સરવથી; એ વાત મનાતી નથી; ખાર માઠે ઉપર ઝાડી અપાર, વાધ વડે ધણાં તે ઠાર; ત્યાં વસાવ્યું મામ, દેવ રાક્ષસ દેવતાઇ કામ એ તો અમરત સરખું અહીં, જાઓ તમે જોવાને રહી ત્યારે કાટ-વાળે વાણી કહી. નગર તમાઈ અંધેર છે સહી કશી ખખર તમે રાખતા નથી, શહેર ઉજડ થશે સર્વથી.

કાટવાળ—કાટવાળ કહે. વજરને, તે ઉપર કંઈ જણાત, મહા

મત છે અવનવી જાગે મનની જાત. ૧ ઉદર દીકાનો રાજવી,
 સતવારી અપાર; એકાશી રાણી ધર વિષે રૂપ તણે અંખાર. ૨
 એક વનિતાનું ભરીયું જાગ્ય; ઉદર ગરબ તેને વાધીઓ, તે વિનતાને
 જોગ. ૩ પટરાણી તેને કરી, પામી ધણું એક માન. પુરે માસે પદ્મણી
 અવતર્યું સંમાન. ૪ પુત્રી તેને અવતરી હરખ્યો રાજ મન; વાંછીયા
 ખાર ઉઘાડીયું ધન્ય આજનો દન. ૫ રમાડે રાજ તેડી કરી, આણે
 અદકુ હેત પ્રીતી અંતરમાં ધરી, તન મન ધન સમેત. ૬ ધણી દિવસ
 એમ કહી ગયાં, ફરી ગરબવંતી થઇ નાર, તેને પણ્ય પુત્રી અવતરી,
 રાજને દરખાર. ૮ એમ કરતાં પુત્રી છ થઇ સાતમું ઓધાન છે
 નાર; રાજ મુખથી બોલીયો. કોષ કરી તે ઠાર ૯ કદાપી પુત્રી
 આવશે; દષ્ટિ જાઝાં અપમાન; ધણ્ય એકમાં માડ સહી. તતક્ષણ
 કરીશ હાણ્ય. પુત્ર આવશે જો કદી તો ન્યાય કરીશ એ નાર; તેને
 આધીન થઇને રહું. એમ બોલ્યા રાજ તે વાર ૧૧ એમ કહીને
 પ્રવર્ધા. રાજસભામાં રાય: રાણી દુઃખ ધરે ધણું કહેતાં કહ્યું નવ
 જાય ૧૨ લખીત વાત થશે સહી. એ નથી કાઇને હાથ; પ્રભુને
 મમતું થશે એમ વિચારીયું મન સાથ ૧૩ નવ મામ પુરા થયા, તો
 પણ્ય આવી કન્યાય; પુત્રની જુમ પાડી સહી, દાઇના ચાંખ્યા પાય.
 ૧૪ જીવ જીવતદાન કારણે, જીહું બોલી તે નાર, ત્યાર પછી શું
 નીપજ્યું તે માંડી કહું વિસ્તાર. ૧૫ રાણી મનસુખો કરે, તેનો કહું
 વિસ્તાર, એમાંથી શું નીપજે તે કહું આણે ઠાર.

ચોપાઇ—રાણી દષ્ટ મનસુખો કરે, પુત્ર તણી વાણી ઓચરે
 વધામણી મોકલી રાજને પાસ આવી દોડતી સભામાં હાસ. રાણી-
 જીએ જનમ્યો પુત્ર. રાજજી વાળ્યું ધર સુત; એવાં દાસીનાં સુણી
 વચન, રાજનું હરખ્યું મન વહેંચ્યાં જોળ ધાણા પાન, જયક જનને

દીધાં માન; ધવળમંત્રજી ગીત ગવાય આનંદ સહુને અંજ ન માય; રાણીએ જોઈ તોડ્યો તે જગ. કરજોડીને લાગ્યા પામ, ધર્મતણુ પીતા છે તમે, જીવતદાન બધોને અમે. રાજજીએ કહીતી વાત, આવશે પુત્રી તો કરશું ધાત, સહુ પરમેશ્વર કેરો ખ્યાલ, સાતમી પથ્થુ જનમી છે બાળ, મારી નાખે મુને સરવથી, વચન પોતાનું લોપતા નથી, માટે જાડી ખોલું છું વાત, છે પુત્રી પુત્ર કહેવો સાક્ષાત એમ કરી બચાવી છે ધાન. તમ આગળ કહી સાચી વાત, તમારે પાળે મુજ શીથ, કહું તે કરો આ દીથ; રાજસભામાં જશે ગુણુવાન, રાજ પુછે કરી સન્માન, કરારશે જન્મોતરી તમ પાસ. જન્મોતરી આણી પુછે ઉદ્ધાસ કરજો વખાણુ અપરપાર, પછી વહેમ મુકજો તે ઠાર. આર વરસ સુધી જોતું ના મુખ તો રાજને થાશે સુખ હમણું સુખ જોશે સહી તો ધાત થવાની એહોં એમાં એકની થાશે ધાત. એટલી કહેજો મુખથી વાત માટે જીવતદાન અમને આપ જોશી પ્રસન્ન થયો તે ઠાર ત્યાર પછી રાજસભામાં ગયા રાજ ઉડીને ઉભા થયા પુજા કરીને લાગ્યા પામ; બલે પધાર્યા સમાની માંમ જન્મ અક્ષર કરાને અહીં એવી વાણી રાજએ કહી પ્રમા સહુ સાંભળે આ ઠાર. પછી મનથી કયોં વિચાર સકલગુણ સંપૂર્ણ, થશે ચૌદ વિદ્યા જશ આઝો હશે બત્રીસ લખણો થાશે વીર લખખ વિદ્યામાં થાશે ધીર દશા રાહમાં જન્મ્યો બાળ. તેનું ફળ સુણો તાત કાલ રાહનું ફળ એવું છે સહી આર વરસ લગી મુખ જોતું નહીં કદાપી મુખ જોશે સહી તો તો વિદ્ય થાશે અહીં.

ટાહુરો—આર વરસ જતાં જશે ઉતરી દોષ, પછી પુત્ર મુખ બોલવો એવો જોશીએ જોયો. જોય, ૧ સી હત્યા કરે પુત્રની તેની કરશે ખાત રાજ વચન લોયે નહિ માટે એમ સમજવી વાત; ૨ વચન શીથ

અહાવીયું સગએ આ હાથ, હરખ બણે મમે રાખને કરે મન મળતો
 કામ. ૪ જે જોઇએ તે મોકલે ખાન ખાન સજુમાર પુત્રી કરે. પુત્ર કરી
 રમાડે તે કાર. આજુશજુ પહેરવે નરલણાં અને વળી પોશાક, ખાર
 વરખ તે બહી મળાં એમ કરતાં તે જામ. ૫ માણું આપ્યું એક રાજ્યનું
 વિવાહ કર્યો તત્કાળ ખાંડુ આવીને મોકલ્યું પરચુરા તે ખાજ ૬ રાજ
 સભામાં ચરવર્યો પહેરી વસ્ત્ર સજુમાર જઇને નમીયા રમણ રીઝ્યાં
 અપરંપાર ૭ ન્યાય ચુકવે યુક્તિથી તોલે ન્યાય અન્યાય વળી અમ્મ મેસીને
 પરવર્યો મૃગીયા રમવા જાય ૮ કાષ્ટ પાર પામે નહિ, નર નીશ્વય સહુને
 મન, તે અતુરાને ચીંતા ધણી; જુરે રાત ને દીન. ૯ પહેલી બાન થશે
 મારી, વળી આવશે જરૂરી નાર, હાંસી થાશે જગતમાં, ધીક ધીક મુજ
 અવતાર. ૧૦ મુજ માતાએ વીપરીત કર્યું કુળમાં ભગાડી સાજ, હવે
 મરવું પડશે માહરે, કેષ્ટ પેરે સરશે કાજ ૧૧ એકે વાત ન ઉઠશે શી
 થશે માહારી પેર; પરણી પ્રેમજા આવશે, થોડા દીવસમાં ધીર. ૧૨ મહીમ
 મારે સઉ જશે, પુરમાં થાશે વાત; વળી જોમન મારું ખીચશે થાશે
 મહા ઉત્પાત. ૧૩ માટે દેહ તજવી સહી, જીવું તે તો ફેક; કારતો
 થાશે ચોદીશમાં વળી હસશે પુરના લોક. ૧૪ માટે દેહ પાડી મરું
 જાને વન મોઝર; કાષ્ટ ખજર કહાડે નહી, કાષ્ટ ન જાણે વાત ૧૫

કાહુરો.—એમ વીચાર્યું જન મોઝર, અડધી રાતે અધે
 તૈયાર થોડા સુખર જોશી કરી, જાગ્યો દેશ પોલે સુંદરી, અણ
 દીવસ જલે માલે સહી, અધીર વનમાં વીનતા મધ; રાસસ એક
 મેટો ચંબીર અમ્મ મહીત મધ તેને તીર, દીઠો અમ્મ હરખ્યો
 જાન; અમ્મ તો અમ્મ મુજને જોજન; એમ વીચાર કરે જોડે
 સજકુંદર અમ્મે તેલે; દીઠો રાસસ પડ્યો સરીર, વીનતા કિળી
 તેને તીર, ક્યાંથી આવ્યા અણે કામ; નહી આવે આનવડું નામ

આ અશ્વ સુહાં તુને ખાઉં પેટ ભરીને મારગ જાઉં; એવાં વચન રાક્ષસનાં સુણી, વીનતાએ વાણી એઝરી વચન બોલ્યા તે પાળી તમે મરવા આવ્યો છું અમે; માટે કરડી ખાઓ હાડ હું તો માતું તમારો પાડ એવા બોલ વીનતાએ કહ્યા રાક્ષસને મન આવી દયા; મરવા ઉપરે રાજ મન, શા દુઃખે મરે રાજન તે વીસ્તારીને કહો અહીં, ત્યાર પછી ખાવાનો સહી; કાષ્ટને મરવું વહાલું નથી કેમ મરવા આવ્યો સરવથી; સાચી વાત જો નવ કહે મને તો ઇશ્વરની આજુ છે તુને; ત્યારે વીનતા બોલી તે ત્યાંય, કરજોડીને લાગી પાપ મારા દુઃખ તણો નહી પાર, સંક્ષેપે કહું વીરતાર હું તો રાજની છું દીકરી, મુજ માતાએ ચોરી કરી; પુત્ર તણું તેણે લીધું નામ, રાજ સભામાં હરખ્યો તે કામ; પુરુષનો વેષ રાખીને સહી, કાષ્ટએ વાત તો જાણી નહી; એમ કરતાં વરસ થયાં તે ખાર, માથું આવ્યું સભા બેઠા; ખાંડું એકલું તેણીવાર, વરી મુજને ત્યાં સુંદર નાર. એ અંધેર મુજ માતાએ કર્યું, તમ આમળ સાચુ એઝરું; પરણી વીનતા આવશે ધેર ત્યારે શી થાશે મારી પેર; પ્રહલીત થાશે મારી કામ, તે કેમ રાખી મુજય; જાય; મોટી એમ લાગી છે શીષ, માઠે ધસી આવી આ દીશ. હાંથી થાશે અપરં-મપાર શું મુખ દેખાડું સંસાર, માટે મરવા આવી જાણુ ઇશ્વર-આજુ સાચી વાણુ. એવાં વચન અમળાનાં સુણી દયા આવી તેને મન ધણી; દષ્ટને રૂપ તપેશ્વરીનું કર્યું, અમળા સાથે એમ એઝર્યું; એક વાત સાંભળજો તમે, સત્ય વચન બોલું છું અમે.

દાહરો—તપેશ્વરી પછે બોલીયો, વીનતાને સુણજો કાન બેસ. મારી પાસે સહી સાંભળ કહું તે વાણુ. ૧ મહારા તપના જોરથી પુરૂષ પાણું તુને દઉં; મોજ કરો જઈ માનવી, જીવતલાન તો દેઉં. ૨ સરત આપણે એટલી, એક આવે તુજ તન; પાણું આપો તે મુને,

પાળજો સત્ય વચન. ૩ ઉપકાર હું તુજને કરું, પરમારથનું પુણ્ય;
હું તપેશ્વરીનું તપ કરું, મારે કાંઈ નથી તેની નુન્ય ૪ સીખા-
મણુ તુજને કહી, તે રાખજો ચીત મોઝાર; વચન એ પાળજો
તમો. તે સાંભળજો આ ઠાર ૫ તો એ અરસપરસ કરું, મારી
વીલાનો પ્રતાપ; ધમ થયા પછી આવજો, નહીં તો દષ્ટ શરણ
૬ પ્રતીજ્ઞા કરો વાતમાં તો હું આપું જણુ; ખીજું કાંઈ જાણે
નહી, એમ સીધ બોલ્યો વાણુ. ૭ ત્યારે રાજકન્યા ચરણે નખી, ધણી
પ્રતીજ્ઞા કરી; ધણા સમ મુખે ઓઝરી, સત્ય તે વચન દીધ. ૮
સરજ ચદ્ર એ સાંખીયા, સાક્ષી રાખ્યા શ્રીરામ, એક પુત્ર થયા પછે,
પાણું આપું આ ઠામ. ૯ ત્યારે તપેશ્વરી રીઝીયો, ધરણું પ્રજનું
ખ્યાન; આશા પુરું એ નારની હું કરું પરમારથ કામ ૧૦ મારા
તપના જોરથી, સફળ થાજો એનો અરથ; એનું સ્ત્રીપણું મુજને
આવજો, એ થાજો પુરૂષ તરત. ૧૧ આશા પુરું એહની જ્યાં સુધી
થાય દુરજન સત્ય સમાર્યું તે ઘડી, કર વીધે તે દીન ૧૨ ઉગ્રતપ
ધણું કર્યું પુણ્યતણો પ્રતાપ; અરસપરસ ત્યાં થઈ મયું, અન્યો-
અન્ય એ આપ. ૧૩ નારી શીડી નર થયો, ચરણે નામ્યું શીષ સીદ્ધ
કામ કરી આવજો એમ સીધે દીધી આશીશ, ૧૪ ત્યાં થકી તે
ચાલીઓ પાછો ગયો પીતા અવાસ. પોતાની નારી તેડી સહી. કર્યો
ભોગ વીલામ. ૧૫ વરસ પ્યાર એમ વહી ગયાં, થઈ ગર્ભવંતી તે
નાર; પુત્ર તેને એક અવનર્યો સુંદર રાજકુમાર. ૧૬ પછી તે
રાજાએ વીચારીયું પાળું મારું વચન; આશા મારી પૂર્ણ થઈ જાઉં
સીદ્ધ બેવન. ૧૭ સત્ય વચન પાળું સહી જાઉં સીદ્ધની પાસ; આપું
પાણું એહને. પ્રજાએ પુરી આશા, ૧૮

આપાપ—હવે એ વાત અહીંથી રહી, સીધ પુણ્યે મું મું

તહી, જ્યાં તપ સહુ તેનું ગયું, તેની ખસે કાંઈ નવ રહ્યું. જુદી
 બ્રહ્મ તે બેળા થઈ. ઇશ્વર ઉપરથી આસ્ત્ર મળ; રૂબે રૂબેથી બાપીઓ
 કામ વેહે વ્યાકુળ થયો તે કામ. તે થકી નર જાણે રહ્યું. તપ
 ધ્યાન સહુ તેનું ગયું. મહોન્મત થઈ વનમાં જામે કાંઈ પુરૂષ મળ્યો
 તે સમે. તેની સાથે માંડ્યું ધર સુત. સ્વામી કરીને રાખ્યો જીવ;
 હાસ્ય વીનોહ કરે તે કાર. એમ ત્રણ વરસ ગયાં તે વત્ર. તે સીકને
 બાળક ત્રણ થયાં. બે પુત્ર એક પુત્રી કહ્યાં ચોથી વળા ઉદર
 ગર્ભવાસ; એટલે કુંવર આવ્યો તે પાસ; જ્યાં કરીને લાગ્યો પાય
 દીન વચન બોલ્યે તો જવય; મહારાજ એક થયો બાળ પાછો આ-
 પવા આવ્યો તત્કાળ. સત્ય વચન મહાર્ મીથ્યા થાય માટે આપવા
 આવ્યો આંખ તમારું તમને મુખારક સહી; ઉપકાર કાંઈનો કુશીએ
 નહી; રાજકુમાર એમ મોકલ્યો વાણ. સાંભળ રાજ મતુસ્સુજાણ
 કહાપી કરીએ હિષકાર. પાછો નવ લાઇએ લગાર વગર વીચાર્યું
 કર્યું છે કામ. માટે ફળ ભોગવું આ કામ; મેં કર્યું તેનું કરશે નહી
 કરશે તો દુઃખ પામશે સહી; આ પરવશ થઈ છે મારી કાય
 મેં તો નર ભોગ્યા છે આંધ, ત્રણ બાળક રમે છે બહાર, ચોથું
 મુજ ગર્ભ મોજર, પાણું લઈને ફું શું કરું, ફાટ્યું પેટ તે ક્યાં
 જઈ ફરું; માટે મેં તો આપ્યું તને તેં આપ્યું તે બધું મને એમ
 કહીને આપી રજવ, ગજકુંધર લાંથી પથે પળામ. સજન સહોદર
 મળીયા તહી. એ વાત કાંઈએ જાણી નહી; અકળ ગતી પ્રભુની
 સહી, તેની માયાનો પારજ નહી, નાર હતી તે તો નર થઈ; નર
 હતો તે નારી થઈ; એ વાત તો પૂરી થઈ, ફાટવાને વજરને કહી
 માટે શહેરની તપાસજ લે જશે શહેર રાખને કહે; તેથી સાચા
 રચી આ કામ. શહેર જો-ઉત્તર જમ, એક સમયે રજા ત્યાં

જા, એ વાતમાં સંદેહ નહીં; તે રીતે બહાર તમારું જશે, મારે તમે રહેજો ચોક્કસે પરમેશ્વરે રચ્યો છે ખેલ, એ આશળ ઈલાસન સહેજ; ત્યારે વજીરનું રીઝ્યું મન કાઢવાળા સાથે બોલ્યો વચન, તમે નજરે જોઇ આવો અહીં, પછી પકડી ખમર કહાડોને સહી; પછે કસો શાખને જાણ્યું એનું વજીર બોલ્યો વાણ્ય.

ઢાહરો—ઢાટવાળ ત્યાંથી ઉડીયો, થયો ઘોડેસ્વાર; ડી અસ્વા-
રીએ પરવર્યો, જોવાને તે કાર દીઠી રચના દુરથી જાણે સુરજના
વા; જાણે દીનકર ઉઘીયો, એવી જોત પ્રકાશ ર જોતાં ભુખ ભાગી
ગઇ, ધન ધન આંહીના લોક; ધન નગરના અધીપતી સમર્થા સુવણા
શોક, ૩ લોકે જઇ કહ્યું રાયને, ઢાટવાળ આવ્યો આ કામ; જે કુકમ
હોય તે કીજીએ, વચન કરીએ પ્રમાણ. ૪ ખેસાડો રતન મહેલમાં
આજા કરો જઇ ત્યાં; એવાં વચન રાખનાં ડુણી ઢાટવાળની પકડી
ખાંજ. ૫ રતનમહેલમાં લઇ ગયા, મુખ આગળ મેલ્યાં પાન, રક્ત-
મણી સુવર્ણમાં જડી. જાણે શોખ્યા ઢાટીએ જાણ્યું, ઢાટવાળથી
કહેવાતું નથી, ચીતભમ થયા તત્કાળ; જળકળ જોત ઝળકી રહી.
થઇ રહ્યું ઝાઝમાળ, ૭ કુતારા છુટે અત્તર ગુલાબના ખીજ શોભાને
નહી પાર, સુગંધી નાના પ્રકારની કહેતાં ન આવે પાર, ૮ રાજકુંવર
લ્યાં આવીયા. જાણે ઈંદરપુરીનો રાય, ઢાટવાળ ઉડી ચરણે નમ્યો
કરજોડી ખેડે ત્યાં, ૯ કુંવર પ્રત્યે મુખ બોલીયો સીરકસ્તાન અમારું
ગામ; ત્યાં સત્તવાદી રાજ વસે જલદંથ તેનું નામ ૧૦ તેણે મોક-
લીયો મને કહેવાને એક વાત રીસ ન કરશો મુજ ઉપર, તે માંડીને
કહું ખ્યાત ૧૧ કહ્યા પ્રમાણે કું કહું જોડીને ખે હાથ; ત્યારે રાજ-
કુંવર બોલીયો. સાચી કહોને વાત ૧૨ શું કહાવ્યું છે રાયજી
શી છે એમાં રીસ ને કહેવડાવ્યું તે તમે કહો, કરતા હરના જળદીસ.

ચોપાઈ—ત્યારે કાટવાળે જોડ્યા જે હાથ બોલ્યા રાજકુંવ-
રની સાથ; તમે છો દેવાંસી અવતાર, એમ દેવ રચના દીડી આ
હાર, કોણુ જાતને શું છે નામ, કેમ વસીયા છો આણે હામ; અહર
અમારું ઉજડ થયું. અહીં આવીને વસીયા સહુ; એક આનમાં જે
તલવાર, કેમ રહેશે તે કરો વીચાર; અહીં અહર સમીપ વસીયા
તમે, કઈ પેરે કરશુંજી અમે, જુદા કંવું હોય જે મન. તો તૈયાર
છે મારો રાજન; હજો કરવા આવ્યા હામ એ વાતમાં રાજી નહી
રામ; એ વાતને પ્રતી ઉત્તર દીજીએ, પછે પંથ અમારો લીજીએ
પ્રણવર આણુ એ વેળા સહી, સાચી વાત જે કહો નહી. અસ્કર નથી
મુખ પાસે સર્વથી, મારે વડવું કે સાથે નથી. નથી જોઇતું કાઈનું
નામ; નથી લઢવાનું મારે કાળ, નથી તમ સાથે મારે વેર, હું નો
ખેડો છું મારે ઘેર, એહા ધ્યાન પ્રણવરનું ધરું સત્ય વચન સાચું
ઓચરું; સત્ય વચન પાળું પાંસરે, સુખે રાજ તમારું કરો; ત્યારે
હરખ્યો કાટવાળ મન માગે શીખ ઉડ્યો તે દન ગયો પાછો પોતાને
ગામ. વજરને મળ્યો તે હામ. વાત વીસ્તારી સહુને કહી જે જે
વાત તે સાથે થઈ સરોવરને સંધળું ગામ. ઈંદ્ર સરખો રાજ તે હામ
મને બણી આપરૂ આપી સહી. સંતોષીને મોકલ્યો તહીં. ત્યારે
વજર થયો નીરાશ આવ્યો તે રાજની પાસ. દંડવત કરીને નમાવ્યું
શીખ. પછે મુખ બોલ્યા તે દીક; આપણા અહરથી ત્રણ જોજન
બણી ઝાડી જમાનક વન; ત્યાંતો વસાવ્યું કોઈએ અહર દેવ હામ
દેવતાઈ મહેલ, ઉદાસનથી શોભા બહુ શું મુખે વીસ્તારી કહું
આપણા લોક વર્યા ત્યાં જઈ, અર્ધી નગરી ખાલી થઈ કાટ-
વાળને મોકલ્યો જામ, જઈને જોઈ આવ્યા બામ, પુછી વાતને
લાવ્યો પાર, તે પછુ વાત કહું આ હાર, બહુ રૂપને શોભા વીશોળ છે
કાલિ પરમેશ્વરનો લાલ; કહે કાંઈ કરતો નથી, સુખે રાજ કરો સર્વથી.

કોહરો—સુણી વચન વજરનાં અચરત પામ્યો રાખ; સભા સહુ વીરમય થઈ, એ કારણ શું કહેવાય, ૧ આપણા સહેરને પાદરે કાણે વસાવ્યું આમ એવો બે માથાનો કાણુ છે, એમ રાખ બોલ્યો તે કામ ૨ કાષ સાચું જીકું કહે; બેઠા સભાના લોક રાખને મન નીચે થયું. પ્રગટ્યો મનમાં શોક. ૪ વજર વચન મીઠ્યા નહી નીચે સાચી વાત; રાખ ચીંતાતુર થયો, કષ પેરે બાગું ખાંત. ૪ માનવ તણો નહી આસરો, કાષ દેવદાનવનું કામ; દેવ રચના તેને રચી, કીધાં નૌતમ ધામ. ૫ કદાપી હું ત્યાં પરવરે, મળવા કારણ રાખ; કદ કરી રાખે કદી, તો ઘ્વાની થાય પુરમાંથી ૬ એમ વીચારી મન વીશે વજરશું બોલ્યા વાણુ; તમે ચર્ચા જીવો સહી, તમે જાને ચતુર સુખણુ ૭ એ દેવ દાનવ કે માનવી હોયોને જાહેર પેર, દેવ રચના કાણે રચી, તે છે કારણ ઘેર. ૮ માટે તમે ત્યાં પરવરો. જીઓ ચતુરાઈ ચાલ; કપડી હોય તો પાછા આવજો, નહીતર કરજો વહાલ. ૯ મીત્રાઈ તે શું કીજીએ, કાષ હોય ચતુર સુખણુ, કપડી હોય તો યુદ્ધ કીજીએ. એમ બોલ્યા વાણુ. ૧૦ એવાં વચન સુણી રાખનાં ઉઠ્યો વજર તેણીગર; ચડી અસ્વારી પરવર્યો જ્યાં સ્વર્ગપુરી તે કાર. ૧૧ દીડી રચના દુરથી ઉદેકાર ઉઘોત. પુર વીધે તે પરવર્યો જીએ દીપકની જ્યોત. ૧૨ બાગ બગીચાને વનસ્પતી મહેલ અટારી આવસ; સુવર્ણમાં મણી જડયાં, ઝગકી રહ્યા ચોપાસ. ૧૩ જોતો જોતો આવીયો, જ્યાં મોટા દરબાર; દીઠો વજરને આ-વતો, શોભાનો નહી પાર. ૧૪ અરજ કરી જ્યાં રાખને વજર આવ્યો આ કામ; શીરકસતનના રાખનો એમ કહીને કરી સલામ.

ચોપાસ—એવાં રાજકુંવરે સુણી વચન, પ્રસન્ન થઈ બોલ્યો તે જન મોતીબામમાં બેસાડે જઈ, હું મળવાને આવું તહી આવતા

રવાગતા કરો અમાર. પાવ ફુલ મુકા આ કામ; એઈ વચન એવકનાં
 સુણી; ગયો સામે વજરની બચી કરજોડીને કરો જુદાર. બેસાડયે
 મોતી બાગ મોઝાર. પાન ફુલ મુક્યાં છે પાસ સુગંધી વ્યાપી ચોપાસ
 અતરનો હોજ બરો છે તહીં પુવારા જરી કીધા છે સહી; વજર
 જોધને દીગ્મુદ થયો; શોભા જોતાં અચરત થયો. કામે કામ મોતીની
 જુલ એક મોતીનું નવ થાયે મુલ, એવાં કોરી મોતી ચોપાસ દેવ
 રચના દેવતાઇ વાસ, માનવ કેઈ નથી કામ શીવ વિષ્ણુ કં અહ્માતું
 કામ. એમ વીચાર કરે જોડે રાજકુંવર આગ્યો તેડે વજર
 હિડીને લાગ્યો પાય, નીશ્ચય દેવતા એ કહેવાય, એવું રહીયાળું દીકું
 રૂપ ઈંદ્રસરીખો દીઠો જુપ ત્યારે વજર કરજોડી રહ્યો રાજકુંવરે બો.
 લજ કહ્યો, કાણુ દેશ ને શું છે નામ, શા અર્થે આગ્યા આ કામ.
 ત્યારે વજરે કરી વીનંતી, શીરકસ્તાનનો પૃથ્વીપતી, જગદ્દમંગ રાગતું
 નામ, તેને મોકલ્યો આગ્યો આ કામ. વજર તેના છીએ અમો.
 અરજ એક સાંભળો તમે; આ દેવ રચના દેવતાઇ મહેલ. એ આ-
 ગળ ઈંદ્રાસન સહેલ. છો તમે ઈંદ્રાસનના જુપ, ધરી આગ્યા માન-
 વનું રૂપ; અમારા ગમની પાદર સહી નૌતમ રચના કરી અહિં;
 જોએ અનેક મન માને સહી; માટે અમને મોકલ્યા છે અહીં કીરપા
 તમારી હશે સહી, તો તે નગર વસત્રાતું અહિં; નહી તો કોઇ માણુ-
 સની માશે હાથ, વીપરીત સાચી નીર્વાણ કૃપાદ્રષ્ટી તમારી, તો
 રાજ મળવા આવે સોય. એવાં વચન વજરનાં વહ્યાં
 રાજકુંવરે બોલજ કહ્યા, તમારા રાગને કહેજો સુખ જાને
 તમે ધરો છો દુઃખ બંધુ બોગવી તમારું રાજ, જાને મનમાં કરો
 છો લાજ. ચિતા શીકર કંઈ કરવું નહિ, સુખે જાજ બેસાડે અહીં;
 મળવા આવો સુખે તમે. એ વાતમાં રાજા પું અમો ત્યારે કરી.

વીનતી આદ્યને દિવસે અધિપતી; એમ કહીને મંદીર ગય પાછો
આવ્યો જ્યાં છે રાય.

હાહુરો—વીદાય કરી વજરને પોતે ગયો વિનતા પાસ; હસી
વચન મુખ ખોલીયો આજ પહોંચી મનની આશ. ૧ મુજ પીતા
મળવા આવશે, જોઈશું અન્યો અન્ય મુખ; વીજોગના સંગેમ થશે
થશે માંહોમાંહે સુખ ૨ જોશીગણુ થાકે તાતને, સેવા કરૂં આ
વાર; આગરતાસ્તગતા હું કરૂં તો પામીશ જગત સંસાર. ૩ ત્યારે
મેમુદા જોયરી, સમરો અપોલા માત; જે જોમએ તે આપશે
થામો જોશીગણુ તાત. ૪ આવાં વચન સુણી નારનાં ધુપે વાળ
લાઇ નામ; તસ્ત ખમર તેને થઈ, આવી પહોંચી તે કામ ૫ મેમુદા
લાખી એ સુંદરી, ત્રીજો રાજકુંવર; હાસ્તવિનોદ કરે સહી, આવી
પોતે તે કાર મેમુદા ચરણે નમી, લાખી નમી તે સાથ, રાજકુંવર
ચરણે નમ્યો, નમ્યો જોડી કરી એ હાથ. ૭ અપોલા રીઝી ધણી
જોડી નરનારીની જોડ; બણી પ્રસન્ન મનમાં થઈ, પહોંચ્યા મનના
કોડ ૮ આ કોણુ ખીજી પ્રેમદા, કુંવર કહે મુજ નાર; તે પણુ
જોઈ રીઝી બણું, પ્રસન્ન થઈ ને કાર. ૯ જોળામાં મેમુદાની નર
નારી બેઠે સાથ; હસી વચન મુખ જોયરી, માથે ફેરવ્યો હાથ,
૧૦ કેમ સમરી મુજને તમે કેમ માગ્યો મુજ વાળ; શી ઇચ્છા
છે મન વીધે તે માગી હ્યો તત્કાળ. ૧૧ માતાજી આપો તમે, તે
કોઈથી નવ અપાય; સ્વર્ગનાં સુખ જોગવાએ અર્કા, તે તમતણો
મહીમાય. ૧૨ આ મેમુદા તમારી દીકરી, તેને મળવાનું થયું મન;
સમરણુ માતમાં આપ્યાં તમે, ધન્ય ધન્ય આજનો દન. ૧૩ મા-
તાજી એક ખીજી વીનતી, માતપીતા છે જેહ- તે જંજા આવે છે
ખામને, તેથી આનંદ વસર્યો મેહ. ૧૪ ધણે વર્ષે જોઈશું અપો માત

પીતાનુ મુખ વીએમના સંજોગ થશે, એમનું અન્ન-યો અન્ન મુખ,
૧૫ એવી આજ્ઞા શું કરે; તો થાય જમમાં નામ; અમોલા કહે
મરજી હોય તે, આપું આણે ઠામ. ૧૬

ચોપાદ—માતાજી મળવા આવે પીતાય, તેને ઝોશીમણ
થાશું આંચ; બાર કોથ અહીંયાથી ગામ, રચના કરી બહાર
મુકામ એકેક કોથને છેડે સાર, તંબુ તણાયો ઝાકઝમાળ રંગ બે-
રંગી જુજવી જાત, બક્ષ બોજન તેથી વીખ્યાત બીજાનાં રંગબેરંગી
સહી કીનખાખ મખમલ સીવાય નહી; તે બાર કોથ લગી જણ્ય,
તે ઉપર ચાલી આવે રાજન માન આપું મુજ તાતને. છું ઉમે-
દવાર મળવા તાતને. અમોલા ત્યારે હરખ્યાં મન, રાક્ષસને રમ
આપી તે દન; જરી તણા તંબુ જઈ કરો, અકેક માઉને છેડે ધરો,
કીનખાખ મખમલનાં સાર; જમીન ઉપર પાથરો નીરધાર; તુલુ
જગા કાંઈ ખાલી નહી. જુઓ કરો તે વેગે જઈ; એવાં અમોલાનાં
મુણી વચન. સજ થયા સહુ રાક્ષસ જન. કરી દેવતાઈ માયા તે વાર
ધારી વરતુ કરો તે ઠાર, દેવ રચના કરી તે ઠામ કીધાં તંબુ
નોતમ ધામ, ખાનપાન બધાં તે જમ; આવીને લાગ્યા તે પામ,
સીદ્ધ કાજ કરી આવ્યા હમો, જે જે હરમાવ્યું તે તમો; તેનાં
વચન રાક્ષસનાં મુણી; અમોલાએ મુખ વાણી બણી. કહ્યા પ્રમાણે
કીધું તહીં, મળી બેઠા અમોલા ગઈ; વળી કદાપી જો પડે ઠામ, તો
તો સમરજો આણે ઠામ. એમ કહી અમોલા જાય, રાજકુંવરને
હરખ ન માય, દેવરચના મારમમાં થઈ; એવી રચના નવ જાએ
કહી; રંગબેરંગી પાથરીયા પાટ, શેઠી રહી રસ્તાની વાટ. લોક-
જોષને આવ્યા તહીં; રાજકુંવરને વાતજ કહી, હવે વાત અહીંથી
રહી. વજીર ગયો ત્યાં શી મત થઈ; જઈ લાગ્યો જલદરાજને પાથ;

સધળી વાન કહી ન્યાં રાય; મહેલ બાગ સમ્મનું' ફપ. ઇંદ્રપુરી
 ઇંદ્રાસનનો બૂપ તે સિવાય કોઈ બીજું નહી; તમને કહું નિશ્ચે કરી
 અહીં ન' તેને કાઢ સાથે વેર, આદર માન આપે બહુ
 પેર; સદ્ગુણ જન્મારો મહારો કરી; તમ પાસે આવ્યો પાછો ફરી
 નિમકલકાલ કરવાને કાજ; નહીતર ત્યાં રહેત મહારાજ. એવાં
 વચન વજરનાં મુણી, સભા સહુ અચરત મધ ધણી; રાજ રીઝ્યો
 અતિશે કાય, આનંદ તેના અંગ ન માય.

હાહરો—ગુલબંકાવળી પણ છે અહીં સભા તણે મોઝાર;
 તેણે વાત સહુ સાંભળી, કરવા લાગી વીચાર કે તે નર તો નિશ્ચે
 સહી. મારા કુળ તણો હરનાર, જેવી રચના મારે ત્યાં જઈ. એમ
 નિશ્ચે કર્યું તે હાર, ૨ ત્યાં જલદરાજ રીઝીયો, જેમ મહેલ ને
 બાગ; ધન્ય ધન્ય તે નરને સહી. જેને રચના રચી અથાગ કે
 વખાણુ વજર કરે ધણાં જેમએ તે તો આ હાર; એમ સ્વારી
 તૈયાર કરી, ધડી એક મોઝાર. ૪ એવાં વચન મુણી રાયનાં હથકારા
 દોડ્યા ચોપાસ; હામ હામ જાહેર કર્યું સેનાપતી જે વાસ; ૫
 ઉમરાવ અમીર સરવે મળી, થયા ધોડે અસ્તાર; હસ્તી સહીત
 ટોળે મળ્યા રાજને કર્યો બુહાર ૬ ચડી સ્વારીએ નીસર્યા માણસ
 એક હજાર, રસાલો સહુ પોતાતણો નીસર્યો જાહેરની બહાર; ૭
 અમીર સહુ પોતાતણા. વજર ને કાટવાળ; પુત્ર ચાર સહુ પરવર્યા
 જેવા કારણ તે હાર, ૮ ગુલબંકાવળી મરદ સહી તેનું બહુ પરાક્રમ
 રાજ આવ્યો જોશમાં; ધોડા ઉપર તે દન. ૯ પુત્ર ચારે મુખ આ-
 મળે; જત્રીસ વાજાં વાગે તે હાર; તેણી શોભાથી પરવર્યા; જેવા
 કારણે રાય. રાજજીને હરખ ધણો ક્યારે જોઉં એની કાય તીરવા
 જે જણુ આવીયો ત્યાં દોઢો નૌતમ લામ ૧૦ બિજાનાં નાખ્યા મુખ-

મલનાં હીઠા તેણે કામ; તંબુ દીઠા જરી તણા. જણે ઝપકે
ભાણ. ૧૫ જરી મંજરી કસળી તણી ઉઠેકાર ઉઠોત; બેઠ
રચના વિરમ્ય થયા ખીજાનાં જ્યોત ૧૩ તંબુતી ઉપમા શી
કહું છંદ સમી સમ તુલ્ય; હરખ ધણો થયો રાયને, જોવામાં છે
અમુલ્ય ૧૪ વજર પ્રત્યે વાણી કહી તમે ખાર કાશ પહોંચો મુકામ
ત્યારે આ કોણે રચી દેવપટને મુકામ. રચના ત્યાં નૌતમ અષ્ટ અય-
રજ થયો વજર; આ નૌતમ ખેલ નવો થયો કાને નહહું આણે તીર.

ચોપાદ—એમ કરતાં ચાલી આવ્યા પાસ. ચરણે આવી
નમ્યા તે પાસ, કર જોડીને ખોલ્યો તે દીસ. જલદ સગને નમાવું
શીશ, આ વિશ્વાસ કામ કર્યા તમ કાજ. એ રજો વિશ્રામ કરો
મહારાજ; ધડી એક ત્યાં સુખીયા થાઓ પછી ત્યાં મળવાને ગઓ,
આગતા સ્વાગતા તમારી ઠીજીએ લાહવો લાખેણો લીજીએ. એમ
કહીને લાખ્યા પાય રાજ્ય મનમાં અચરજ થાય અરવારી રાખી
તે રાય પોતે ગયા તંબુતી માંચ, શેઠા જોનાં અચરજ થયો કહો
ભાષ આતે શું કરો. અચરજ પામ્યા સધળા લોક, સમ્યા તેના
મનના શોક; કરી કહે શું કહું કું કથી. શોભાનો પારજ નથી.
સંશેષે કર્યા વિસ્તાર. એથી શોભા ખીજો અપાર, દેવ સરખા તહીં
વીરમ્ય થયા. સહુ રચના જોઇ તે રાય. ખાનપાન મેલા તે કુલ
સુમંધ થકી રહી છે અમુલ્ય, જલદરાય જોડે ત્યાં જઈ જણે ઇંદ્રની
શોભા છે તહીં, ચાર ધડી કારવા તે કાર પછી અરવારી કરી તણવાર
ત્યાં આવીને મુગને દીધ સફળ જન્મારો. મારો દીધ. કમારે
જોઇશું એનું મુખ બન્ન બન્ન એની માની કુખ એમ કહીને
નીસચી બહાર. સર્વ કુંટાચી દીકું તે વહર. મુખજી ખીજાનાં જ-
રીનાં કામ, સરવે કુંટાચી તેણે કાજ, રાંધે લોક જહુ નહાજ થયા.

જલદરાજ બહુ ધીરમય થયા. કંદપુરી આશરે કામ. અનમલ બેઠા હશે હામ, ગણીતમાં કંઈ આવે નહીં. કેમ હુંટાવી હીધું બહીં. ત્યારે આશરે બેઠવા હાથ. અરજ કરી બોલ્યો તે સાથ, તમારે મન બહુ-સખ મહી મારા સગને વીસાતમાં નહીં સોનું. રૂપુ જોર ને લાલ હીરા મોતી ને પરવાળ; રફાટીક મચ્છી ને લીલા મચ્છી બહીત મહેલની શોભા મચ્છી તેને મનથી તરણા માત્ર તમ હિપર કંઈ ખેરાત; એ હુકમ પ્રમાણે હીધું અમો મુખે આમળ પધારો તમે અમરત પામ્યા સર્વે જન વળી આગળ ચાલ્યા રાજન; ઝગમગરે અખકારો માય. તેથી રાજ્ય ધણે અકળાય.

દોહરો—જલદરાજ અમરજ થયો. વળી આમળ ચાલ્યે. જાય એક કોસ વળી ચાલીબો. ત્યાં દીડી રચનાય. ૧ જમણું કામ પેલા મકી ખીજાનાં છુલ અમુલ્ય. તેની રચના શી કરું વધી સૂરજની સમતુલ્ય. ૨ જળજળ બેસત ઝગરી રહી અણા ચીત્રને વીચીત્ર કામ રાક્ષસ જાત સરવે મળી તેને કપિઓ દંડવત મણામ ૩ આગલા સ્વામતા ધણી કરી દીધું પણ બહુ આન; અમીલ ખરાસ મેલા પુલ. તેવાં ફળ ને પાન. ૪ એકમડી તેમાં કરી વળી ત્યાંથી નીસર્યા બહાર; તે પણ હુંટાવ્યું મહી ધડી નવ લાગી વાર ૫ ત્યારે રાજ્ય મુખથી બેલીયો શું કરોછો આ કામ; મારા ખાવિંદના હુકમથી તમ પર ખેરાત આ ઠામ. ૬ કરકી ગણત્રી એતી નથી; નથી ખજાને ખોટ. ૭ એ હજુરી રાયથી ન હીઠી તે રચનાય; હુંટારી દીએ એક પલકમાં તે જોષને વિનમય થાય, ૮ એમ વાત કરે તહીં. આનંદ અંગ ન માય તાજલમુખને અમર થઇ ૯ આવ્યા મુજ પિતાય ૬

ચોપાઇ—પણ પ્રસન થયા તે વાર, પોતે સ્વામી કરી ત-

ક્રમાર મળવાને સામા પરવર્તી કરખ ધરી પોતે સંચારી, દિવ્ય
 વસ્ત્ર સન્ધ્યા શણુગાર, શોભા કહેતાં નવ આવે પાર, કામદેવ સ-
 રીખું છે રૂપ ઇન્દ્રના સરખો દસે ભૂપ, ચડી સ્વારીએ આવ્યો
 તહીં. એક કાશ સામે તે સડી જલદીએ જાણી વાત રૂવે રૂવેથી
 થયો રણિયાત ધન્ય ધન્ય મારે આજનો દન. પરમેશ્વર થયા
 પ્રસન્ન ધેર ખેડા ગંગા મળી. જોતામાં પાપ જાશે પરજળી મારા
 પુણ્ય તણો નહી પાર સામે મળવા આવ્યા આ ઠાર, એમ વિ-
 ચાર કરે છે રાય. રાજકુંવર ઊભા છે ત્યાં જળે ખીજો દીનકર
 સહુ, એવું ઝળકે મુખપર તુર, સભા સરવે ઝાંખી થઇ કોઇથી
 સામું જોવાએ નહી. જળે ચીતરામણ લખીયાં જોત, એમ થઇ
 ગમાં સહિનાં ચિત્ત; રાજ જલદરાજ ઊઠ્યા જોણી વાર અન્યો
 અન્ય કયો જુહાર પ્રેમ આલિંગન દઇને મળ્યા દુઃખ હતાં તે સ-
 ધનાં ટપ્યાં. રાજકુંવરે કરી વિનતી, બહે પધાર્યા પૃથ્વીપતી; બહે
 પધાર્યા આવે ઠામ, પાવન કરો આવી મુજ પામ. જરણે આવ્યા
 તમારે આજ, પુણું ભાગ્ય અમારે કાજ. રાંક જાણી કરણા કી-
 જીએ, જશ મહિમા અમને દીજીએ; કરં સેવા હું રૂડી પેર, આજ
 પધારો મારે ઘેર, સેના સહિત આત્રો મુજ સાથ. એમ કહીને
 જોડ્યા હાથ; એ સાચું કે સ્વપ્નું કહેવાય, તેનું મન બાકુળ બહુ
 થાય અંદાવળી જીવે છે ખ્યાલ તે પણ મનમાં થઇ પુજાસ એ
 નર શિવાય ખીજ નહી; જોઈ ચર્ચા શું થાય છે અહીં એમ જોઇ
 સૌ અચરજ થાય હી ત્યાંથી સરવ સભાય; અરવારી થઇ તઇ-
 યાર, આગળ રાજ પાછળ રાજકુમાર; છત્રીસ વાળાં વાગે સંહી
 ખીજ શોભા નવ જાયે કહી; એ રીતે આવ્યા પુર પાસ જાણે
 શોભા સુર્ષમકાશ,

હાહરો—હીડી રચના ત્યાં દેવીની ઉદ્ધાર ઉદ્ધોત; જાણે કાટિ
 સૂરજ ઉદે થયા. જાણે ઝળહળ ન્યોત. ૧ બાગ બગીચા રાવટી,
 બળી અટારીને મહેલ; કામ બધું સોનાતથું, માંહે જડમા હિરા ને
 હેમ લાચાર ધર કોટને કાગરા, સોના ફેરી કોર, હા કોચની વસ્તી
 સહિ, તેની શોભા અપરંપાર ૩ વચ્ચે ઝાળ ઝળકી રહ્યાં, સોના
 રૂપા ફેરા વિલાસ, માણેક લાલ લીલા મણી, તે સારું ઝગકે લાલ
 ૪ કવિ કહે શું વરણ્યું. દેવતાઈ સમળું કામ; શી શી રચના તેની
 બધું એ રચના એ હામ દોંગમુદ સમળા. થઈ રહ્યાં, એ કારણ
 શું કહેવાય; અવતાર સફળ સઉના થયા. એમ કહીને જોતો જાય.
 ૬ તે જોતા ચાલ્યા સહુ મલી. કુંચી તે બજાર; બાગ બગીચા
 રાવટી. આવ્યા મહેલમાં તે દાર, ૭ રાજકુંવર કુકમ કર્યો, હોરા
 બાગ કરો તપમાન; ઉતારો તેમાં રાયને. તેમાં શોભા અપરંપાર
 ૮ જાણે કાટિદીપક મંજળિયા; જાણે ઝળકી હિરાની ન્યોત; બીજી
 રચના તેમાં ધણી, ઉદ્ધાર ઉદ્ધોત. ૯ જરીનાં બિછનાં તકીયા
 તિહાં, તેમાં પથુ હિરાનાં કામ; બેસાડયા તેમાં રાયજી ઇંદ્ર શોભા
 તે હામ. ૧૦ કુવારા જરી કર્યા ગુલામ અત્તર જ્યાંહ. શેર ધારી
 છુટે તહીં સુમંધ બેહેકી રહી ત્યાં. ૧૧ બીજા પુષ્પોતો પારજ નહો
 તરેહતરેહનાં તેલ, જરી જામ ત્યાં પુષ્પ એ. થઈ રહી રંગ-
 રેલ ૧૨ બક્ષમોજન મુક્યા ધણી, મેત્રા ફળ પકવાન; આગતા
 સ્વામતા કીધી ધણી. સડે ત્યાં ભુલ્યા ભાન ૧૩ સંગ રંગ પછે
 ત્યાં થમા ગુણક નાચે તે દાર, આનંદ સહુને અતિ ધણો ખુશા.
 લી સહુને આગા. ૧૪ ગુલમંકાવળી દુઃખ ધરે તેનો કહું મદીમાય ૧૫

ચોપાઈ—ગુલમંકાવળી ધરે છે દુઃખ ઉતરી ગયું છે તેનું
 જીવન એ તે શું કામ કીરતાર આરી સમગી રચના આ દાર મ.

હેન આગ બચીઆ સહી, કાણે ઉચરી બધું અહીં. મૃત્યુલોકમાં
એ કેમ થયું એવું દુઃખ આણે મુજને હીધું, એ વિદિસિક્ક મારી
સહી. કેમ કરીને આરી અહીં: મારે કુત્ર તણે એ ચોર, આ દુઃખ
છે મોટું ધનચોર, એ કષ્ટ પ્રકારે આવ્યો અહીં, મુજને તો
અચરજ છે સહી, એમ બધી દુખીયારી તે થઈ પછે પાંચ ખરી
નેડી રહી, મુખ કરી તે સાથે વાત; આ મોટા થયો ઉત્પાત સર્વ
વસ્તુ આપણી આંચ, એતો કારણ શું કરેલાય. આ દેવના કેરો
દાપ આપણો દેશ થયો અવોપ મરી ભગ થઈ પડી આંચ; નથી
સુઝતો એકે ઉપાય. તમે જાણને જુવો તહીં: આપણી વાડી છે કે
નહિં ચાર બીમાં લાવો તપાસ, પછી ફરી આવો આ અવાસ,
વચન ચિવતાં મસ્તક ફરે ગગનમાર્ગે પ્રવેશજ રૂં; કિડની વિજા
તેને શી વાર, પરન પોક્કાં જાવો ને કાર એવો પગી તણે મ-
હીમાય. ચાર બીમાં પડોચી ત્યાંચ અંકારગીનું જ છે ગામ,
ત્યાં સર્વે જ્યાં છે મુકામ ફરી વળી ને ચરે પાસ; છીની રચ-
ના નહેતી અ.શ. રતીમાર કંઈ ઓઝું નથી. ધારીને જોયું જ.
વંધી ત્યાં નીજાતી પોતાની કરી પછી કોડી ચાવી સુંડી, ચાર
બીમાં આતી તે કાર, ગુજમંકવળીને કર્યો જુદાર આપણી વાડી
મહેજને જામ; સરવે અનામત છે તે જામ એમાં અહીં અંતર
નથી, એ નિષ્પે વાત સાચી સર્વથી, કેઈ દેવતાએ રચેા આ
કાર, એવાં વચન સુણો તે કાર, ત્યારે હરખ પામી અપરમાર.
ચર્ચા જોતો બેડી ત્યાં જાર હાસ્યવિનોદ જાણ છે સહી, લેજા મુ-
ખનો પારજ નહીં બધી ખુશાલી તેને મત નચીન થઈ બેઠા સહ
જન રાજકુંવરે પછી કહાડી વાત, ભગવા સૌના મનની ભાંત.

હાહરો—ત્યારે રાજકુંવર મુખ બોલીએ સુણીએ અપરમાર

વાત હકીકત તમારી કહો, બાગે મન ઉઘાટ ૧ રાજ્યરીતિ શી રીતે કરો, છો પ્રજાતણા પ્રતિપાલ નારી ફરજન નમને સહી તે કહો માંડીને વાત ૨ પ્રધાન તમારો કાણો હશે, કાટવાળ હશે તેણીવાર તે સર્વે કહો તમે, પછી અમે કહેશું તમ વાત ત્યારે જલદમિંગ પછે બોલીયો સાંભળો રાયજી વાત. એ હકીકત માંડી કહું ચિત્તમાં લાવો ખ્યાલ.

ચોપાઈ—સુણો રાયજી ચતુર સુજાણ પ્રભુ પ્રતાપે પાંચ સંતાન રાજ્ય ચલાવું રૂડી પેર ધણી અલખત છે મારે ઘેર. પ્રધાન કાટવાળ છે રૂડી રીતે તે સહુ કાણા છે ચિતે; ઘરમાં તરણી છે એક તેને પુત્ર ચાર વિવેક; તે પુત્ર અમારા આગળ સહી. તેના ગુણનો પારજ નહી; કહું તે કામ કરે છે તરત નથી લાયતા મનમાં ગર્વ.

દાહરો—ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીઓ, કહી તમેએ સત્ય વાત; ચાર પુત્રો તમે કહો, પણ મેં સાંભળ્યા પાંચ. ૧ તમે જે ચાર કહો છો સહી, તે અચરજ સરખી વાત; પાંચમો પુત્ર કહો ક્યાં ગયો, સાચું કહો વિખ્યાત. ૨ જલદસંગ ત્યારે બોલીઓ, સાંભળો રાયજી વાન; પાંચમાની વાત કહેવાની નથી, તેમાં ધણે ઉત્પાત. ૩ જન્મ થયો તે પુત્રનો, જોષીએ કયોં ચિચાર; આ પુત્રને જોતાં અંધ થશે એ અચરજ સરખી વાત. ૪ માટે દેશવટો કીધો એ પુત્રને, કહાડ્યો જંગલ મોજર વજર સાથે પરવર્યો, રક્ષા કારણ સાથ. ૫ ત્યારે રાજકુંવર પછે બોલીયો, કેતું હતું તેતું રૂપ; નામ તેતું શું હતું, તે વિસ્તારી કહો ભુવ. ૬ જલદસંગ ત્યારે બોલીઓ શું જાણું એતું નામ, વજર પછી તેડીઓ, સાચું કહો આ કામ. ૭ તે વજર આવી ઉભો સહી, કરજોડી કર્યા પ્રજામ, શું ફરમાવો છો રાયજી, એમ કહીને નમ્યો તે કામ. રાજકુંવર પછે બોળખ્યો, નિશ્ચે

વજીર કહેવાય એણે પાળી મોટા કર્યો, એતો નિશ્ચય થાય. ૮ બાળા-
ઓ બાળાઓ છે મુને, બહો કીધો ઉપકાર એમ વિચારી મન વિષે,
પુછ્યું સભા મોઝાર. ૯ પાંચમો પુત્ર રાજ તણો, તે સોંપ્યો તમને
જાણ્યું, તેનાં નામ કળાશુષ્ક ચાતુરી, ધારીને કહો મંડાણ. ૧૦ પછે
વજીરે માંડી કહ્યું, જે પુરવે હતી વાત તે સાંભળીને હરખીયા, ખુશી
થયો સહુ થાય. ૧૧ ત્યારે વજીર કહે સહુ સાંભળો, કહું અચરજ
એકવાર પાંચમો પુત્ર જોવો હતો, તેવો છે આ રાજકુમાર. ૧૨ એ
કાન્તી ચતુરાશ તે તણી પુરૂં રાગ ને રંગ, મેં પરીક્ષા એવી કરી,
પાંચમો પુત્ર એ સંગ. ૧૩ મારા પુણ્યે ઝાળખ્યો, સાચી કહું છું
વાત મહારાજ એ ખોટી કહો, વિસ્તારી કહો વાત. ૧૪

થોપાઇ—નીશાની એવાની સહુ મળી મળ્યા અન્યો અન્ય
પોતે વળી તમને મળવા તેડે છે તહોં. વેગે કરીને ચાલો વહી,
એવાં વચન સેવકનાં સુણી. ખુશાલી વાધી મનમાં બહી; તે વી-
નતા તણું જે દુઃખ જોવ ચાલ્યાં મા પુત્રનું મુખ. વધામણીમાં
આપ્યા શશુમાર, સુખપાલ ઉપર એકો તે ઠાર; માતા પુત્રને
મળ્યાં તહી, શોભા જોતાં દિગ્મુદ ચર્ધ. રાજકુંવર જઈ નમીયો
પાય હું તો પુત્ર તું મારી માય, દોહું મુખ ને દુઃખ મયું વીસરી
રૂંવે રૂંવે તેથી રાણી ઠરી, માત પિતાને ખીજા આત કરવા
લાગ્યા મુજની વાત.

દેહહરો—માતા પીતા મુખ બોલીયાં, કુળ તારણુ તું તન.
પરણાવીએ તુને પદમણી, વનીતા રૂપ રતન, સંસાર તણું સુખ
મોગત્રો, બાણું દુઃખ પામ્યા રાય, એમ કહી રોઈ બાણું, ભરે આંખ
તેની માય, અરે માતાજી ચિતા તજે, જે પરણ્યો છું નાર, એ
ભો ઠાસી તમ તણી, કહેતો લાવું આ ઠાર. ત્યારે માતા પીતા

હરખ્યાં થઈ, જેવા ઇચ્છુંકું મુખ, દીકરા વડુ દેખાડો મુખને,
 તેા તેા જાએ કુઃખ. સન્નન-સહુ ટોળે મળી, એમ કહેછે વારંવાર
 વડુ જેવા ઇચ્છે સહુ. તે દેખાડો આ ઠાર. રાજકુંવર ગયો મહેલમાં
 જ્યાં વીનતાનો વાસ ચરણે લાગી બેઠે વિનતા સનમુખ ઉભી
 પાસ. માતા પીતા પાસે આવીયાં, મળવા કુટુંબ પરીવાર, તમને
 મળવા તેડે તહી, માટે ચાલો જાને નાર. ચક્ર નાંખીને બેસજો, નવ
 દેખાડજો કાય; ત્યારે તમને પુછશે, મારાં માત પીતાય. હોજલ પડે
 શો મુજ આગળે, તમે ફરજન થયાં આજ; બોલે બેસી આવી કરી,
 માઆપની શી લાજ. તે વારે તમે બોલજો, અમારો સફળ અવતાર;
 તમારા ફરજનની ઇચ્છા ધણી, ચરણે નમું આ ઠાર. ગુલામ અમારા
 અંદર છે તેને કેમ દેખાડું મુખ; એવું શીખવીને આવીયા, જ્યાં બેઠા
 છે સુપ. સજી શણગાર આવ્યા તહીં, મેમુદા લાખી બે નાર ચક્ર
 નાંખ્યો ત્યાં દાસીએ બેઠી પડે તે વાર; ત્યારે રાજ રાણી બોલીયાં,
 તે વેળા તે ઠાર. હાસ્ય વચન મુખ બોલીયાં, શીદ ધરો છો લાજ;
 તમે મુજ પુત્ર સમાન છો, આવીને બેસો આજ, આ કુટુંબ મેળો
 છે અહીં, નથી કોઈની લાજ.

ચોપાદ —ત્યારે દાસી બોલી તહીં, તમે કહ્યું તેમાં સદેહ નહી;
 માતા પીતા તણી શી લાજ, પણ એક અચરજ સાંભળ્યું આજ.
 ફરે પુત્ર તમારો સનમુખ, તેને નહી દેખાડું મુખ; મારા દેશમાં
 આવ્યા એહ, રમવાને મન આણી નેહ; હારજીતની પાડી હોડ, રમવા
 માંડ્યું તે ચારે કાડ. એ સૌ હાર્યા મારે ધામ, છેલ્લી બાજીએ થયા
 ગુલામ બાર વરસ મજૂરી કરી, ચનુર વરતે હું તો વરી; કરજોડી
 ઉભા મુજ પાસ માગી રમ આણી ઉલાસ બાર વરસ ગયાં જે વહી
 હવે રમ આપો ધેર જઈએ સહી. જાણે દીપું જીવતલાન આચાર થઈ

બોલ્યા એમ વાણી; માતા પીતાને મળીએ જઈ, કરજોડી એમ વાણી
 કહી ગુલામી કામ દીધા છે સહી, એ વાતમાં સંદેહ નહી. નહીતર
 બોલાવા પુછો તાત, પછી માનજો સાચી વાત એ વાતનું મોઢું દુખ,
 ગુલામને કેમ દેખાડું મુખ; ઇશ્વરની આણ સચી વાત, ના માનો
 નો જુઓ સાક્ષાત. અચરજ પામી સજનને તાત, આતો અચરજ
 સરખો વાત. તે ચારે જણુ શરમીંદ થયા, નીચું જોઇને ઉભા રહ્યા;
 માન ભંગ થયા તે વાર. નીચું જોઇને નીસર્યા બહાર, ભાગ્યો તે
 તણે; અડંકાર. પળી ચકથી નીસર્યા બહાર, જણે વિજળી ઉતરી
 આકાશ, તેથી રૂપ ધણું પ્રકાશ. દેવરૂપ વેશ ધારી કરી, ખતે નારી
 ત્યાંથી વગી; સાસુ સસરાને લાગી પાગ, કરજોડી ઉભી તે જગ અમો
 દાસી તમારી આ કામ, જે ફરમાવો તે કરીએ કામ. રાણીએ કર
 મુક્યો શીશ, અખંડ સૌભાગ્ય દીધી આશીશ, પદમણી સ્ત્રીમાં કાણ
 માત્ર, સંજી રૂપ ને ગોઈ ગાત્ર. ગુપ્ત થયાં જોતામાં મન, ધણો ખુશાલી
 વામી તે દન; રાજ ગણોએ આપી રમણ, રાજ સજામાં જઈમેદા
 રાય. પાંચમઃ પુત્રને પાસે લઈ, પછી મહેલમાં વીનતા ગઈ. શું વીત્યું
 ભાઈ તમારી કાય. તે મહુ વિસ્તારીને કહો આંધ; ત્યારે કુંવરે વાતજ
 કીત્ર, રાજ્યએ સુણી સરવ લીધ. વાત સાંભળી અચરત થયા, પછે
 રાજ્યએ બેલજ કહ્યા; પછી ચાર પુત્રને બોલાવી કરી, ચતુરાઈ બહી
 ત્યાં તમે કરી. ન આપા પુત્ર તો ઘાતજ યાત, પછી તારે ધસવા
 પડત હાથ.

દોહરો—હવે વચન કુંવરનાં સુણી, અચરત પામ્યા મન; ધન
 ધન, તારી બુધને, વળી પરમેશ્વર પ્રસન્ન. નામ વધાર્યું પુરવીશે, એ-
 શીગળ્ય શુ થાઈ આજ; દુખ વેઠ્યું કામ ઉપરે, કુલ લાગ્યા મુજ
 અજ. આપાસ આપાસ કહે સઉ, વરણ અદારે લોક, માગી રમ્યે

પરવર્ષા, સમીચા સહિના શોક. પછે જલદ રાજ બોલીયો, પુત્રની સાથે વચન. સીરકરતાન આવો તમો, તો હરખે માઈં મનઃ રાજ પાટ આપું તને, તેથી રહેશે મુજ નામ. માટે સાથે આવો તમો, એમ બોલ્યો તે કામ; ત્યારે રાજકુંવરે વીનતી કરી, એમ કેમ થાએ કાજ. તમ છતાં અમ બેશીએ, તો જાએ કુળની લાજ; નીત મળવાને આવશું, ને રહેશું આણે કામ. એમ કહીને ચરણે નમ્યો, પોતાની મુજી મામ; જલદ રીઝ્યો અતી ધણું, પુત્રનાં મુણી વચન. રજ માગીને પરવર્ષો, પુર વીશે ત્યાં રાજન; તીહાં નીજ્ઞાન ગરગંડે, ગચ્છત વાંશે સુર જય. પુર વળાવી પરવર્ષો, આનંદ અંગ ન માય; રાજપાટ રાજજી કરે, કુંવર રહ્યા તે કામ. એ વાત રહી એટલે, અંકવળી કરે વિચાર; ચર્ચાં તેણે સધળી જોઇ, લીધો સધળો પાર; ધન ધન છે એ વિરતે, એમ મનમાં કરે વિચાર. એવાં પ્રાક્રમ એણે કર્યાં, તે કરી ન શકે નીરધાર. મરત લોકનું માનવી, ઈંદ્ર મરીખો હોય. ચતુરાઇનો કાંઇ પાર નથી, એની જોડ નથી જુગ કાય; વરત લાંગ માઈં કર્યું, એનો ઝાલ્યો હાથ. વળી વીંટી મારી હરી ગયો, ધન ધન એની જાત; માટે નર તેને વડં, એવો નથી સંસાર. એમ વિચારી મન વીશે, કામજી લખ્યો તે કાર. વીંટી રાજકુંવર તણી, ધાલી ગયો હતો જે વાર. અને વાનાં મોકલ્યાં, સંગે પળું પરી સાથ. આ આપી આવો તમો, રાજકુંવર છે જ્યાંહી; પ્રતી ઉત્તર લખાવી કરી, આવજો હું છું આંહી.

ચોપાદ—એમ કહી ચાલી તેણી વાર, જ્યાં પોતાનો હતો ઠરાવ; જીવ રહ્યો રાજની પાસ, ક્યારે પહોંચશે મનની આશ. દાસીને સોંપી ગઇ કામ, તે જો મર્છ રાજને ધામ; વીંટી કામજી આપ્યા તહી, એકાંત જેમ બેઠાં તે સહી. અચરજ પામ્યો મન મોઝાર. વીંટી

દીકી પોતાની તે વાર; ત્યારે શુભળંકાવળી સ્વામી તહીં, તેના કરમાં
ધાલીતી લઈ. નખ શીખથી હરખ્યું અંગ, મોહ પામ્યો થયો આનંદ
વીંટી જોઈને બાકુળ થયો, તે વીનતાને બોલજ કલો; કોણેજ મોકલી
તુજને નાર, કમાંથી કાગળ લાવી આ ઠાર. ત્યારે તેણે જોડ્યા હાથ,
પ્રતી ઉત્તર કર્યા તે સાથ; શુભળંકાવળી પરીનું નામ, તેણે મોકલી
આણે ઠામ. વીંટી નીચાની તમે લીજીએ, આ કાગળનો ઉત્તર દીજીએ.
એવાં વચન વીનતાનાં સુણી, ખુશ્ખાલી વાધી મનમાં ધણી; કાગળ
લઈ રૂઢીચાણું ધરી, વાંચવા માંડ્યો હેતજ કરી.

ટાહરો—પ્રતી ઉત્તર પાછો જાણ્યો, તે સવળી સાચી વાત;
લીધું કુલ તળાવથી, જોયો બાગ સાક્ષાત. સાતમે મહેલે હું ચઢ્યો,
ત્યાં દીકી તમને નર; પગથી તે શીખા સુધી, શોભા જોઈ અપાર.
નીદ્રાવશ તું તારૂણી, મેં નીરખી તારી કાય. મોહ બાણ વાગ્યું સહી,
મારા રૂઢીયા માંય. આશકનું ચાલે નહિ, હાસ્ય કર્યું લગાર; દિલ નહિ
રાજ એહનું, તે મારી નંખાવે ઠાર. કદાપી યુદ્ધ શું કરી જીતીએ,
લખશે તન મન ધન; નમી ચિત તમ આગળ ધરે તે મન પ્રસન્ન.
આ કામ મેં નિશ્ચયે કર્યું, વીંટી બદલી તે ઠામ. પુરૂં કરીને હું ગયો,
ધાર્યું મેં જે કામ. જે માથુકે રીઝશે મનમાં, તો કરશે જો અપાર;
જમીન ફાડીને પરવરે, તે નવ રે લગાર. એ વખત ત્યાં આવીયો,
ધણી ચતુરાઈનું કામ; હવે એ સહેલું નથી, મુશ્કેલ છે આ કામ.
કૃપા દષ્ટિ થશે તમ તણી, લખીત પદાર્થ હોય. તો મળશું એકઠા,
તે કહી નહી શકે કામ. એમ લખીને પત્ર આપીયો, મલ ધરીને હાથ;
ગમન તે ઉડી ગઈ, અલી પોતાની સાથ. પછી બંકાવલી કલે મઈ,
ચરણે નમાવ્યું શીશ; કેમજ મુખ આગળ ધર્યો, તે વેળા તે દીક્ષ.
પ્રસન્ન થઈ મનમાં ધણી, ઉમેલ વાપી મન; ઉઠીને પાંચીયો, હરખે

ધરીને તે દન. પ્રતિહિતર વાંચી કરી, પ્રસન્ન મધ બણી નાર. ધન્ય
એ પુરુષની ચાતુરી, ધન ધન મુજ અવતાર. તે નરને તેડું અહીં
ખમીસ લક્ષણ જોડ; ખરણીને ચાઉં પ્રેમદા, તો પહેલે મનના કોડ.
આશકનું આલે નહી, આશુક આમળ લગાર; માટે વીંટી મૂકી મનો,
ધન ધન રાજકુમાર. હવે તેડાવું તે નરને, રસિક રૂપાણું મુખ; હવે
જોઉં એનું પાશુપું, તેડી ભોગવીશ મુખ.

ચોપાઠ—એવું મન વિચારી કરી, સાહેલી સાથે વાણી
ઓચરી; અખોલાને લાવો અહીં. તેથી કામ થવાનું સહી. સુણી
વચન ગઇ તે દાસ, આવી અખોલા કરી પાસ; મુખ થકી તેણે
વાણી કહી, ગુલખંડાવળી તેડે છે તહીં. માટે ચાલો મારા સાથ;
એવી મુખથી કહી વાત. અખોલા ધ્રુજવા લાગી મન. કંઇ આવ્યું
શીર વિધન, મનમાં હિંમત તેણે ધરી, ચાલી સાહેલી સાથે પરવરી
ગઇ બાગમાં વિનતા પાસ; એક અખોલાને ખીજ દાસ; ફેદન કરતાં
દીડી નાર મુખ ઊતરી ગયું તે વાર શું દુઃખ તમને થયું માત
મુજને કહોને સાચી વાત જે ફરમાવો તે કીજીએ હુકમ તમારો
શીર લીજીએ. શી વાતનું તમને છે દુઃખ વિસ્તારીને કહોને મુખ.
ત્યારે ખંડાવળીએ વાણી ઓચરી તેં મુજને દુઃખીયારી કરી રૂંવે
રૂંવેથી ખળું છું અમે તે તો સળગાવી છે તમે જમાત કરીને
રાખીએ પાસ; તે નરને લઇ આવો અવાસ તનમન તેહ મહારા
પ્રાણ; તેણે વીજોએ દુખીયારી જાણ તે નરવી મુજને વહની થઇ,
એમ ખંડાવળી જોલી તહીં, હું ભોગવું તે નરની કાપ, ત્યારે હાકું
શીતળ માય. તેથી જામ સહળું દુઃખ; શું વિસ્તારીને કહીએ મુખ
દુઃખ તમને તમે મનથી તાજ. લાવું ચાર ધડીમાં રાજ. એવું કહી
અખોલા ગઇ, મન જેમે જઇ ઉભી રહી ડુંવાસુ રૂપ તેને શી વાર

જઈ કરી ઉભી તે ઠાર. રાજકુંવરનું હરખ્યું મન ચરણે નખી
 બોલ્યા વચન, માતાજી ધાર્યા તમે પ્રસન્ન થણા જ્યા છીએ
 અમે ત્યારે હજી અબોલા બોલી વાણ, ખુશાલી લાવી ચતુર સુ-
 નાથ પૂર્વ જન્મનું તમારું પુન્ય બંકાવળી તુજ ઉપર થઈ પ્રસન્ન
 તન મનથી બળે તે તને, તેડવા કારણ મોકલી છે મુને. નેવનાં પાણી
 મોમે જશે, તે વિનતા તો તારી થશે. રાજકુંવર તો થયો રળીયાત.
 એ તુજ પ્રતાપે મારી માત; ગગન મારગે ચાલી ગઈ, ત્યાં તો વાત
 એક વિપરીત થઈ; તેની માએ જણ્યું સહી, તે મળવાને આવી તહીં.

દોહરો—પુત્રી પાસે તે જઈ કરી, બોલી મુખથી વાણ; ધણ
 દિવસે તું દીકરી. ક્યાંથી આવી જાણ. સુનો બાગ તમારો થયો, મેં
 સાંભળી એવી વાત. તે કારણ આવી અહિં, સાચી કહોને વાત.
 ક્યાં ગઈતી તું દીકરી, મુકીને આ કામ; લાંછન લાગે મુળને, તેં કીધું
 એવું કામ. મૃત્યુ લોકનું માનવી, તે ઉપર રળીયાત. તું ગઈ વસ્તીમાં
 તારૂંબી, મેં એવી સાંભળી વાત. મુળને કલંક લગાડવા, તું અવતરી
 મારે પેટ; ધિક અવતાર તે તોહરો, મહારૂં જણતર ઉઠ્યું વેઠ. આ
 પણ અપ્સરા ઈંદ્રી, ગાંધર્વ લોક અવતાર; માનવ કથા લેખામાં
 નહિ, તે નવ કર્યો રિયાર; કંડણ વચન ધણાં કલાં, તે સરવે સાંભ-
 લ્યાં કાન. હું તો કાંઈ નથી જાણતી, કોઈ પુરૂષની વાણ; પછે મુખથી
 ઓચરી, માતાને દઈ માન. જુહું આજ મુકો મને, તો હું તજીશ
 મારો પ્રાણ. જીવને કરાર હતો નહી, નવ ગમ્યું આ ઠાર. રમવા
 કારણ પરવરી, સાહેલી સાથે બહાર. જુહું તોહમત મુકો મને
 એમ કહી બર્થાં લોચન; સદેહ ભાગ્યો મન તણો, હરખી પોતે મન.
 એમ કરતાં નિશા પડી રહી તે પુત્રી પાસ, અબોલા લાવી તે સમે
 બેની પાસે તેડી દાસ. મુખ થકો તેને કહ્યું લાવી રાજકુમાર. અરજ

કરો જઈ માહરી, એમ કહેવરાવ્યું તે હાર; ત્યારે સાનમા સમજતી કરી આવ્યો મનમાન્યો આ હાર. ખંઠાવળીએ ઇશ્વારત કરી ઉતાર્યો ખાગ મોઝાર. સારી જગ્યા એ ખાગમાં, તેની શોભા કહી નવ જમ, તીહાં મુકામ આવ્યો રાવને, અમોલા થઈ વિદાય એમ કરતાં રજની પહોર થઈ, સુતી તેની માત; ખંઠાવળી ઉઠી પછી આનંદ અંગ ન માથ.

ચોપાર્શ્વ—કિમેદ વાંધી અપરંપાર, સંજ્યા તેણે સોળ શબ્દમાર દીવ્ય વસ્ત્ર અંગ ઉપર ધરી, મદભરી ચાલો સુંદરી તેના રૂપને કેણુજ કળે. જાણે જોતાં સુરજમાં ભળે રાજકુંવર ખેઠો છે જ્યાંય, રમઝમ કરતી આવી ત્યાંય દ્રષ્ટે દ્રષ્ટી મળી જોટેલે કુંવર મોડ પામ્યો તેટલે; વાઝ્યાં કુંવરને મોહનાં ખાણુ, પડ્યા પૃથ્વીવશ થઈને પ્રાણુ. ખંઠાવળી ત્યાં અચરજ થઈ, નારી રૂપથી શુદ્ધ ના રહી; ખોળામાં લીધો તે વાર, જાણે ઈંદ્ર તણા અવતાર. જોતામાં તે અચરજ થઈ, ને નારની શુદ્ધિ ના રહી; તેનું દુઃખ સધળું ગયું, વિહવળ મન પોતાનું થયું ખોળતા ગઈ તેને જોટેલે, વિનતા ચરણે નમી તેટલે દ્રષ્ટે દ્રષ્ટી અન્યો અન્ય મળી, ગયાં ચિત્ત અન્નેનાં ચળી, કહે ખંઠાવળી હસીને વચન. સાંભળો રાજવંશીના તન; ભલે પધાર્યા આણે હામ, હવે માન્યું છે માફ મન વીંટી મારી બદલી સહી, તે દીવસની નિદ્રા નહિ. અમોલાને મોકલી અમો. તે શોધને લાવી તમે મહારા હૈડા કેરા હાર પરમેશ્વરથી અદકા આ હાર, ગાંધર્વ વિવાહ કર્યો તે વાર, પ્રેમ છુટ્યા ન લાગી વાર એક એકનું મન થયું છે મળી, પોહોંચી ખેડિના મનની રળી. બોગ વિલાસ કરે નરનાર સુખ પામ્યાં અન્ને તે હાર, સુખસેજ ઉપર સુતાં ખેડે સાથ, એક એકની બીડી લુજ બાથ નિદ્રાવશ કાયા ખેડિની થઈ તન તણી શુદ્ધિ નવ રહી, મધ નિશા મધ છે રાત. જળી ઉઠી તેની માત

પુષ્પ ખામથી નીકળી બહાર, આવી સુતાં જ્યાં નર ને નાર, દ્રષ્ટે
જેયું સુતાં નર ને નાર, કલેજી દાઝયું અપરંપાર; પછી મન વીચારી
કરી, ત્યાં શું કરે છે સુંદરી.

હોહોરો—દ્રષ્ટે દીડો માનવી, સુતો પુત્રીની સંગ; દ્રષ્ટે દેખી
નવ શકે જવાળા લાગી અંગ. ઝાલી પગને ખેંચીએ, હિરાડી દીધો
આકાશ; જાણે મોહણ ફેરવ્યો, તે રીતે તે ઠાર. બંધાવળીને ઝાલી
તહિં, માર્યાં તમાચા દસ વીસ. લલ્લ યાલી પોતાના શહેરમાં, સ્વર્ગ-
પુરી તે દિશ ગાંધર્વ નામે પિતા સહી, પોતાનો ભરથાર; હકીકત માંડી
કહી પુત્રીની તેણીવાર. ક્રોધ કર્યો કાચા વિષે ઠેઠ કરી તે ઠામ; કેઠમાં
રાખી કામની, પણ નરતું નવ મુકે નામ. ધડી પલક ના વીસરે,
ઝુરે રાત ને દીન. અન્ન જળને નિંદ્રા તજી કરે ધણું કલ્યાન; હોલે
દિવસ તેનું થયું, તજ્યાં સવળાં સુખ. રાજકુંવર નવ વિસરે, લેહે
લાગી તે મુખ સોળે શણગાર તેણે તજ્યા, વિલાપ કરે અપાર. બે-
હોશ થઈ અવની પડી. વળી મુખે કરે પોકાર દાસીએ જાહેર કરી,
તેના દુઃખની વાત; તે નરના વિજેગથી કરે છે દેહની વાત. ખાન-
પાન સરવે તજી, રૂદન કરે છે અપાર ત્યારે માતપિતા ધણું કાપીયાં
બેડી જડી પગ મોઝાર. ગળામાં તો ધાલ્યું વળી, બાંધી થંભ સુખાણુ
કુળને કલંક લગાડીયું, ધિક ધિક જીવતર નિર્વાણુ, ધિકાર પડ્યો
તુજ રૂપને, આતુરી તારી ધિક. તેં તો કુળ મુજ બોળાયું, હે પાપણી
આ ઠાર. નફ્ટ થઈ નથી લાજતી, હજી તે પતિનો ખવાલ; હત્યા
લાગી નવ ડરં, આણીશ તારો કાળ. ડહાપણુ રૂપને આતુરી, તેમાં
હીડી આગ. કેમ ન મુઠું તું દીકરી, લગ્નજ્યું માંડું કુળ. એમ કહીને
કેઠ કરી મુજ જીવતર કરીયું કુળ.

ચોપાદ—ક્રોધ કરી ફેંક્યો તે વાર જાણે મોહણ ફેરવે તેણી.

વાર. સમુદ્ર મધે પડીયો જઈ, મયો ત્રણ જોજન ત્યાંથી સહી મજુ-
ની માયા અપરંપાર, ખચાવી લીધો તેણીનાર; આવરદાની દોરી લાંબી
સહી, તે કાંઈથી તોડાયે નહિ, સમુદ્રે ઊળ મારો તે દાર કહાડી
નાખ્યો જળથી બહાર, સવા પહોરે મયો સાવધાન; આખ ઉઘાડી
જોયું તે ઠામ. જુએ ત્યાં દરિયાનાં નીર, એક તરફ ઝાડી ગંબીર.
વિચાર્યું પોતાના મન, લખીત વાત મર્ધ તે દન. હવે આશ જીવ્યા
તણી નથી, એમ વિચાર્યું મનમાં કથી; કરમે કીધું ભોગવશે દેહ,
એ વાતમાં નહિ સંદેહ; એમ મનમાં વિચારજ કરી, ત્યાંથી ચાલ્યો
હિમ્મત ધરી. એક કોશ મયો જોટલે, વાડી એક દીડી તેટલે; બણી
ખુશાલી મનમાં થઈ, અમૃત ફળ વળી દીઠાં તહીં; એમ વિચારી પેઠો
તે મહા અચળ સરખું દીઠું તહિ, જાણે માણસ કેરાં શીય; એરાં ફળ
દીઠાં તે દીશ; હસવા લાગ્યો અપરંપાર તુડી પડ્યા બરની મોઝાર. વજળથી
કંઠણ કીધું મન, હિંમત રાખીને રાજન; મારી ઠોકર ને ચાલ્યો જાય,
હિંમત રાખો મનડા માંજ વળી કાશ એક મુઠી જાય, ત્યાં દીઠો છે
બીજો બાગ; ઘડા જેવડાં દીઠાં અનાર, તેની શોભાનો નહિ પાર
ફળ મધે અનારનાં ઝાડ, બીજી ઝાડી બાર અઢાર રાજકુંવરનું
હરખું મન, એક ફળ તોડ્યું તે દીન ચીરું ફળ ત્યાં તેણી વાર
નીકળ્યાં જનાવર અપરંપાર, ઉડવાને લાગ્યાં ચોપાસ, તહાં શોભા
તણો આબાસ. મેવા તણો કાંઈ પારજ નથી, પુલે પુલ શું કહું
કથી. શીતલ નીર સરોવર સાર અમૃત સરખું દીઠું તે વાર, આ-
સપાસ દરિયાનાં નીર, તે મધે રચના દીડી તે તીર; પીધું નીર
ફળ ખાધાં લઈ. પછે મનથી વિચાર્યું તહી,

કેહને—ફળને જળ મળ્યાં સહી, સુખ પામ્યો તે રાય
કુદરત તણો એલ દીઠો સહી; અકળીત કળ્યો ન જાય ચારે દી-

જાએ દરીઆ તણાં; નવ જવાનો ઠાર, ક્યારે વસ્તી દેખ્યું ક્યારે
 આવશે દુઃખનો પાર વહાણ તણો રસ્તો નથી એ અલૌકિક તે
 ઠાર, માટે હીમત ન હારવી, એમ મન કીધો વિચાર, જ્યાં કાષ્ટ
 પડ્યાં છે અતિ ઘણાં ત્રાપો બાંધ્યો ત્યાંય મુક્યો સમુદરમાં તેહને;
 જેમ હરિ કરે તેમ થાય એક વાર મરવું સહિ; લખીન હશે તે થા-
 ય, આવરદા હશે સહી, તો તો પામીયું પાર એમ કહી ખેડો સહી,
 અંદેશો કરતો જય, તે કાળમાં જઈ પડ્યો; ત્રાપો તેણીચાર. મહા-
 ગાંઠ જઈ વળગી પડ્યો; આધો ને અરણ્યવ ઠાર, દરીઆએ છોળ
 મારી કરી, કહાડી નાંખ્યો પેલે પાર. રેત ઉપર ઠરીયો જઈ, તે
 કુંવર તેણે ઠાર, શાંત થઈને ચાલીયો. હીમત રાખી તે વાર નીશા
 પડી તેણે સમે, લયાનક વનમોઝર; વાલ વડ ઘણાં તહીં; શબ્દ
 કરે એ ભસ; ઘણી ઝાડી વિકટ વહી અનેક જનાવરનો વામ, તે
 ઠામે ધીરજ નવ રહી, ધ્રુજવા લાગ્યાં હાડ; અતુરે કાંધી ચાતુરી;
 ચડી ખેડા એક ઝાડ, નીશા એમ કરતાં ગઈ થયું અજવાળું ઉઘીન
 જાણે દિવસ ઉગીઓ, ભાનુ ફરી જોત. રાય તો અચરત પામીયો;
 એટલે દોઢો એક નાગ; તેને માથે મણી સહી; ઉજ્યેમ ગયો તે જાગ.
 એક ઝાડ હેઠળ આવી ઠયો; મુક્યો મણી તે ઠાર; પછે ચારો કરવા
 પરહયો, મજવા કરતો આહાર.

ચોપાઈ—મજ તણો કીધો આહાર; નામ તૃપ્ત થયો તે વાર
 પાછો ફરીને આવ્યો સહી જ્યાં મણી મુક્યુંતું તહી પાછું ચઢાવી
 લીધું શીશ; સજ કામ ચાલ્યો તે દીશ મણીના તેજથી મજ નાશી
 જય, માટે મણી મુકીને જય, રાજકુંવરે જોયો તે ખ્યાલ એમ
 કરતાં થયો પ્રાતઃકાળ કંઈમુળનો કીધો આહાર; પાછો ચડી ખેડો તે
 ઠાર; કાલ્વનો એક પીંડો ફરી; જઈ ખેડો તે ઝાડે ચડી વીસો દીનને

રજની પડી; આવી નાગ પહોંચ્યો તે ધડી મધ્યનિશાની વેળા થઇ તે સમે નાગ આવ્યો તહીં જાણે સુરજ થયો પ્રકાશ; આવ્યો નિશ્ચે વૃક્ષની પાસ મુક્યો મણી નવ લાગી વાર, ચાલ્યો મછતો કરવા આહાર દરીયા કાંડે પહોંચ્યો જોટલે, ઉપરથી કાદવ નાંખ્યો તેટલે મણી હતું તે ઢંકાઇ ગયું અંધકાર તે વેળા થયું; ગતી ભંગ તે નાગની થઇ, પડી ફાળ શુદ્ધિ નવ રહી; આંખે અંધ થયો તે વાર મણી વિના ન સુજે લગાર, પછાડા મારે કોવજ કરી, ગયા પ્રાણ તેના નીમરી, એમ કરતાં તે રજની ગઇ નાગ પાછો તો આવ્યો નહી રાજકુંવરે કર્યો વીચાર હેડો ઉતર્યો તેણી વાર મૃતીકા ગણીને કહાડયું મણી, તેહ તણી શોભા છે ધણી તન કરીને આંધી લીધ ત્યાંથી પંચ કર્યો પછી સીધ કાશ એક તો ચાલ્યો વહી, નાગ મુઘે દીકો છે તહી ગુણ એાશીંગણ તેના થાઉં, એને દાગ દઇને જાઉં એમ વિચાર્યું તેણે ઠાર, ઘાસ તણો કીધો અંગાર: તેમાં તેણે ધરીયો નાગ રાજકુંવરે દીધો દાગ ત્યારે પછી તે ચાલ્યો વીર; મન બધે રાખી મહુ ધીર, એક તરફ ઝાડી ગંભીર, એક તરફ દરીયાનું નીર પહાડ પર્વત ધણી ગુફાય જખ જળ ધણી છે ત્યાંય તે મધે ઉતરે ને ચડે મરણ થકી તે તો નવ ડરે. અજગર દેતા મોટી ફાળ, જાણે આવી પહેલ્યો કાળ; એ ભયાનક વન તે જાણ કાયર નર તે છોડે પ્રાણ તે પથે ચાલ્યો જલ, વજર કલેજુ કરીને રાખ.

ઢાહુરો—નિશા પડી તેને સમે, હીમત નવ રહી મન; વિશ્રામ કર્યો જઇ ઝાડપર, તેણે સમે રાજન તે ઉપર માળો હતો એક મેનાનો સાર, બચ્ચાં ચાર છે તેહનાં પંચમી મેના નાર; તે જનાવર નથી જાણતાં, ઉપર છે માનવી જન; ધડી એક રજની ગઇ ત્યારે બચ્ચાં બોલ્યાં વચન. માતાજી કહો કાંઇ વાત, વાકેફ કરોની

રહ્યો, ત્યારે બોલ્યા રૂપીરાય; કામ તમારું નિચ્ચે થશે, એમ કહીને
 રહ્યા તે ઠાર તે પહાડ ઉપર ચડ્યો સહો; હિંમત રાખીને મન; જોતાં;
 જોતાં ચાલીયો; ધીરજ ધરી રાજન દાડી રચના તે પહાડની; હીસ
 જત અપાર. ચડ્યો છેક ઉપર લગી; ત્યાં દીડું તળાવને ઝાડ નીશાની
 સાચી મળી; સઘળી તેણે ઠાર; પાંદડાંને ફળ ખાધાં તરી, ફળ
 ન લાગી વાર. નજીક જઈ પહોંચ્યા તહો દોઠો નાગ ત્રિકાળ દોઠો
 માનવી તેણે નહો, રાજકુંવર તે વાર ઝાડ ઉપર ચડ્યો સહી; ફળ
 ખાધાં તેનાં સાર મેનાનાં વચન સાચાં મળ્યાં; સદેહ નહી લગાર
 છાલ કહાડી ટોપી કરી; તે ધરી પોતાને શીર. બાગી લીરી એક
 જોઈકા, પછી તળ્યો કામ તે દીશ.

ચાપાઇ—મન મધે કર્યો વીચાર, નામ મણી મુજ પાસે
 સાર કાઇ મળશે નો લેશે તરી એને રાખું જતને અહીં ચીરી
 જાગ નવી લાગી વાર, તે મધે ત્રાણું તે તે ઠાર; ઉપર પાંદડું મુક્યું
 લઇ તરત ધા રૂઝ્યો તહી. પ્રસન્ન થયો પોતાને મન વળી આ-
 મળ ચાલ્યો રાજન પહોંડો ગુણ ટોપીમાં સહી કાઇ દ્રષ્ટીએ દેખે
 નહો. નીરભય થયો પોતાને મન, જોતાં ચાલ્યો વન; અમુક્ષય
 વસ્તુ આવી મુજ પાસ, તેથી મન થયું ઉલ્લાસ લખાયા લંબ ટળ-
 વાના નથી, ભવિષ્ય વાન સાચી સર્વથી; તે કાષ્ઠથી ટળ્યા નવ
 જાય, એમ મન વીચારે રાય પહાડ મુકી ચાલ્યો જોડે, એક ઉ-
 ત્તમ વાન થઇ તેટલે દિડું એક તળાવ રસાળ, આરસ પાણીની
 ફરતી પાળ ધણું નિર્મળ છે તેનું નીર, આસપાસ શોભે તે તીર
 તેમાં મેવા તે અપાર, તૃપ્ત થયો ઠાર ચાર ધડી બેઠો તે રાજન
 બેઠો બેઠો વીચારે મન; વૃદ્ધ થઇ છે ચારી કાચ, વળી જામ
 નહાવું આમ, એવો મનમાં કર્યો વીચાર, મુક્યો સામાન તેણી વ

તે મધે તે પડીયે જાણ અચરજ વાત જોઈ એવી થાઈ, કુળકો ચારી
તેણે જોયે નર ફિદી નારી થઈ તેટલે ધન પરમેશ્વર તારી મલી
તેનો પાત્ર ન પામે રતિ, તેં શું કર્મ કર્યું કિરતાર, નર ઘણીને કી-
ધી નાર, અવતાર મારો મિથ્યા થયો, સર્વ મનોરથ મનમાં રજો,
નવ પહોંચી મુજ મનની આશ, હેઠ થઈ બેઠો નિરાશ, ધિક્ધિક
મુજ પાપી પ્રાણુ શું બેઠો છે ઘટ માંહે જાણ હવે જીવવું તે બિ-
ઝાર, નિકળ પ્રાણુ તું આણીવાર, હિમત હારીને રાજ્ય છાતી
હાટતે કરે રૂદન એક જાણે સાંભળ્યું તે સાર, તે આવીને શું કરે
વિચાર, તે સાંભળાવું આણી વાર, સાંભળજો તમે આ ઠાર.

દોહરો—જાણ એક ધસી આવીયો, શબ્દ સુણી તે ઠાર, રૂપવંતી
દીઠી તે કમની શાભા અપરંપાર મુખ કમળ સરીખડું, ભરમ ધનુષ
કમાન, ઉઘર અતીશે આપતું વાંસો તરંગી સમાન કામળ ધણી તે
કામની, ઉરવશીની જોડ; દ્રષ્ટે દીઠી કામની, પહોંચ્યા મનના કોડ
પાસે જાળને ઉભો રહ્યો, બોલ્યો કેમ કરે રૂદન, સાચી વાન
મુખથી કહો તબ્યાં સહોદર જન. ચતુરાઈ મનમાં ધરી, ફેરવી વાત
તે ઠાર, તુજ બોલે તો શીશ છે. તારે ગમે તો માર ત્યારે જાણ
ધણું હરખીયો, છાંટ્યું નીર તે ઠાર, મંત્રો કરીને આપીયું, રૂપ થયું તે વાર.

ચોપાઈ—જળ પ્રવેશ થયો જોયે, કાથી સ્વરૂપ થયું તે-
ટલે, નારી હતી તે થઈ નરની કામ, રસનાથ રૂપ થઈ તત્કાળ
વાંકુ મુખ નાશિકા વિકાળ, દાંત મોટા દીસે વિશાળ એવી દેહ
તે જળથી થઈ પ્રજ્વળી માયાતો પારજ નહો. જળથી કહાડી નાંખ્યો
ખહાર, અફસોસ ધરી બેઠો તે વાર; મોત તો કંઈ આણ્યું નહીં;
કદરૂપ કાળજીથી કાળી થઈ વળી સજુરી રાખી અપાર, નારી
ફિદી નર થયો તે ઠાર; એ ખુશાલી મોટી થઈ, વળી આગળ તે

ચાલ્યો વંદી, ભોજન એક ખયો બેઠ્યો. નારી એક મળી સેઠમે,
રમે રંગીલી કાનભ. મેંક કરતાં શોભે સવાલ દુસ્ખંધ હો છે
દુશ્મી બાધુ મોટું મોં દીસે નિર્વાણ, સીસોળાના સરખા છે વાળ
એવા દોઢા તે નારીના હાથ. કરક કોલ સ્વરૂપ. અચરજ પામ્યો
દેખી કુપ; ખસે આવીને ઉભી રહી મુખ થઈ તેણે વાણી કહી,
ખણ દીવસ થયા શોધું તને ક્યાં ગયા હતા ચિંતા થઈ મને
એવું કહી પછી બોલી તહી. રાજકુંવરે ત્યાં તે સહિ.

કોહરો—મન વિચાર કર્યો નહિ. કેમ રહેશે આ નાર. પુત્ર-
ને મુક્યાં પરહરી, તણ પછી તારણી નાર. તેની દયા આવી નહી
તણ ગયો તે ઠાર. કામ કરવું થઈ નહી. આલ્યા સંધને હાથ ચાતો
ધેર ઉતાવળા. વેગે સહુ મુજ સાથ. સુણી વચન દુઃખ પામીઓ
અરે વીષાત્રી માત. જવિસ્ત્રમાં એ ક્યાં લખ્યું વીપરીત સરખી
વાત કોના પુત્ર કોની કામની, વળાવું આશું ફેક. હવે હું છુટીશ
ક્યાં થઈ બહુ પેરે આણે શોક; આવી અવસ્થા કરમે લખી શાં ક્યાં
કર્તા હશે પાપ દુઃખનો પાર નથી આવતો, એ મોટો સંતાપ
વળી સુશુરી મનમાં ધરી આગળે ચાલ્યો રાય. લઈ ચાલી તે ત્યાં
થઈ આનંદ અંગ ન મોય મુકામ મહેલ લઈ ગઈ. ત્યાં દોઢા એ
ચારેક જાળ; પીતા કહીને વળગીયા કરવા લાગ્યા વહાલ. વળતી
પ્રીત બહુ કરી સાન કરી આવી પાસ રૂપદાન આપો મુને પહોં-
ચે મનની આશ વીચાર ધણે કરવો પડ્યો. તે વીનતાની સંગ
કમળે પડ્યો છુટાએ નહી માટે થયો મન જંગ ધણા દીવસ એમ
ત્યાં રહી કહ્યું સયને નાર, જંગલમાં તમે જઈ કરી કાષ્ટ
લાવો આ ઠાર એમ સુણી મન રીણ્યો હવે આવ્યો દુઃખનો પાર
તે લઈ કુહાડો તીમર્યો પ્રસન્ન થયો તેણી વાર જીવ લઈ ચાલ્યો

ત્યાં જઈ, અધાર વન મોઝાર, પાતું ફરિ જોતે નથી જેમ અવાય તેમ જાય અધારન હજી નથી ગયો ત્યાં દીકો એક બાજુ તે અધે વળી પરબરો હોંઘત સંખી તે જગમ ગમ્ય જગાએ ગમે સહી દીકો કુંડ વળી સાર, સંમે અધારની પાળ છે. અમરીત સરખું તે વાર.

ચોપાઈ—તે કામ જોઈ ઉભો રહ્યો, શોભા જોતાં દિગ્મુદ થયો; વળી કરમે દિધા હાથ વિચાર કરતા લાગ્યો મન સાથ; એક થયાં બી ખીજ થયા આ હાલ ત્રીજું સ્થળ છે વળી આ સાર; એમ વિચાર કરે તે જાય, પછે સમર્થા શ્રી જુગદાધાર; તમારી માયા અમરનપાર, નથી અવલો મારા દુઃખનો પાર; સાહાજ કરો મુજને ભગવાન, એમ કહી વળી ચાલ્યો ત્યાં. નસીય પોતાનું આગળ કરી. જે કિસમત બનશે તે ખરી, આ અજમા પશુ નાહાવું સહી કર્યું પરમેશ્વરનું ચારો અહીં. એમ વિચાર મન સ્થાયે કરી પશ્યો જળમાં વળી હિમત કરી કુમકી મારી વળી જળની માંય, અચરત વાત બની એક ત્યાં; દેવના સરખી કાયા થઈ, પ્રથમ કુંડ તાંહાં નીકળ્યે જાત જળ તજ નિકળ્યો જહાર, હમે કાય દીકો ને પાય. જેષ્ટીકા ટોપી ને પાંદડાં સહી, તે કામ વળી દીકાં તહી; પ્રસન્ન થયો ધણું પોતે મન, પ્રભુ મુજને થયા પ્રસન્ન ટાળો ખાંપણુ સખળી ખોડ, પોત્યા મનના સખળા કોડ; તરણાને મેરૂ ને મેરૂનો તરણ, તારી ગતી છે શરણાશરણ, રાજકુંવરે મન વજ્ર કર્યું જળમાં પાવ કહી નવ ધરૂં. નવ પીતું નવ ખેલું વહન, એકો નિમ ધર્યો રાજન; લીલી વસ્તુ સર્વે હેતજ કરી, ટોપી પાછો શરીરપર કરી વળી ત્યાંથી ચાલ્યો રાય. આનંદ તેના અંગ ન માય; અધાર વન ભયાનક સહી, વાત્ર વરૂનો પારજ નહી. અનેક જનાવર ખીજાં કહેવાય, તે સર્વે મુખ આગળથી જાય; દ્રષ્ટે જુએ સર્વે રાજન કોઈ ના દેખે સગ્ગનો ધન; નીરમે થઈને વનમાં જાય, એક પદાડ

દીઠા છે ત્યાં; તે ઉપર એક મહેલ છે સહી, તેની શોભાનો મારજ નહિ; જીયો મહેલ નવ ટુંકી વાસ, જાણે શોભા ચંદ્ર પ્રકાશ. ચંદ્રથી શોભા અપરંપાર, ચડ્યા પહાડ નવ સાગી વાગ, મહેલ મધે પડ્યો જામ ધરી, ઝંઝકે કામ જાણે સુરજ ચરી; પશુ પંખી કે માનવી નહી કેમ, રાજકુવર નો અચરત હોય. મધજે જોઈ વળ્યો સરવથી, કાષ્ઠ ભોગવનાઈ એમાં નથી; સાતમે માળ ચડ્યો જોડે, શબ્દ એક સુણ્યો તેડે, જાણે વિનના કરે રૂદન, તે સાંભળ્યું પોતે રાજન.

કોહરો—ધીરજ રાખોને પરવર્યો, રોતું કાણુ આ ઠાર; જોતો જોતો પરવર્યો, એક દીવી ઉતમ નાર. પરી આકારે રૂપ છે, બધું સુ કામળ અંગ; પગમાં ફૂંએડી તેહને, કરે રૂદન મન બંગ તેની પાસે ઉમો રહો, ટોપી ઉતારી શીશ; વિનતા પ્રત્યે બોલીઓ, તે વેળા તે દીશ. કાણુ તણી તું દીકરી, કાણુ તારો બરથાર; શા કારણુ પડી કે-દમાં; તારી શોભાનો નહોતો માર સુકામળ કાયા તાહરી, કમળ પુષ્પ પ્રમાણ; કાણુ દુસ્મન તુજને હમે, બોલને સાચી વાણુ. એમાં વચન શ્રવણે સુણી, લજ્યા પાની મન; ધુન્નટ તાણી તે ધડી, બોલી મુંખથી વચન. તું જાને તારે મારગે, ક્યાંથી આગ્યા આ ઠામ; માનવ રૂપ નમો કાણુ હો, શું છે તમારું નામ. દેવ દાનવ કે માનવી, કે હો જ-મના દુત; માનવ રૂપ ધરી આવીયા, સ્વરૂપ શોભે અદ્ભુત. કમોતે મરશો તમો, ધડીમ; તજશો પ્રાણ; માટે જાણો પાછા ફરી નીચે માનો લાણુ. રાજકુવર મુખ બોલીયો, તે વેળા તે સાથ; હું તો કાષ્ઠ થી ડરતો નશી, નીચે માનો વાત જલ્લ કીનરને આંધરવી, રાક્ષસનું છેદું શીશ; એટલી હિંમત રાખું અમો, પ્રભુ પ્રતાપે આ દીશ. તારે ખમે તો તારણી, તુ કર મારી ઘાત; બીજા કાષ્ઠથી ગ્રીતો નથી, નીચે માનજો વાત. માટે મન મુકીને કહો, તમ તણું જે દુઃખ; પરમેશ્વર

મહાપ્રભુ કાંત પમાડીશ સુખ. ધર આણુ એ વાતમાં, મુજ તુજ વચમાં શ્રી રામ; દુઃખ ભાગીશ સહુ તારૂણી, ફેડીશ રૂમનનો કામ. એવાં વચન શ્રવણે સુણી, તે વીનતા થઇ રળીઆત; હાકત પોતા-તણી કહેવા લાગી વાત, શીરસ્તા નામ છાંછરો ત્યાં રાગ મજ-કુર નામ; ગાંધર્વ નામે રાગ સહી, મહારા પીના તણે તે બાત લગીજ હું તેહની, તે કાકા મારી કાય; તેના કુળમાં કલક એક અ-વીયું, તે કહું તમને આંચ પુત્રી તેના પેટની, અંકાવળી તેનું નામ અપમ્પરા સર્વમાં શીરોમણી. તેણે કાધું એક કામ. મરત લોકનો એક માનવી. કોઇ સુવડ પુરુષ સુખણુ. આશક પડી તે ઉપરે, સોંપ્યા તન મન પ્રાણુ, ધણી કરીને તે વરી, કરતી ભોગ વીલાસ; માતાની દ્રષ્ટીએ પડી, અડ્યો તેને બહુ ત્રાસ તે નરને નાંખી દીધો સહી. સમુદ્ર કેરે માંચ; પુત્રી લાડી કદમાં બેડી જડારી પાય; તેની વાત આવી મુને, હું મળવા ગઇ તે કાર, શીખામણુ દીની લગી, તણુ નવ માને તે નાર. દીવાની તે તહાં થઈ, રહો નથી શુદ્ધ કાંઇ તન તે નરનો નેહ લાગી રહ્યો. બ્રહ્મ થઇ તે મન પેર પેર મેં વીનવી ન માન્યું એક લગાર; તે નરના વીળેગથી, તેના બારો પ્રાણુ તે કાર મળી બેડી સહને જઇ, પાછી ઊડી આકાશ; નેવામાં પાપી એક આ-વીયો, રાક્ષસ મારી પાસ, પ્રોહી કથા તેણે કરી, પાંધી મુજને ત્યાંચ આ કામે રાખી મુને, બેડી પહેરાવી આંચ તેણે કુદટી કરી લગી, સંભોજનું ધણે સુખ, માહાઈ મન રાજ નથી, એમ વીનતા બોલી મુખ. પરમેશ્વર લાજ રાખશે, કે કરવી પડશે બાત, તમે માનવી રૂપ કોણુ છો, તે વિસ્તારી કહો વાત.

— ચોપાઈ—એવાં વિનતાનાં સુણી વચન, દિલગીર મયું રાગનું મન; અંકાવળી સાંભળી દુઃખ ઉતરી મયું તે વેળા મુખ. આંખે આંસુ

અમ્યાં લઈ, હાનીકત પેતાની કહી; મંગલગોષ્ઠિ આવાક હું. સત્ કરી
માનજે તું; સાગરે મુજને કહાડયો બહાર; અમતો આમ્યો હું આજે
હાર; તેની વાજ વિસ્તારી તયો તેના દુએથી દુખ પશું અમો; જાણે
જખમ ઉપર હાંટે ખાજ, તેવી ગતી મુજને આ હાર; બેઝ લખ્યા
હશે મુજ લાજ, તો તે પછી મળશે મુજ નાર. એવાં તે નરનાં સુણી
વચન, પ્રસન્ન થયું વિનતાનું મને ધન ધન હિંમત તારી જાણુ, શું કરે
પરવશ મુજ પ્રાણુ, અદિથી છુટું એકજ વાર, તો તો મેળવું પછી
નાર. લાગ્યાર છું પરવશ હું આજ. તો ક્યાંથી સરશે માઈ કાજ,
રાજકુંવર મુખ બોલ્યો વાજ, તારા સનરનો અપશ પ્રાણુ. તુજને અ-
દિથી મુકાવું નાર, સત વચન માઈ આ હાર, જોઈ જાહાણુ સીની
વારે પાઉં. ખરા સુત્રીકુળનો કહેવાઉં, મરું કે માઈ અડી. તુને
મુકીને જાવાનો નહિ, એમ કહી કર જેટીકા ધરિ, મારી બેટીમાં
બેઝ કરી, કટકા થઈ ગયા દહરીસ, અંધ થઈ છુટી લે દિશ, વિન-
તા પ્રસન્ન થઈ તે જગ, એવારણાં લઈ આગી પામ. ધન ધન
માનવી અવતાર, તારા પરાક્રમનો નહિ પાર. અંધનથી તો છુટી
અદિ, વળી પુઠં મુકવતો નહિ; પહાડ સરખો તેની કાય, તે કેમ
તમથી છુટી શકાય રાજકુંવર બોલ્યો તે સાથ, વિનતા પ્રત્યે બોલ્યો
વાત; સિંહ જન્મવર તે મુગ્ધજી, હાથી તણા તે લેશે પ્રાણુ. વજનાં
હસીમાર જે સાર, તે પહાડ ફાડી નીસરે બહાર; નાના ઉપર નજ
જોશે લગ્યાર, પામીને માઈ આ હાર. જે કોય આ સમે હસીમાર
તો તો કરે એનો કંહાર; પ્રસન્ન વીનતા મનમાં થઈ. આમુખ રાણસતાં
દેખાડમાં સહો; તેમાંથી એક તેણે લીધ, થયું કામ સા આપણું સીધ.

ટાહરી.—માંવી તરવાર એક ત્યાં પછી, સાથે અમુખ નાર;
અમ્યો જાણુ સાથે લીધ્યાં, અહેલ પછી તે બહાર. ટાહ એક વાલ્યો

ત્યાં ચઢી, શબ્દ થયો એક પહાડ; જાણે મરજતા મેઘની, કંપવદ
લાગ્યું ઝાડ, ખાણું ફરી જોયું લઈ દોડતો આગ્રો પહાડ, નારી મન
ખીંચી બહુ, ધુનવા લાગ્યાં હાડ. રાજકુંવરશું જોયરી, શા ચાલે
કરાલ, ખાજળ આવે છે દોડતો. આણુશે એકિનો કાળ. રાજકુંવર
જોયું ખાણું ફરી, દોડો પહાડ શરીર, હીમલ સાખી હિમો રજો, તે
વેળા તે તીર. ખીજ ટોચી કતી કને, તે મુકી વીનવાને શીશ, નીરજો
ચંદ ખેસો તમો, એમ જોલ્યો તે દીશ. તુજને કે દેખે નહી, જુઓ
મેસીને નાર; પરમેશ્વરને ગમતું હશે, તે નીપજશે આ ઠાર. એમ ફરી
તે નારના, સનમુખ થાયો જામ, પાસે જઈ ઉત્તો રજો. વચન જોલે
ત્યાં. અહ્યા કાણુ છે માનવી, કેમ આજ્યો આ ઠાર, ખાણું
મારું તે તોડીયું, નવ ખીંચો તું લમાર. સમુદ્ર આમળ ખાખડું, એરે
આમળ પથ્થર જાણુ, મારે મન તેવો સહી, પદકલાં જોઈશ પ્રાણુ.
પણુ સ્વરૂપ જોઈ તાહરું, મને દયા આવે છે મન, આ જન્મલક્ષમાં
આવીશો, જોલને સત વચન. મરજતા લોપી કરી, કેમ ચોરી તે
નાર; તે તો આપ તું મુજને, નહી તો બક્ષ કરું આ ઠાર. ત્યારે
રાજકુંવર મુખ જોલીયો, તારી પહાડ સરખી કાચ, તેથી કું કરતો
નથી, નીચે માનો જાત માંમ જમો ખૂત્ય લોકના માનવી: મહિ કો
પ્રતીપાળ; મરતા લગી આપું નહી આણીશ તારો કાળ નપરો નીશ
નકટ છું, નપુંશક નર કહેવાંપ મારે મન તું તેવો સહી, તું નીચે
માન જાત માંમ. હસ્તી નાસે કિમ સિંહ જાનો, તેજ તારીશ આણુ
કામ કહે કડકા કરીશુ શું કું, તું જોઈશ મારું કામ.

જોખાણ—ત્યારે દહીતને મન ચડી છે રીસ, ગદા એક લીધી
તે દીશ. ફેરવીને મારી નેટલે રાજાએ ટોપી પહેરી તેટલે કામ અ-
જાચર થેડો જઈ; એમ હાથ જમાવ્યો નહી; હોશીઆર રાજા તે થયો;

ઉતારી ટોપીને સનમુખ મચે. પુલ જરાખર મારે મન; હોંઠા કરી
 એમ બોલ્યો વચન; તારે મને તો માર કિચડી પહાડ મારે મન
 તો તરે સમાન એવાં વચન તેનાં સુણી રીસ ચઢી રાક્ષસને બધી,
 સાંઘ એક મારી વીકરાળ; મુસવાટો કરતી આવી તે ઠાર; ત્યારે
 ટોપી શીરપર ધરી, પેઠો ગુફામાં વેગે કરી. વળી વિચાર્યું ત્યાં રામ
 હીમત રાખી સનમુખ જાય; વળી મુખથી બોલ્યા તે વાર; બળ
 હોય તારું તે દેખાડ સુણી વચન ચઢી બધી રીસ માર્યું વૃક્ષ એક
 તેણે દીક્ષ, તે પણ ચુકવી તત્કાળ; ત્યાંથી પછી દોડ્યો તે બાળ
 પેટ મધે બટક્યો જઈ. મારી લાકડી પગમાં સહી; બાગી મયા તેના
 ભે પાગ; જુદા ચપ્પને રહ્યા તે જગ પૃથ્વી ઉપર પડ્યો ગતી બગ
 રાજકુંવર બોલ્યો તેની સંગ, જેમ લાકડીએ બાગ્યા પાય તેવું શીષ
 છેદીશ હું આંધ. જીવતો આજ મેલવાનો નથી. એ વાત જાણ્યો
 સરવથી; મહા પાપી તુને કહીએ આજ, પરમી સાથે શું છે કાજ;
 રાજકુંવરનાં સુણી વચન. કોષ ચડ્યો રાક્ષસને મન; મુખમંત્રી કરી
 પોકાર રાક્ષસી માયા અષ્ટ તપ્યાર; સહજ રાક્ષસ નીકળીયા સહી
 કાળ સરીખા દીકા તહી કોઈની હાથીના સરખી મુંદ. કોઈની કાયા
 મોટી પ્રોદ; કોઈ પરમુખના કહેવાય કોઈ રૂંદમુદ ઉમા માય. કોઈની
 નાસીકા મોટી વિકરાળ પાડે જરાડ કકડાવે હાડ. એવી માયા રાક્ષસે
 કરી રાજકુંવરે હિંમત ધરી.

ટાલરો—કહાડી તથવાર ને દોડીઓ કોઈ નવ દેખે કાય, મારે
 કાવ જે ઉપરે, તેના કકડા માય માયા સહુ ગ્રાળે કરી પાપીનું છેદ્યું
 શીશ; બોમીનો બાર ઉતારીઓ, તે જેના તે દીક્ષ રાજકુંવર ત્યાંથી
 ગયો, મુરખા આવી તેની કાય; અવની ઉપર જઈ પડ્યો. રૂખઆ
 આવી ત્યાં દીકાં પરાક્રમ તેહનાં આનંદ અંધ ન માય, ઉપરથી

જેએ કહાડીએ, ઢોળવા લાગી વાય હાથ ફેરવે. તે ઉપર અમર દ્રષ્ટી કરી ત્યાં; તરત રાજા બેઠો થયો વિનતા લાગી પાચ કર-
 બેડી કરી વિનતી. તે વેળા તે જાગ; જીતદાન આપ્યું અને રાખી
 મારી લાજ પાપીને પ્રાગે કરી, સરીયું માઈ કાજ; મારા ખોલનાં
 કરાવું ખાસડાં રહું તુજ ચરણની પાસ. તોએ આશીર્વાદ
 થઈ નહી. એવી વીનંતી કરે ખાસ; મુજથી જે જની આવશે તે
 કરીશ તમારું કામ, બંકાવળીને મેળવી. ચાલો મુજ મુકામ; એનાં
 વચન વિનતાએ કલાં વળી જોડયા બે હાથ વચન પ્રમાણ માઈ
 કરો, ચાલો મારી સાથ; એવી વિનંતી નારીએ કરી, ત્યારે મા-
 ન્યું મન મારગ ત્યાંથી ચાલીયા હરખ ધરી રાજન; મુકામે પોતે
 લખ ગઇ, તે પુરમાં તે નાર. દુઃખીયા લોક દીકા સહુ, રૂઢન કરે
 છે અપાર માતપિતા કલ્પાંત કરે. શોષ કરે ચોપાસ જોળવા
 કારણ પરવર્ષા, એક સદજ પોતાના દાસ કોણે હરી મારી દીક-
 રી, શોધી લાવે બાળ શું મુખ લઇને અમે રહું. આણીશ હું
 મારો કાળ, એમ કલ્પાંત ત્યાં થઇ રહું, એવામાં ગઇ તે નાર.
 સાથે દીકો માનવી તેની શોભા અપરમપાર માતાપિતા બાણું હર-
 ખીયાં જાણે અંધને આવ્યા લોચન, રૂઢીમાણું દાખી દિકરી, ક્યાં
 ગઇતી મુજ તન.

ચોપાસ—પ્રસન્ન થયું પોતાનું મન, મુખ થકી બોલી વ-
 ચન; કોણે હરી ગયું તું વન, પુત્રી સાચું કહેને મને, તુજ વિ-
 જોગે તજતાં પ્રાણ, માતા પિતા બાણું બોલ્યાં મુખ વાણ; પુત્રી
 કહે મુજો માત ને તાત તમે આગળ સાચી કહું છું વાત બંકા-
 વળીને હું મળવા ગઇ. એક દીવસ હું પાસે રહી; મળી બેઠીને
 પાછી ફરી, બાણું હરખ મનમાં હે ધરી જીતને મારગ ચાલી જે-

ઢભે, રાક્ષસ એક આખો તેડભે; મુજને ઝાંઝી તેણી વાર, લાલ મચો
 પોતાને ઠાર. બેડી પહેસવી મારે પાય, નાખી કારણહની માંઝ
 રાત દીવસ કું કું રૂં રૂં, દયા ન આવે પાપીને મન. સાત દિવસ
 ને સાતજ રાત બાણું દુઃખ વેઠ્યું મુજ તાત; આ માનવી આખો તે
 ઠાર. એના પરાક્રમ તણો નહિ પાર રૂં કરતી દીડી જાણ, આવી
 કરી મુખ જોડ્યો વાણ, લગની કહોને જોડ્યો મુખ કોણે દીધું
 છે આવું દુખ મને આપ્યું જીવિતદાન, મણી પોતાની લગની સમાન;
 એના ગુણનો પારજ નહિ. એની વાત શું કરીએ અહીં જો ન
 માનો મારી માત ઉત્તર દીશા તરફ એક પહાડ, સો જોજન ઇલાંથી
 ધાર, ત્યાંય રાક્ષસ પડ્યો તે ઠાર સદસ્ય એક પડ્યા છે ધરણ; તે
 સરવેને પમાડ્યા મરણ, તેવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, સરવે સભા મધ
 મસન્ન, રાજકુંવરને દીધું માન મુક્યાં આગળ ફોફળ પાન. આખ્યાં
 દીવ્ય વસ્ત્ર શણગાર, આમતાસ્વાગતા કીધી અપાર; મુજ પુત્રને
 લાગ્યા તમો. ગુણ ઓર્ણગણ ચમચું અમો; અમારા લાગ્ય તણો
 નહિ પાર, ક્યાંથી માણસ આવે આ ઠાર; બે અપસરા આવી
 દાસ. રહેવા કારણ તેની પાસ; પુત્રીને કહે તારો જાગ, ત્યાંય રહે-
 વાને આપો જાગ; તુજથી માય તે કર ચાકરી જીવિતદાન આપ્યું
 હેને કરી; આગતાસ્વાગતા એની કરો, જામ ત્યાં એની સાથે પરવરો.

દેહરો—જેવો જામ ગુલમંઝાવણી તેથી સવાયું કામ, અહકું
 ઓહું એમાં નથી અચરત પામ્યા તે કામ, સાંભળ્યું દુઃખ પોતા
 તણું મરવા લાગ્યો મન, કરી કામ તેમાં રહ્યા ખીર મન કરી રાજન
 અપસરા બે મુખ આગળે સેવા કરે રાતદિન; વિનોમણી વેદનાએ
 કરી, મરે પોતાને મન, રૂંચ્યા આવી કરી. દિવસમાં બેવાર: અમૃત
 જોજન મુખ આગળ કરી ધીરજ આપે તે ઠાર. સ્વર્ગપુરીમાં કાજળ

લખ્યો. કુખ બાગળ સધળી વાત; પુત્રી આવી ઘેર આપણી ચીંતા ન કરશે. બાત રાક્ષસ એક ત્યાં લઇ ગયો, તેની કહાડી બાળ, એ રીતે લખી આપીયો, કસદને તત્કાળ. તે કામળ લઇને આવીયો વાહુ રૂપને શી વાર; લઇને ચોતે ત્યાં જઇ સમાર્માં નિરધાર કાગળ આપ્યો. હર વિશે વાંચ્યો તેણી વાર; વાંચી મન ખુશી થયો. હરખ્યો મન મોઝાર રાણીને ત્યાં જઇ કહ્યું તે પછુ થઇ રણીઆત; મળવાને જનું સહી એમ બોલી મુખથી વાત રજા સીધી રાજાતણી મળવા કરણુ જાય; બંકાવળીએ વાત સાંભળી ત્યાં મળવા આવી માય. હું પછુ સાથે આવું ત્યાં. મળ રૂખ્યાની પાસ, ઉદાસી બાગે માહારી થાએ જીવ ઉદાસ વચન મુશી કુંવરી તણાં હરખી પોતાને મન બેડી તરત બગાવીએ. કહાડી પુત્રીને તે દન મગન મારજે જેહ ચાલીયાં દાસી સાથે દસ વીસ જંજરા ઉપર જઇ ઠરી, પો- હાર બે ચક્રો દીન ખખર થઇ તે પુર વીશે. સામી ગઇ રૂખ્યા કુમાર કાકીને ચરણે નમી બંકાવળી દીડી તે વાર;

દાહરો.—નમી બેડીને આવી પાસ, સહોદર સહુ બેડા ચો- પાસ. પુત્રીને પુછ્યા સમાચાર સહેયે સહુ કહો વિસ્તાર બંકા- વળી રૂખ્યા નાર પાસે બન્ને બેડી સાર કાન મધે એક વાતજ કહી તારે મારે દોસ્તી ચવાની અહીં વિનમેજ છે તે સંજેગ થશે દુઃખ દારીદ્ર તારે જશે. કાન મધે એક વાત કહી બંકાવળીએ ચીતમાં નવ લહી હાડે દુઃખ તે મનમાં હશે મન મધે ઉદાસી વસે આગલ સ્વામત્ત કરી અપાર એક દીવસ રહી તે હાર બીજે દીવસે માળી રૂખવ. રૂખ્યા બોલી તે હાર બંકાવળીને મુકી જાએ અમે બન્ને બેન રહીશું આંધ એના મનની ઉદાસી જશે મારે મન પછુ ચીંતાજ થશે. ખાટે રહેવા દેને અહીં, એવી મુખથીવાણી કહી સાત

દીવસની આપી રજા થ મુકીને મઠ તેની માથ. બન્નેના મનની પહેંચે
રળી રમે જમે એમ સાથે મળી; રમવા કારણ નીસર્યા બહાર હાસ્ય
વિનોદ કરે અપાર. એક સમે બેઠે બેડી એકાંત, બાંધવા કારણ મન-
ની બાંત. સાંભળ બહેની ચતુર સુખણ, રૂપચ્છા બોલી મુખથી વાણ
એક વાતનો સંદેહ મુને, તે પુછું હું મુખથી તુને; રીસ નવ કરે તો
કહું, નહીતો મનમાં સમજી રહું. બંધાવળી કહે નવ કરે રીસ, શું
સંદેહ કહો આ દીશ; કેવો નર હતો કોની નાર, એટલું પુછતું છે
આ ઠાર પુરૂષ તણું તે કેવું સુખ વીસ્તારી કહોને મુખ; એ વાત શું
ખજર છે તુને વીસ્તારીને કહોને મુને. બંધાવળીને ચકી છે રીપ કોલ
કરી બોલી તે દીશ તે શું મુજને લંપટ મણી, મુખથી એવી વાણી
બણી. નર તણી શી કરડી વાન, નથી પરણી આપણે તાન. રાજા
સને ઘેર જાળને રહી બટ થઇ તારી બુદ્ધિ મઠ; એમ રીસ કહીને
વાણી બોલારી ત્યારે રૂપચ્છા બોલી મુંઢરી; સડેએ વાત પુછુંહું અમે
રીસ જાને કરો છો તમે.

હાહુરો—એમ કહીને હસી પડી, ફેરવી નાખી વાત; મનની
વાત આપી નહી, વિચાર્યું મન સાથ. તે વાત છિડતી તહીં વિનોદ કરે
અપાર રજની વીતી રંગમાં, હોદે થયો પ્રભાત. કંતવાવનને કારણે
બેઠાં બામની માંઢી: પુણ વીમળ ખીલી રહી ફરવા નીકળ્યાં ત્યાં.
રમતાં રમતાં આવીયાં જ્યાં બેઠા રાજકુમાર; ત્યાં થોભા છે અતી
બણી, લઇ આવી તે ઠાર. પંખી નાના પ્રકારનાં, મેના પોપટ સાર
તુલી લોહ લોહની બુલબુલ બોલે શ્રીકાર. ચળદ નાના પ્રકારના, બોલે
મધુરી વાણ રાજકુંવર બણાવે તે સમે કોઠીલ ચળદ પ્રમાણ. મધુરી
વાણીએ બણાવતો સાંભળ્યો રૂપમાએ એ સાદ; અઘોષીક વાણી
સાંભળી, પાપી મન છિડાસ. રૂપચ્છા મુખે બોલારી એક પંખી બુલ

બંધર; તેની શેઠાનો પારજ નથી, એમ બોલી તેણે ઠાર બંકાવળી રીઝી ધણું; આપણાથી શબ્દ વીજાળ જોવાને તે પંખીને લાગ્યો મનમાં ખ્યાલ. એવાં વચન સુણી કરી, લાઇ ચાલ્યો તે ઠાર જીવે મનનો માન્યો તહીં, બત્રીસ ગુણુ બંધર રાજકુંવરને ઓળખી, બંકાવળીએ ઓળખ્યો રાય. મોહ્યાણ વાઝ્યાં અને ધરણી ઢગી અવની માંલ. ચાર ઘડીએ શાંત થઇ, ઉઠ્યાં ખેડે જણ ત્યાં; ફરી મુખ જોયું તહીં, આનંદ અંગ ન માય. ખુશાલી વાધી અતી ઘણી, બંને મળીયાં તે સાથ ચુંબન દેખે ચાંપી રૂંદ બીડી ભુજન્તી બાય. હરખનાં આસુ આવીયાં ગયું નર નારીનું દુઃખ રૂંદ્યા તે જોઇને બોલી પોતાને મુખ.

ચોપાઇ—રૂંદ્યા મુખ બોલી વાણુ, સુણ બંકાવળી ચતુર સુગંધ. તેં તો કુળને લગાડો લાજ, આ નર સાથે શું તારે કાજ. કોટે વળગી બેડી પાસ, કરે બંધો હાસ્યવિલાસ; આ તો તુને ધટતું નથી સત્ય માનજે મનમાં કથી, સરેજ વાત પૂછી તે દીશ; તે ઉપર તુજને થડી રીસ, આ કામે તો તું બ્રહ્મ થઇ, ચાતુરી સધળી તારી ગઇ. નીચું જોઇને લજ્યા કરી, મુખ થડી વાણી ઓચરી. એ મન ભાવતો મારો પતી સત કરી માનજે વિનતી પરમેશ્વરે મેળવ્યાં આજ ઓલવાઇ મારા મનની દાઝ; તેં મેળવીઓ મારો નાથ, સર્વ આપરૂ તારે હાથ. ત્યારે રૂંદ્યાનું ઘણું રીઝયું મન માતી વાત વિચિતની તે દન. એ નરની હું છું દાસ, પ્રોત કરી રાખ્યો મેં પાસ જીવતદાન આપ્યું છે મુને, તે સરવે માંડી કહું તુને દુઃખની વારતા વિસ્તારી કહી, તે સુણતામાં અચરત થઇ બામ જોતની પરખી પેર નેડી લાવી હું મારે ઘેર તારા ઇશકથી બમીઓ વન તે સરવે કહું રાજન વચન બોલી હું મારે મુખ હું બાગીશ તાં દુઃખ તે વચન પાળીયું આ ઠાર

મેળવીયાં બેઠે નરને નાર આગ દહીને બેઠી પાસ કરે વિનોદ આશ્રી
 ઉદાસ એમ કરતાં તે રજની થઇ બન્ને બેઠા હોને ગદ્ગદ પાડી
 ફરી તે લાલી મુકામ બંકાવળી બોલી એ 'કામ' મયું રત્ન આશ્રયું
 છે હાથ કદ પેરે લાઇ જશે સાથ વળી કદાપી થારો વીધન તે તો નીચે
 પડશે તન એ નર પાખી દેહ નવ ધરે આપાત કરીને હું મરે એમ
 કહીને રોઇ તે નાર રૂપવ્યા બેઠી તે ઠાર હોમત રાખી મનમાં
 રહે તું એ નરને પરણીશું હું, એમ કહીને આપ્યું વચન ખાન
 પાન કીર્ણ અપાર વીલી રજની તેરી વાર ઇતિવાવન સ્થાનજ કરી
 રાજકુંવરી પાસે પરવરી ખાનખાન રંગને રામ તણ જણ બેઠાં સંગાથ.

હાહરો—સાત દીવસ એમ વહી ગયા, અવધ પુરી થઇ જાણ,
 રૂપવ્યા મુખ આશ્રી, બંકાવળી પ્રત્યે વાણ્ય રવર્તપુરીમાં જાઓ ત-
 મો, મળો જઇ માતને તાત કદાપી કાઇ આવશે. વીધરીત થારો
 વાત હોમત રાખી રહેજે તહી જાણે તે મુજ પાસ, થોડા દીવસે
 પહોંચાડીશું તારા મનની આશ. ચાકરી કરીશું એહની ઘર રહેવાની
 દાસ એની ચિંતા કરતી રખે માહરો પરમેશ્વર આસ પશુ પકડી મો-
 હોખતની પ્રીતશું, નિચે માનજે વાણ્ય બ્રાત તાત સરખા સહી. મારે
 મન એ આજ. જે ન પરણાવું રાયને ઇશ્વર ફેરી આણ્ય, સત્ય
 વચન છે માહરે. તારા કરમાં જાણ્ય એવાં વચન અવણે સુણી તમારે
 આણ્યો વિશ્વાસ હોડી કરીને પરવરી માત પીતલની પાસ દ્રષ્ટે દીડી
 દીકરી. હસતું દીહું મુખ પ્રસન્ન થઇ મનડા વિશે સમ્યાં સધળાં
 દુઃખ હાસ્યવિનોદ કરે તહીં તેની માતા થઇ રળીઆત. રાજકુંવર
 મન દુઃખ ધરે તે વીસ્તારી કહું વાત બંકાવળી ગઇ ત્યાં થડી કુંવર
 મન ઉદાસ; રાત દીવસ બુરે ધાણું. બેઠો થઇ નીરાશ આંસુની ધારા
 પડે કર દઈ બેઠો કપાળ; રૂપવ્યા આવી તહી. તે લાવે તે કાળ

અમત વસ્તુ આગળ ધરી દુખે ઉતરીયું મુખ; જાણે રાહુએ ધેરો
ચંદ્રમા જોષને પામી દુઃખ, હું તમને નથી દુઢાતી જીવત વક્ષ
જાણુ કેમ દીલગીર બેઠા તમે. બાઈ સાચી બોલો વાણુ એવાં વચન
સુણી નારનાં, બોલ્યો ચતુરસુજાણુ; મોઢું દુખ વિભોચનું, જશે
અમારો પ્રાણુ.

ચોપાઈ—એવાં વચન રાગનાં સુણી રૂપચાએ વાણી બાણી
ફરી ફરી તમે આવો અહીં મારાથી ચાકરી થઈ નહિ તમારી સો
વસા કરે જીવ્યું સફળ તે માટે કરે માટે રહો તમે એક માત્ર
પહોંચાડીશ તમ ફરી આજ હીંમત મુકે કાંઈ સીધી નથી ચતુર જો
વીચારો સર્વથી; માટે સ્થીર રાખોને મન વિનતા હશી બોલી વચન;
એ વચન મિથ્યા નવ થાય, બંકાવળી પરણાવીશ રાગ; જીવ ગયે
ના મુકું નામ, કરે સર્વથી તમારું કામ. એમ કહી આપીયું વચન; રાજ-
કુંવરે પાણું વાળીયું મન હાસ્ય વિનોદ પર ચીત કરી રૂપચા ત્યાંથી
પાછી ફરી જઈ પહોંચી માતાની પાસ મળી કરીને બેઠી પાસ જા-
ણે વાજળમાંથી ઉગ્યો સુર ઉતરી ગયું વિનતાનું નુર કમળ પુષ્પ
કરમાયું જેમ, પુત્રીનું મુખ શોભે તેમ, શું દુઃખ છે રે દીકરી, સા-
ચી વાત કહો વેગે કરી. માતાજી કહેતાં આવે છે લાજ. કહ્યા વિના
નવ સરે કાજ રિસ નવ કરો મારી માત; તો તો કહું માંડીને વાત
એમ કહીને બીડી બાથ ત્યારે બોલી પુત્રીની સાથ વાંક ગુનો મે
બક્ષ્યો તુને સાચી વાત કહોને મુને, ત્યારે રૂપચા બોલી, વાણી સાંભળો
માતા ચતુર સુજાણુ; ધરમ તણો જે છે મુજ પ્રાત. જેણે જીવતદાન
આપ્યું માત રાજવશી રહીયાણું રૂપ મિરકસ્તાન તણો તે ભુપ, મહા
બળીયો ને ચતુર સુજાણુ, ખેન કહી બોલે છે વાણુ બંકાવળીનો
આજક એહ તેના વિજેગથી તજે છે દેહ પુઝી કરી મેં કીધો પાઠ

તમ આજ્ઞા સામું કહું આ ઠાર; મુજને જીવડી એણે માત નહી
તો રાક્ષસ કરતો ખાત તે ઉપકારી પામે દુઃખ ધિક્કાર પડ્યું આ મા-
હડે મુંખ ગુણઓશીંગળુ થાઉં જાણુ તો તો જીવતું માઈ પ્રભાણુ; દિન-
વચને વાણી કહી માતા મનમાં સમજીને રહી.

દાહરો—પુત્રી ત્યાં બોલી રહી, પછી બોલી તેની માત
પુત્રી તેં તો કહી મુને તે વીપરીત સરખી વાત એ કામ કષ્ટ પેરે
મશે આપણુ અપસરા અવતાર; ઇંદ્રાસન જીવંતી મતી, દેહ રહે
તે ઠાર માનવ સાથે સંબંધ નથી દ્રષ્ટે નવ જોતુ તદન; અડેથી અભડા-
ધએ વિચારી જોને મન તે પ્રપંચનું પુતળું; આપણુ અમી કાથ;
તેજ તથા અંજારથી જગીને પ્રલય થાય અવળો ગંગા કષ્ટ પેરે વહે,
પશ્ચિમ ઉગે ભાણુ; નેત્રનાં પાણી કેમ મોભે ચડે; પુત્રો ચતુરસુખણુ
આળસુને ગંગા કષ્ટ પેર મળે. સિંહને ફેર મળે શિયાળ; શારદુલને
શ્વાન કેમ મળે વિચારી જો તતકાળ. કોટી ઉપાય એ નર
કરે પણુ નવ પામે આશ; પણ જીવત દાન તુને આપીયું તેને કેમ
કરીએ નીરાશ. ઉપકાર તો એણે કીધા. મુકારી તુજને તહી. પાપીને
પ્રાણે કર્યો. ગુણુ કેમ ભુલું અહીં માટે પુત્રી માહરો; કરીશ એનું કામ;
ચીંતા તજ તું દીકરી; કહું તે કર આ કામ છપી ઉતારી એ નર
તણી; તું લાવને મારી પાસ; તે લજ જઈ સ્વર્ગપુર શિ. પીરોજ-
શાની પાસ રાજ રાણીને રીઝવું; વિચાર કરીશ તે જગ; માહારું
ચાલશે જમ કરીશ; તે પછી એનું ભાગ્ય એવાં વચન સુણી માતાનાં;
પુત્રી મધ પ્રસન્ન ત્યાંથી પાછી ફરી મધ; જ્યાં જોડા છે રાજન,
કાગળ પોતે કહાડીએ લખીએ પટમાં ભુપ; નખથી તે શીખા લ-
ગી. શોભે દેવ સ્વરૂપ દેવ વસ્ત્ર શોભી રહ્યાં; આભુષણુને નહિ પાર;
જાણે ઇંદ્રસભાનો રાજ્યો; શોભા અપરંપાર. રૂપચા લાલી સહી.

માતા ફરી પાસ; જોઈ જમી તે નર તણી મોભા મુર્ખ મહાક.

ચોપાઈ—દીડી જમી ને હરખી મન; ઉઠી તે વેળા તે કન
 ઉઠી કરીને ચાલી ગઇ; સ્વર્ગપુરીમાં વેગે વહી; રાગ રાણીએ
 મળી વાત; મળી બેઠી થઇ રળીયાત. ઇચ્છા મળવા ફરી થઇ
 તે કારણ કું આવી અહિં બધે પધાર્યા આણે ઠામ, વિનોદ વાત
 કરી તે ઠામ દેરાણી જોડાણી બેઠી પાસ. કરે વાન આણી ઉદાસ
 હોશનાં આશા બોલી ત્યાં વાણુ; સાંભળ વીનતા ચતુરમણુ. તે વિન-
 ના બોલી તે દ્વિન; સાંભળ સૈયર મારી બેન તમે તે કહી સાચી
 વાત કુંવરીએ માંડ્યો ઉત્પાત; કુળને લગાડ્યા બેઠી લાજ; તમ આગળ
 કહું છું સાચી વાત કહે છે માનવીને વડે નહિ તો હું કુંવારી મડે
 ગાંધર્વ સાથે પરણવાતી નથી, સમ ખાઇ કહું સર્વથી, રમવા નરણુ
 ગઇતી બહાર; કે માનવીને નિરખી આ ઠાર. તે દેખીને હરખી મ-
 ન એ નર વરવાનું એનું મન; તેની હઠ લઇને રહી, કુળ બોળવાને
 બેઠી અહિં કુળનું બોળવાને અહીં નામ; તમ આગળ કહું છું
 આ ઠામ. એવાં વચન વિનતાનાં સુણી; હોશનાએ વાણી લાણી, તમે
 કહું તે પર દ્રષ્ટાંત ભાગી મારા મનની બાંત.

દોહરો—દયા ધર્મ ને ચાતુરી, ગુણ લક્ષણ ને બુદ્ધ ઉમેદવારી
 સહુથી ધણી, મધળી વાતનું સુખ હોંશીયારી સવળી વાનમાં દોલ-
 ગીર નહિ એનું મન; પરમજી પરમારથી; કરે દાન ને પુન્ય; ભક્તિ
 ધણી ભગવાનની, હરિ કથા ધેર ધાય. અસતથી અળગો રહે. અધર્મ
 ઉપર તવ ધાય ખાનપાન મનમાનતા ધેર ધેર ગોઠવ રંગ સત્ય
 ધર્મ પામે સહી, આનંદ સહીને અંત રૂપવંત પુરૂષ ધણા થું કરે
 મુખે વખાણુ જોતાં આખ હરે આપણી વાગે મોહનાં આણુ વળી
 પરસ્પર પામે ધણી. ભક્ત આધીન ભગવાન. દયા દર્શી

સહ ઉપર સંદી અંકલ મેતુર સુખ્ય. અંતરંગમી મન વિષે, તેને છે સર્વ સમીન અવર પુરુષ સરવ તન્યા, સમ આપને ખેડી જાણ્યું કદાપિ કા નર પરજીવાશે, તો તજશે પોતાના પ્રાણ્ય બાળહત્યા શીર ખેસશે વળી જાશે પેદતું તન એક હાની ખીજી હાથી થશે વળી વિચારી જીવ્યોને મન. એવા વચન શ્રવણે સુણી વિનતા થઈ પ્રસન, તમે કહો તે કીજીએ સાચી કહી તમે વાત ભારે પેલો કામળ ધર્યો; એ સીરકસ્તાનનો રાય જામી છે તે નર તણી, શોભા અપરમપાર આપણા કરતાં નાજુક એ, કામળ મધે એ સાર તે નર કહી અહિં આવશે તો સધળું થાશે કામ જોઈ જામી તે નર તણી પ્રસન થઈ તે કામ, વળી હોશના પ્રત્યે કહી. તે વિનતાએ વાત, એ નર કેઈ પેરે આવશે, કેમ આશે રજાયાત માન્યું મન માનવ ઉપરે તો પરજીવું આ કામ. પીગ-જીને પાણી થઈ દણુક કર્યું તે કામ. હોશના તવ ખોલી તહીં, તે વેળા તે સાથ; તેવી વાત હું તમને કહું, તે સાંભળો સાક્ષાત.

ચોપાદ—એ નરને શોધી લાવશું અમે, એની ચિંતા નવ કરશે તમે; સીરકસ્તાન છે એનો મુકામ માણસ મોકલી તેણે કામ. મારે ઘેર તેકાધીશ રાય, નિશ્ચય માનજે મારી માય; ધવલ મંચળ ગવરાવો ગીત હરખ આણીને પુરી પ્રીત. સામંતયાં કરાવો તૈયાર, મંડપ રચાવો અપરંપાર. સાતમે દીવસે લઈ આવું જાન, દેવતાઈ હોશે રાજન લાખેણો લહાવો લીજીએ કન્યાદાન કોડે દીજીએ. અમે સંજ્ઞ તે મારે થઈ સાતમે દીવસે આવશું અહિં હોશે નાર મઈ ઉઘાસણી, તે રાણી મઈ રાજની બણી સંધળી વાત વિરંતારી કહી, હોશના પોતાને ઘેર મઈ સંજ્ઞમાયું ત્યાં નમ્ર વિશાળ. કહું વરને પર-જીવા જાળ, પરમેશ્વરને ઉચં નીચ નહીં કામ સરવે સમાનજ તેને

કેવળ કુંવરી તેજ તે જોગે દુઃખ નિત્ય નિસાસા નાખે મુખ માટે
 કુંવરી પરણાવે સહી માફ મન તો રાજ એકી કન્યાદાન કોડે દીછએ
 ભાંખેલો લઢાવો લીછએ એમ રાણી બોલી વાણ, જાણી આપી કરમાં
 તે જાણ સાત દીવસમાં આવું લખ માટે સામાન કરોને સહી; દેવતાઇ
 રૂપે છે તેની દેહ દેખી જાણીને ઉપજ્યો રનેહ. તન મનથી થયા રળી-
 યાત રાણી પ્રત્યે બોલ્યા વાત તે ઉપર રાજ સહુ તમે, દ્યોને પર-
 ણાનીએ પુત્રી અમે. પુત્રી મન થાશે રળીયાત તો ત્યાં કઈ વિવાહની
 વાત એમ કહી તેડાની દાસ, લખ જાઓ બંકાવળીની પાસ; એ જાણી
 દેખાડ જઇ તું રાજ થાય તો પરણાવું કું. પોંચાકું તારા મનની
 રળી એમ કહી દાસી મોકલી આપી તે બંકાવળીની પાસ. દીડી
 જાણી પાખી કુલાસ; દીડી મન માનતો હરખ્યું મન, ધન્ય ધડી ને
 આજનો દન. રૂડીયા સાથે દાખી કરી, સખી પ્રત્યે વાણી ઓચરી;
 આજ તો બળીયું માફ જાગ્ય આશક મળ્યો આણી જાગ તુજને
 કંઈ અજણ્યું નથી, તે નર જેવા ઇચ્છા સર્વથી; વચન બંકાવળીનાં
 મુજી, સમેદપરીએ વાણી બાણી.

હાહરે.—સમેદપરી ત્યાં ઓચરી, પહોંચી મનની આશ; તુંજ
 પીતાએ જાણી મોકલી પ્રિતે તમારી પાસ. એને પરણાવું હેતી જો
 માને કુંવરીનું મન; સમા વિશે એમ બોલીઆ રાજ મુખે વચન.
 મનનો માન્યો મળ્યો તુંને, પહોંચ્યા મનના કોડ; વિજેગતા સંજેગ
 થશે, પરણીશે જુગત જોડ. પ્રસન્ન થઇ તે પ્રેમદા, એ રૂપચાનું કામ;
 તે તેણી કરીયા થકી પહોંચી મનની હામ. એમ વિચાર્યું મન વિશે,
 આનંદ મહાદ્યા અંગ હસી વચન મુખ ઓચરી સાહેલી કરે સંજ.
 પ્રતીકૃતર ત્યાં કહોવીયો, મેં પીતા કું તન તમને મમે તો મને મમે
 હરખ્યું માફ મન; એક ગાય બીજી દીકરી જ્યાં તેડો ત્યાં જાય. લખ્યા

લેખ કરમે સહિ તે મિથ્યા નવ થાય. માફં મન રાજ સહી તમે કહી
તે વાત એ રીતે ત્યાં કહાવીયું હાસી કરે સાથ. સમેદપરીએ જાન કહ્યું
તમ પુત્રીનું રીઝ્યું મન; એ નરને પરણાવો મને એમ બોલી મુખ
વચન. ત્યારે રાજ મન રીઝીયો ખુશાલી વાધી ઘેરેઘેર; મંડપ
રચાવ્યો મોકળો સામાન કર્યો બહુ પેર હોંસે નાર ત્યાંથી ગઈ,
ચતુરાઈ થકી તે ઠામ શીરસ્તાનનો રાજ્યો; આવ્યો છે આપણે ગામ.
જીવતદાન આપ્યું પુત્રીને, રાક્ષસનો ફેડ્યો ઠામ. તેના ગુણનો પારજ નથી શું
ઓશી ગણુ થશે રાય. એક ગુણ આગળ કીજીએ તો જશ વધે પુર માંય
જ કાવળી આવી અદિ, તેણે દીકું રાયનું મુખ. આશ્ચર્ય પડીતે
તે વરે, તજીને બેઠી સુખ. માત તાત રાજ થયાં પુત્રીનું રીઝ્યું
મન પિરોજશાપે એમ કહ્યું પ્રસન્ન થયું મુજ મન જાન લઈ
અ. વ્યા તમે, એવું કહ્યું મુખ ત્યાંય, માટે કામ એ કીજીએ, તો
જશ વધે જુગ માંય ગુણુ ઓશીં ગણુ થાઓ તમે તો હરખે મહારં
મન, હસી કરી એમ બોલીયાં, સ્વામી સાથે વચન.

ચાપાઈ—ત્યારે મુજદશાહ બોલ્યા વાણ, સંભળ રાણી
ચતુર મુજણુ, નવી કહેલી તે કહો વાત, ક્યાં માંધવં ક્યાં મા-
નવનત, દેવનાને દુર્લભ છે વસ્ત તે માનની કેમ જાલે હસ્ત. કુંવરી
કે રાજ છે મન, ત્યાં માતાપિતા છે પ્રસન્ન. વળી તારી સંપુર્ણ
મહેર, કરો કામ એ ફડી પેર; જો જણો તો કરો એ કાજ, ઓશીં-
ગણુ થાઓની અજ. કરવું આપણે એવું કાજ, એવો સવાલ
કર્યો તે જગ. કાસદ એક આવ્યો એટલે, બોલાવ્યા રાયને તેટલે;
કાગળ કરમાં આપ્યો જાણુ. મુખ થકી તે બોલ્યો વાણુ; પિરોજશાએ
મોકલ્યા આંધ, લખ્યા પ્રમાણે કરજો ત્યાંય. શ્રી જંજીરા છે એક
ગામ, મુજદશા રાજનું નામ; લખીતંગ સ્વર્ગપુરી શુભ નામ, પિ-

રોજજાના દંડવત પ્રણામ. લખી વિનવતી એ છે સાર, બંકાવળી છે
 મારી કુમાર, તેનો જાય છે કન્યા કાળ. નથી મમતો ગંધર્વનો બાળ,
 પ્રચ્છાવર ધરે છે સહિ, એમાં આપણું કાંઈ જોર નહિ; કહે છે મા-
 નવી સાથે વરૂં, નહિતર દેહ પાડીને મરૂં; એવી હોડ પાડીને રહી.
 માટે એને શું કરીએ અહિં સીરકરનાન તણો જે ભુપ, તેનું પદ
 માહે દીધું રૂપ તેડી ખોળ કરી લાવજો, જન લમ્પ વહેલા આવજો;
 અહિંયાં સામાન કરીએ તૈયાર, સાત દિવસમાં આવજો આ કાર.
 એનું પત્ર વાંચ્યું રાજન મુજફરશાનું હરખ્યું મન; વહેંચ્યા ગોળ
 ધાણા ને પાન, સજન તેડાવી બોલ્યા વાણ. તેડ્યો કુંવરને આણી
 ઉદ્ધાસ, મુજફરશાહે એમાડ્યો પાસ, ગાંધર્વ મળ્યા છે અપાર, તે સર-
 વેમાં વધારે ભાર. એના બળ પ્રાક્રમનો પારજ નથી, સહજ રાક્ષસ
 મારી સરવથી, મુકાવી મારી દીકરી તે ગુણ કેમ જઈ વીસરી.
 મુજ પુત્રીને તો બગની કહી; તે વચન તો લોપીએ નહી, નહી તો કરત
 તમારી દાસ, સેવા કારણ આપત પાસ માટે ભાર્મની દીકરી જાણ્યું તેને
 કષુલ કરો નીરવાણ્ય એમ કહીને તીવ્રક કર્યું શ્રીફળ સોપારી કરમાં ધર્યું
 જાણે તારા મધે જેમ શશી એવું રૂપ રહ્યું છે હશી ગાંધર્વ સરખાં
 ગોરાં ગાત્ર રાજકુંવર આગળ તૃણ માત્ર, જેમ કાંતીને હરખ્યું મન
 નરનારી સહુ થયાં પ્રસન્ન રૂપચ્યા ધણી હરખી કાય પીડી ચોળી
 રાજને ત્યાં દિવ્ય વસ્ત્ર સોજે શણગાર નાટારંગ થયા અપાર.

હાહરો—પુરમાં ખુશાલી થઈ રહી; ચિત્રવીચીત્રનાં કામ,
 અંદરવા ઘેર ઘેર જરી તણા, અમુલ્ય ખીજાનાં સાર, રોસનાઇ
 ધણી થઈ રહી, ઉલોગ કામે કામ, રાગ તાન વાજે ધરે ધરે
 છત્રી વાળાં વાય નરનારી સહુ મગન છે, કરે ખુશાલી ત્યાં
 અક્ષ બોજન બલી આતનાં અમરત વસ્તુ આહાર, નગર બોજન

નિત્યે કરે, શોભા છે અપરંપાર, રાજમંડપ હુણી રચના કહેતાં
કહી નવ જાય; વીચકરમા બધા બમે, તેથી બહુ સુખદાય, રત્ન-
મણી જડાવ સહી લીલામ માણેક લાલ, સુવર્ણ ચંદ્ર શોભી રહ્યા
અને શોભે પરવાળ, તકીયા ગભેચ્યા જડાવમાં. રંગ ખેરંગી ખાટ
જળહળ જ્યોત ઝળકી રહી નવ જાણે કિવસ કે રાત ઈંદ્રપૂરી
કાશ્ય માત્ર છે, એવી મંડપ રચનાય પીરોજશાહ હરખીયો. બહુ
આનંદ અંગ ન માય; બંકાવળીને ખુશી ધણી, પીડી ચોળી છે
કાચ આલુષણની ગણતરી નથી ત્યાં સો દાસી રક્ષાય અપસરાને
સધળી સુંદરી સહુ ઉદેકાર ઉદયોત આલુષણ વચ્ચે શોભી રહ્યાં
જાણે વીજળી કેરી જ્યોત રંગ રાગ ખેડા કરે બંકાવળીની પાસ
હાસ્ય વિનોદને ચાતુરી સહુ મનમાં હુસ્લાસ લગ્ન દીવસ આવ્યો
તહિં મુજદરશા લાગ્યા જન, ઉતારો આપ્યો સહી, દીધાં કાઝાં
માન રૂપચ્યા સાથ નાર બે અવર બીજી સહુ નાર. પુરુષ પ્રતાપી
પરાક્રમી ગંધર્વના કુમાર. તે જનની પાસે સહુ કિતર્યા વરરાય
તારા મધે જેમ ચંદ્રમા તેમ શોભે કુંવરની કાચ એવું રૂપ શોભી
રહ્યું જોતાં હરખ્યાં સહુનાં મન, આખ દાઢી સહુની થઇ, નગર
વાસી સહુ જન.

ચોપાઇ—આવી ખેડા અન્યો અન્ય ત્યાં આનંદ સહુને
અંગ ન માય સહુ સજ્જન સહોદર જેડ પોહોંચ્યા સહુના મનના
કોડ, ખાનપાન કીધાં બહુ તહી લગ્ન તણી વેળા તો થઇ બંકાવ-
ળીને શ્વશુઆરી તહી તેની ઉપમા નવ જાણે કહી વાળે વાળે મો-
તીની દ્વેર પ્હેરીને ખેડી છે ઘેર નેત્ર અણીયાળી અંજન સાર કંઠે
આલુષણનો નહી પાર, કાને જલતી જળકે જ્યોત. જાણે બાનુ
શાય ઉલોત; લલાટ ચાંદ્રો શોભે સાર જાણે વીજળીનો સમકાદ

દંત મધે શોભે રેખાય જાણે તારા મળકે માંય અપર મધે શોભે
 પર વ્રાજ. નારંગી સરખા શોભે ગાલ, કુચ ઉપર કંચુકી તંત્ર
 તે મધે જડાવ છે નંગ તે ઉપર છુટી છે વેણ જાણે મણીપર
 કરી ફેણ વચ્ચે કમળીની શોભા દીસે તે દેખીને મનકું હસે આજુ-
 પણ્ય રત્ન જડાવ. તેની શોભાનો નહી પાર કદીમેખલા શોભે લંક
 તેણે વાળીઓ આડો આંક જેવો જાણે કદળીનો છોડ તે મધે ધણ
 નહી ખોડ, પગની પાની કુમ કુમ વરણ્ય હમકમ કરતી કરતી ધરે
 છે ચરણ કલાં કાંમી લંગરને હાર. તેનો નાદ થાય ધમકાર મદભરી
 હાથીણી હોય જેમ, ચાલ જેવી શોભે છે તેમ. સજ્યાં વચ્ચે સોળે
 શણકાર મુખ જપે છે રાજકુમાર સ્વામી સ્વામી જપે છે મુખ,
 ક્યારે પામીશું તેવું સુખ રાજકુમારને હરખ ન માય, તેની શોભા
 શી વર્ણવું આંય, મુખ શોભે જાણે કમલ સમાન રૂપે જાણે ઉગ્યો
 ભાણ્ય નેત્ર જાણે મોહીતીનો ફંદ; બ્રહ્મકુટી જાણે પુનમનો ચંદ્ર, કપાળ
 શોભે શોષ આકાર નાજીકા જાણે તેલની ધાર; એવું રૂપ કર્યું છે વ-
 શી જાણે આઝમાં સુરજ શક્તી કાને કુંડલ શોભે છે લાલ મુગટ
 માથે શોભે છે લાલ; શોભી રહી છે વાંકી પાદ, શીરપેચ જડીત આંખો
 તે જામ ફરતી મોતીની ત્યાં જુવ. શોભી રહ્યાં તે માંહે પુલ લીરા
 દંત શોભે છે વિલાસ; વાણી સુણવામાં આવે ખાસ. કંઠે મોતીની
 માળ, શુભ તિલક કર્યું છે લાલ; જરીનો વાધો શોભે ઉઘોત. જાત તે
 ઝગમગતી જોત. જોતાં આંખ સહનતી ઠરી; શુભમંકાવળી હરખાં પ્ર-
 થી; જાણે હંદ્ર સજાનો રાય; તેવી શોભે માનવની કાય.

હાહરો—ધમ સમય થયો તહિં; વરધોડો થયો તમયાર
 સ્વાર પાળા શોભી રહ્યા. તેની શોભા અપરંપાર. દીઅ વચ્ચે
 શોભી રહ્યાં ઘોડે થયા અસ્વાર; ખીજાં વાહન શોભી રહ્યાં; કેદ-

લો કહું વિસ્તાર હસ્તી ધણી કલોલમાં; રત્નજડીત છે સહુ સાજ
 પગમાં તોડા સેના તણા; શોભી રહ્યા મજરાજ. ધન નેજા ઝળકી
 રહ્યા, ધાય છત્રીસે નાદ, દેવ દમકે વાગી રહ્યાં, કાને ન પડે સાદ,
 રસનાઇ શોભા કહેવાતી નથી. અપરંપાર અપાર; મેતાજ છુ? ત્યાંથી
 બહુ; ઉલોતકર તે ઠાર, અપસરા નજર ત્યાં કરે, તેની શોભા કહી
 નવ જાય; મુજદરશાહ જાણે સહી; હરખ અંગ ન માય જરકણી
 પાછળ થઇ રૂપ્યા પોસનહાર; અવર અપસરા અતી ધણી; તેની
 શોભા અપરંપાર. વાસી સ્વર્ગપુરી તણાં; જાણે સવળા લોક. મુખ જુવે
 વરરાયનું સમી જાય છે શોક. જાન' ઝરખા અટારીઓ, કાન' જાળીમાં
 કોઇ બહાર જોવા કારણ સહુ નીસર્યા, નાનાં મોટાં નરનાર, ઈંદ્રતણી
 સહુ અપસરા, તે શોભા કહી નવ જાય, તે જોઇ મુખ રાયનું મન
 મગન થઇ છે કાય કામદેવથી અધીક છે ઈંદ્ર રાજ કોણ માત્ર દીવ્ય
 વસ્ત્ર ઝળકી રહ્યાં, ધણી શોભા છે ગાત્ર; ઘેર ઘેર ને બહાર બહાર
 વરનું વખાણે છે રૂપ. ધન ધન એ માનતી મૃત્યુ લોકનો ભુપ ધન
 ભાગ્ય બંધાવળી તણું એ નરનો ઝાલશે હાથ. જનમ સફળ એનો
 થશે એમ કરે સહુ વાત. ફેરવ્યો વરધોડો શહેરમાં, પછે ગયા મંડપ
 દાર; ત્યાં જઇને ઉભા રહા ને વરત્યો જોજોકાર; રાણીએ લીધો પદ
 પોખીને; ખેસાડ્યો માંયરામાંય. અંતર પદ વચમાં ધરી કન્યા પધરાવી
 ત્યાંય. વેદની ધુન વ્યાલજી કરે જોશીએ સાર્યા લગન, હસ્ત મેલાપ
 ત્યાં કર્યા આનંદ થયો સહુ અંગ કુળ રીત તો ત્યાં કરી; પહોંચ્યા
 મનના કોડ; નરનારી પરણીને ઉડીયાં બેઠે જણ્યાં ભુજતે જોડ.

ચોપાઇ—કુળ આચારની રીતે કરી, રાજકુંવરને કન્યા વરી;
 પોતી સજીના મનની આજ. થયા પ્રસન્ન આણી ઉલ્લાસ; રૂપા મંગળ
 આધો કંસાર જોજોકાર વરત્યો તે ઠાર. કન્યાદાન આપ્યું તે રાય.

આનંદ તેને અંગ ન માય; આપ્યાં મણી મુક્તાને માળ. વાહન અથ
 અને સુખપાલ દીવ્ય વસ્ત્ર આલુપણુ સહી; તેની શોભા નવ જાએ
 કહી. આપ્યા મોટા મહેલ અવામ, સેવા કરણુ આપી દાસ; સિદ્ધિ નવ-
 નીધી સહી; કશો વાતની ઉણપ નવ રહી. વાજતે ગાજતે કર્યો વિદાય;
 સજ્જન સરવે વળાવાને જાય. મહેલમાં ઉતર્યો નરનાર; રાજકુંવરને કર્યો
 જુહાર મળી બેટી સહુ ગયા મુકામ પોહોતી મનડા ફેરી હામ; અંકા-
 વળી બેઠી સ્વામીની પાસ, કંઠ માંહે ધાલીને હાથ; પ્રેમે પ્રેમ ગયો
 ત્યાં મળી; પોહોતી બેઠેના મનની રળી. સુખ સંજ્ઞા ઉપગ સુતાંજીવ
 અમુલ્ય મોતી વિંધાયું તહી, વિનતાને પોહોંચ્યો અબીલાપ; કંઠે નળગી
 સુતી પાસ, ચાર પોહોર રમ્મની રંગ રમી; વિરહની વેદના મધળો શમી.
 પ્રાતઃકાળ થયો જોટલે સાદ કર્યો પછી તેટલે; અંકાવળી કહી દીધો સાદ
 ઉઠો. બહેન આણી ઉલાસ; નીરબે સુતાંનરને નાર, કામ થયા હવે મનમાં
 સાર એવાં વચન સૂણી તે ઠાર; ઝડપ કરીને ઉડી ઠાર. વસ્ત્ર મળને ઉભી
 થઈ રૂપચ્યાની પાસે ગઈ, બેઠી બહેન તે મને પામ; અન્યો અન્ય
 કરે છે હારય.

ટોહરો—રૂપચ્યા સુખ ઓચરી. તારી પોહોંચી મનની આશ.
 સુખ સાગર તેં ભોગવ્યું. સુતી સ્વામીની પાસ. બહેન તુજ પ્રતાપથી,
 પોહોંચ્યા મનના કોડ. લાહાવો લાખેણો લીધો સહી, સુખ ભોગવ્યું
 ભુગતે જોડ. હારય વચન સુખ ઓચરી; કાષ્ટ આશુક માશુકની થાય
 સુધક નરની સંગે રમે તો. સદેહ મનનો જાય, સ્ત્રી એ સુખ સ્વામી
 તણું, ઝાઝુ નથી એમાં સાર; એ વાતનો સદેહ ભાગશે જ્યારે તું
 પરજુશે નાર. એવાં વિનોદ કીધાં મળી પછી માગી રમજ. માત પિતા,
 પુત્રી ત્યાં થકો જીજ્ઞાસા ગદ જાય. રાજા રાણી બન્ને મળ્યાં કુંવરને કર્યા
 જુહાર. રત્નજડીત મહેલ ને માળીયાં, ઉતર્યા તે ઠાર. વૈભવ ભોગ-

જો બહી બાતને, નરનારી જોડને પાસ; કનક સિંહાસન બેઠાં સહી,
શીરપર ચમર ઢોળામ. વાતો કરે બહી બાતની, હેડે હરખ ન માય.
છંદમંડપ શોભે અતી રળીયામણો. તેની શોભા શી કહું
સુખ, ત્યાં અપસરા નૃત્ય કરે સહુ લેશમાત્ર નહિ દુઃખ, માન
સહુ કરે તારણી, ઉમેદ આણીને અંગ બંકાવળી બેસે સહી. સ્વામી
કરે સંગ દેવાગના સહુ દેવની તે માનવ દેવ માન. બંકાવળીની હાસી
છે માટે કરે સહસ્ર ગાન. અપસરા અનેક ત્યાં સહી, એક એકથી
રૂપ અપાર. તે સરવથી સરદાર છે બંકાવળી ગુણ બંડાર. માટે સહુ
આધીન છે સરવે રહી હજુર. સુખ ભોગવે છે નર તાણું દિન દિન
પામે નુર.

ચોપાર્શ્વ—ધણા દીવસ એમ ભોગવ્યું સુખ, રાજકુંવર પછે બોલ્યા
સુખ બંકાવળી પ્રત્યે બોલ્યો વાણ. સાંજગ વિનતા ચતુર સુગળ્ય
માત પીતા સહોદર જન તેને મળવા માઈ મન. લાખી મનમાં
ધરતી હશે દુઃખ તણ બેઠી હશે સર્વે સુખ. માગે વિન્નેગે તજશે પ્રાણ
તેની હત્યા મુજ શીર જાણ્ય ત્યાં પણ બાગ બગીચા મહેલ ત્યાં જન્મ
ને કરશું બહુ સહેલ. જો તારા મનને ગમે નાર. તો ચાલીએ કુટુંબ
પરિવાર એવાં સ્વામીનાં સુણી વચન પ્રસન થયું વિનતાનું મન તમ-
ને ગમતું હોય બરથાર. તો વાણે જન્મએ તે ઠાર. માતપિતાની આશ્રુ
રળય. કાલે કુચ કરીશું રાય, એમ કહી તૈયાર કર્યો રથ. માગી શી-
ખ લીધો પછી પંથઃ જ્યાં છે પોતા કરી માત પીતાને મળ્યા સુખત
હું પણ સ્વામીની સાથે પળું સર્વ બહોદર જન્મ મળું; માટે માત્ર રળ
દીજએ. વહાણું વાતે સિધ કીજએ, એવાં પુત્રીનાં સુણી વચન, હર-
ખ્યું તે નારીનું મન, તેણે સ્વામી વિનબો. જન્મ હકીકત પુત્રીની કહી
જમાઈ માગે છે રળય આપો તો પોતાને દેશ જાય. માટે વીદાય કરો.



નર તે નાર મળે જીવ કહ્યું પરીવાર, ત્યારે રાજા થયો રાણીઆત
 રાણી પ્રત્યે બોલ્યો વાત. કાલે સવારે કરશું કામ પહોંચાડીશ પુત્રીને
 કામ બંધાવળીને કહ્યું તે કાર કાલે વિદાય કરશું નાર તારા બાપે ક-
 હ્યું છે મુખ પુત્રી કેરાં ટાળશું દુઃખ આપશું મજ રથને તોખાર વીદાય
 કરીશું રાજકુમાર ધણો હરખ મનમાં ધરી, સ્વામી પાસે તે પરવરી
 સમળી વાત વીસ્તારી કહી, સુખસંખ્યા પર સુતી જીવ, અમરત મેલા
 કીધા આહાર; હવે તેડાવો રાજકુમાર.

દોહરો—પીરોજશા મન રીજ્યો તેડાવીયો રાજકુમાર, પાસે
 લઈ બેસાડીઓ. સમા મધે સાર સરપાવ લાખોનો આપીયો આલુપણુ
 અમુલ્ય વસ્ત્ર આપ્યાં બહી બાતનાં શોભા થી કહ્યું અતુલ્ય માણેક લાલ
 લીલમ સહી, મુક્તામણી મહામોટ; બરી પેટીઓ ત્યાં સહી, તેને
 શાની ખોટ. અથ આપ્યા એક સો તીહાં પાંખલા તેજી જાત મગન
 મારજે પરવરે. અરુમુખી પટોળી બાત, હસતી એક અમરાવતી અંગે
 શોભે શુભ સાજ; પલાણે ફરતાં મોતી સહી મખ જડી પરવાળ, વા-
 હન ખીર્ન અતિ ધણ્યાં, તેની શોભાનો નહી પાર, કવિ કહે શું વરખાવું,
 એ રચના એ કાર. એકસો દાસી આપી સહી એક એકથી અદકુ
 રૂપ; સો રાક્ષસ આપ્યા સાયમાં તે સાથે બોલ્યા લુપ સીરકસ્તાન
 મુકીને આવજો પાછા આપણે મુકામ, કુત્તની પ્રમાણે મુકજો. એમ
 બોલે તે કામ. બંધાવળીને સાસરવાસો કર્યો અપરંપાર અપાર; અલુ-
 પણુ બહી બાતનાં વીદાય કર્યાં તે કાર નરનારીને વિદાય કર્યાં સજ-
 ન મળવા જાય, મળી ભેટી પાછા ફર્યા, આનંદ અંગ ન માય.
 રાજા રાણી પાછાં ફર્યા મળી ભેટી તે દીશ; રાજકુંવર ત્યાંથી નીસર્યા
 સસરાને નામી થીશ વાજતે માજતે પરવર્યા કુચ મુકામે જાય, રાક્ષસ
 સાથે જીવપમાં આનંદ અંગ ન માય. થોડા દિવસમાં આવીયાં સીરક-

સ્તાન મુકામ પોતીકા બાગમાં ઉતર્યાં, પહોંચી મનની હામ. ખજર રાણીને થઇ તહીં લાખી મેમુદા નાર; દુઃખ ગયું દિલકા તણું તેણે સ-
ન્યા સોળ શણગાર આતીને ચરણે નખી, આલિયન દીકું તે સાર,
સુખના સાગર ઉલટયા મળીયા રાજકુમાર; બંકાવળી ખેડી જઇ; તે
પણ રાખી પાસ; ત્રીજી નાર હું તમ તણી એમ કહીને જોડયા હાથ
એમ મળી ખેડી સહી ત્રણે નાર તે ધાર; ઈંદ્ર તણી શોભા સહી. સીંચ
કરે તણ નાર.

ચોપાદ—પછે રાજકુંવરે વિચાર્યું તહી, પિતાને કાગળ લખ્યો
અહીં ત્રણ નારી કું પરણ્યો આપ, તે પિતા તણો પ્રતાપ એવું મનમાં
ધારીયું તે વાર, ત્રણે રાણીને પુછ્યા સમાચાર; માતપીતાને કહાવ્યું
સહી. બંકાવળીને મળવા આવે અહીં ત્યારે રાણો કહે સાંભળો
રાજન; તમને ગમે તે કરો આ દીવ સાસુ સસરાને મળીયું
આજ તો તો સરશે મનનાં કાજ. એવી વાણી સાંભળી તે તણી, કા-
ગળ લખવા બેઠો ધણી, પોતે મન આણી ઉલાસ, લખ્યો કાગળ
ચીત્ત રાખી પાસ, સ્વસ્તી શ્રી સીરકસ્તાન મામ, રાજ જલ્લદસંમ નામ;
લખીતંગ તાજલમુખ ગુલામ. કર જોડીને દંડ પ્રણામ, કાગળમાં લખી
છે વિનંતી. લખ્યા પ્રમાણે કરજો જીવતી, તમ પ્રતાપે પામ્યો બહુ
રાક્ષસ માર્યા જીત્યા સદુ, ગાંધર્વ લોકને વશ કર્યા, તે સર્વે તમારી
દયા. અપસરા નારી પરણી લાવીયો. તે સાથે બાગમાં આવીયો. તે
માટે લખી મેં વિનંતી મળવા આવજો પૃથ્વીપતી; તમે મળશે ત્યારે
થાશે સુખ સત્ય માનજો કહું છું મુખ, માટે કાગળ લખી મોકલ્યો
સહી, કાસદ સાથે મોકલ્યો તહીં એનો પ્રતીઉત્તર કહાવજો, મળવાને
વહેલા આવજો.

કાહરો—લખી કાગળને આપીયો કાસદને તેણીવાર. સીરકસ્તા-

નમાં પરવર્યો, માતા પિતા તણે દાર, કામળ જઈને આપજે. સભા તણે ન્યાં સાથ; બીજા હાથે જાએ નહિ આપજે હાથેહાથ એવું કહીને મોકલ્યો સીરકસ્તાન તેણીવાર; જઈ કરીને પોહોંચીયો ચાર ધડી મોઝાર સભા જરી બેઠા સહુ કચેરીમાં તેણીવાર; ત્યાં કાસદે જઈ કરી નમીને કર્યો જુદાર મહારાજ કામળ લાવિયો, એમ કહી આપ્યો હાથ રાજાએ કામળ જોઈ કરી ચાંપ્યો રૂદીઆ સાથ ઉઠીને વાંચીયો, ખુશી થયો મન માંય, ધન ધન દહાડો આજનો, હિંગો મોનાનો ત્યાંય વજર તેડી વાળી કહી. કામળ આવ્યો આજ; ગાંધર્વ લોકને વશ કરી કન્યા લાવ્યો વિખ્યાત માટે ત્યાં જાવું સહિ. લાવ્યો પદમણી નાર; અપસરા સહિત તે આવિયો, તેડે રાજકુમાર. પછી જનાનો નહવાર કર્યો, જઈને કલ્યા સમાચાર; પછી કાસદને આપી આના. તે ગયો બાગ મોઝાર હકીકત સહુ માંડી કહી. મળવા આવે રાજા આ ધાર; રાજકુંવરે વસ્ત્ર ધર્યો, નારીએ સંજ્યા જાણુમાર. સજ થઈ બેઠાં સહુ. જુવે વાટ નિરધાર; ત્યાં જનાનો સજ કરી, થયો રાય તૈયાર ત્યારે ચાર પુત્ર કહે, અમે આવીએ મળવા ત્યાંય; રાજા કહે ચાલો મહી અકલહીણા સાર. જુવો આ દેવકન્યા લાવીયો; તમે રમ્યા ગુજરાને દાર; અસ્વાર થઈને આવજો; મુજ પછવાડે રાજકુમાર, જુવો ચતુરાઈ કુંવરની. પછે કરજો મન વિચાર, કેતી એતી જુદાં છે, અપરંપાગ અપાર.

ચોપાદ—આબ્યાં માયાપ મગવાને કાજ, મળી ભેટીને બેઠા આજ; પોતાને વિતી જે તહિ. માયાપ આગળ માંડી કહી બંકાવળી આવીને ચરણે નમી, સાસુ સસરાના મનમાં ગમી; લાજ ખુશી થયાં તેણીવાર; મસ્તક હાથ મુક્યો તે વાર. સભા સહુ ત્યાં અચરજ થઈ, ખુશાલી સહુને વાંધી તહિ. ખાન પાન કરાબ્યાં મુખવાસ મન મધ્યે કરી ઉદ્ધાસ પછી પીતાયે માગી રાજય, સભા સહુને કહું છે ત્યાંય;

ચાંદી અરવારી કરી તૈયાર, બેંકાવળીને અશીષ દોષી સાર મળી
 કરીને ઘેરજ ગયા, રાજકુંવર તે ઠામે રહ્યો; એમ કરતાં ગયા બેઠું દન;
 ત્યારે પછે શું વીધું મન; સરવે સાથે રંગે રમે, બોજન મન આવતાં
 જમે; પછે નારીને ગર્ભ રહ્યો બેંકાવળીને પુત્રજ થયો. ધણી
 દિવસ એમ કરતાં ગયા, રાજકુંવર મોટા થયો, વરસ સાતનો થયો
 જેટલે, રાજરીત સમજ્યો તેટલે, બેંકાવળી ધણું હરખી મન, સ્વામી
 પ્રત્યે બોલી વચન. એનો જન્મ લખાવો અહીં, રાજકુંવરે સાંભળ્યું
 તહીં; જોશી તેડાવી કાઢું કામ, જોશી બોલ્યા તેણે કામ. નામ બળવંત
 પાડાને તમે, લેખ પ્રમાણે કહું છું અમે; એવું સાંભળી થયો રળી-
 માત, પાડ્યું નામ મળી સહુ સાથ. વળી જોશી બોલ્યો તે કાર,
 રાજકુંવર પ્રત્યે નિરધાર; ધણો બામશાળી છે એહ; સત્ય માનજે તેહ,
 આવું સાંભળ્યું જેણીવાર હરખ્યા ધણું તે રાજકુમાર, તિહાં ખુશી
 થયા જન સહુ, જેણીને ધન આપ્યું બહુ; જેણી પોતાને ઘેરજ ગયા,
 દ્રવ્ય લઇને સુખીઆ થયા, એમ કરતાં વીત્યા બહુ દન, રાજકુંવરે
 વિચાર્યું મન; પુત્ર આપણો મોટો થયો, હેતુ ધરીને બોલજ કહ્યો.
 ત્યારે પુત્ર બોલ્યો તે વાણ, સાંભળો માતાજી ચતુર સુખજ; હાહાજીને
 મળવાના કાડ, નમીને કહું છું કરજોડ; માટે જવા છોને તમે; ખુશી
 થઇને કહું છું અમે; ત્યારે વિચાર્યું પોતે મન. સાંભળી વચન બોલ્યા
 રાજન, પુત્રજ તમે કહું નિરવાણ, યાદ આવ્યું જલદપુર જલ; તેને
 તેડવા મોકલ્યા છે દાસ, પુત્રનું સુખ જોવાને કાજ.

હાહારો.—રાજકુંવર એમ બોલીયા, સાંભળ બળવંત તન; નેઓ
 મળીને આવજો. આજથી ચોથે દન. માણસ હાહાજીનું આવીયું તેમને
 તેડગ કાજ; તેની સાથે પરવરો, ઘાડે ચડાને આજ. ત્યાંથી પુત્ર
 પરવર્યો મમે સીરકરતાં મોઝાર; રાજસંભામાં આવી કરી, ચરણ

હોઝો તૈણીવાર, જલદસંગ ધણું રીઝીઓ, તેડો પુત્રને પાસ; ખોળામાં
 ખેસાડી કરી. ચુંબન દીધું ગાલ. પુત્ર દેખીને ધણું હરખીઓ, ઉલટ
 અંગ ન માય; ચતુરાઈ દીડી ચોગણી ખુશી થયા મનમાં. રાજાએ
 વીચાર્યું મન વિશે, ભાગ્યજાળી છે એહ; હવે હું તો જુદા થયો; વિચાર
 કર્યો પછી તેહ. વજર તેડ્યો પોતા તણો, વીચાર કર્યો તે સાથ;
 વજરને કહ્યું મુખ થકી. એને પાટ ખેસાડું આજ, જોષી બોલાવીને
 પ્રહીયું, શુભ મુહુર્ત નીરધાર; તે બતાવો મુજને નિમ્ને કરી આવાર
 સભા બરાઈ ખેડી સહી, ઉલટ સહુને મન ગોળ ધાણા વેહેંચી કરી, બો-
 લ્યો મુખે વચન, સભા સહુ જન દેખતાં, રાજાએ કર્યું આ કામ;
 બળવંતને તેડી કરી, ખેસાડ્યો તેણે કામ રાજવાસન ખેસાડીયા વાઝ્યાં
 દોલ નીશાન, જોજકાર સભામાં થયો ખુશી થયા સહુ જન. રાજા
 રાણીએ સાંભળ્યું, હરખ્યા ધણું મન માંલ. પુત્રનો પુત્ર રાજ પામીયો આ-
 નંદ અંગ ન માય રાજ ચલાવે આનંદથી; રાજ રીઝ્યો મન. ખજર
 થઈ કાકા ચારને તે ઉદાસ થયા મન, અમ છતાં રાજાએ કરે
 એ કોના ધરનો ન્યાય; મુજ પીતાએ વીપરીત કર્યું એ તો શું કહે-
 વાય. તેવું વિચારી નીસર્યા ગયા પીતાની પાસ; ત્યાં જઈને વીનંતી કરી.
 એ શું કીધું તાત. ત્યારે પીતા કહે પુત્ર, સંગ ચોગ્ય નહી તમ રાજ
 સોઠો તન્શે એ થકી માટે સોંપીયું રાજનું કાજ, તમો રાજ ચલાવવું
 શીખ્યા નથી ત્યાં શું એ કરીએ કામ; શુભામી કામ દેવડાવીયા; ર-
 મીયા જુમહું તે કામ; મોટી એજ તમને સહી, સૌ દેખે પુરના લોક
 તમે ખાઓ પીઓ ખુશી કરો અક્ષય શોભાવો અપાર કુકમ કરે બળ-
 વંતજી ને પ્રમાણે રહો આ વાર. એવું કહીને મોકલ્યા પુત્ર પેલા ચાર,
 નીચું જોઈ તે ગયા આવ્યા પોતાને દાર.

છંપો—હુંકું દેહમાં દુઃખ, હુખ પણ તેથી હુંડી; હુંકું દેહમાં

કામ કલંક ને આપે કુટી. ભુંડું અતે અપમાન, ભુંડું શાએ કુઃખ
ગાએ ભુંડું ઉપાડવો ભાર. ભુંડું મુસાફરી જાએ પણ ભુંડાથી ભુંડું
કહે મોટું કુઃખ મંસારમાં; કવીજન કહે સન્ય માનજો, રાજ્ય જાય
પર હાથમાં.

હાહુરો--તે અચર થઇ છે આગમાં, હરખ્યો બાણું તે રાજ;
રાણીએ જઇને કળ્યું તમ પુત્ર પામીયો નજ; અંકાવળી બાણું રીઝીયાં
બીજી રીઝા નાર. મુજ સેવરનો પુત્ર તે પામ્યા રાજ કારભાર બણે
હરખ તહાં થઇ રહ્યો, ત્રામણાં ઘેર ઘેર, હરે કાગળ અ રીયો, રાજ
પામ્યે તેની પર પુત્ર રાજ્ય પિનાનું કરે, જોતે જતે ઘેર; ખામ
ખગીયા જોઈ કરી, હરખે છે બહુ પેર. આરેપીયે આનંદમાં ઓઝીવ
થાય ઘેર ઘેર; એ વાત રહી એટલે કહું ચાર સાધની પેર.

ચોપાઈ--ચાર જણા વિચારજ કરે, મનમાં ઘાટ પોત ને ઘડે
બાણી ચતુરાઈ કરે છે સહી. પણ બળવંત સાથે ચાલે નહી. એમ
થઈ ગયા બહુ દન; કાયલી થયા પોતે રાજન; આકુળખાકુળ પોતાને
મન. ઓઝ્યા બળવંત મુખ વચન. દાદાજી કહું એક વીનંતી
તે સાંભળી કાન થકી; હું બળવંત વહાલો 'કું' બાણું ન ચાલે
ચાર કામ તારૂં; અનુદય બળ મહારૂં છે જાય. ચાર કાકાનું નવ
ચાલે વહાણ, તમે રાજ કેમ ન સોંપ્યું એવે; સય કરી માતી લીધો
મને; આપ અખત્યાર આપીએ, સહેદ મનનો ભાગીએ; એની મહોર
કરી આપીએ સહી, બળવંત નિશ્ચિત ખેડો તહી. નવ ચાલ્યું ચારનું
તહી, મનમાં સમજી ને રહ્યા સહી; હરે વાત એક નવી થઈ, દાદાજી
મરણ પામ્યા સહી; બળવંત રાજ પોતાનું કરે, કાકાનું મનમાં નવ ધરે;
ખામ પીએને ખુશી કરે, બીજી વાન મનમાં નવ ધરે; એ વાત અહી-
યાંથી રહી, અંકાવળીએ સાંભળ્યું તહી. તેણે બળવંતને કહાણું : ૨૧

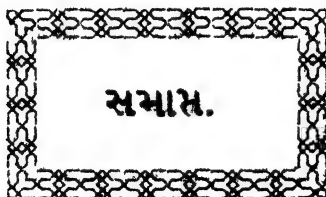
તમે કાકાને છેલ્લે દેતા નહીં તમે કાકાને શું કહીએ કથી, તમને શી-
ખામણુ દેતી નથી તમે છેલ્લે વિદ્યા ગુણુ જાણુ, તેમાં કાકાનું શું
કહીએ વાણુ, વેદ પુરાણુ કહીએ કથી પીતા કાકામાં અતર નથી, પી-
તાનું રાજ તે પુત્રજ કરે, બર્મા આપણે તેથી કરે. એવું કાગળમાં લખ્યું
છે સહી, એક કાસદને મોકલ્યો તહી. જમ કાસદે કયા પ્રણામ, કાગળ
કરમાં આપ્યો તે કામ વાંચી હરખ્યું અતઃકરણુ. માત પીતાના ચાંપુ
ચરણુ, માતા વચન મીથ્યા નવ કરે રહી રહી નરકમાં નહીં સંચરે.

દોહરો—જળવંત શુદ્ધિ આગળો, વાંચ્યો માતાનો પત્ર; કાકાને
ચરણે નચ્યો, આપી મોહાર ને છત્ર. અમલ પટો અપ્યો વળી, આપ્યો
કેડનો કટાર; રાજ્યાસન આપ્યું વળી, દીધો બહુ મનુહાર. માતપીતાએ
તેડાવીએ, અમે જમશું અમારે ગામ; ખાવો પીએને ખુશી કરો,
રાખજો પિતાનું નામ ચારે ચીતમાં હરખીયા, દીધી બહુ આશીશ
માતપીતાની ભક્તિ કરે, તેને સનમુખ જુગદીશ. પછી આગા માગી
સંચર્યા, ગિલટ અંમ ન માય; પ્રદક્ષણા કરી પ્રણમીયો, માતપીતાને
પાય. રૂપ દેખી રીજી બાણું, કરી એવું શુભ કાળ; આપણે જમએ બં-
કાપુરી, આપી પુત્રને રાજ. જોશી તેડ્યા જુગતશું, આદર દીધાં માન
લમ લાખેણું કહો તમે; રાજ તપે જેમ બાણુ. ત્યારે જુગતે જોશી
બોલીયા, ગુરૂ દ્રુવ પ્રયોગ છે સાર બાજ બેસાડો ગાદીએ, તપશે તેજ
અપાર. વચન સુણી હરખ્યાં બાણું, કીધાં સધળાં કાજ. દાન પુર્ણ કી-
ધાં બાણું, જળવંતને સોંપ્યું રાજ. વીમાને બેસી બેઠે જાણું, બંકાવળી
મોઝાર, માનવી રૂપ મટી ગયું, પામ્યા દેવાંશી અવતાર. સુખ ભોગવે
સ્વર્ગનું, પામ્યા સુરપદ ધામ પ્રાકમ કીધાં અતી બાણું, જુગમાં રહે
એક નામ.

ચોપાદ—જેણે મુખે સમર્પા શ્રીરામ, જુગમાં રહે એક એનું

નામ અમ દાન કીધાં બહુ ઠામ, કર્યું જેણે પરમારથનું ઠામ. તે પામે વર્ષકુંઠ ધામ, જુગતે જશ વાધે પુર ગામ; જુમ જશ મનમાં જોઈનો કહે કવી તેને જીવનો ભણવો.

દોહરો—એવાં પ્રાકૃમ જે કરે, રાખી દેડામાં ધીર નામ રહે નવ ખંડમાં, જેવો વિક્રમ વીર. એ કથા જે સાંભળે, કરે જે પુન્યને દાન આ લોકમાં જશ પામશે, પરલોકે બહુ માન. બુદ્ધિ પ્રમાણે મા-તુરી, ધરીને મન ઉદ્દાસ જે માય સ્ત્રીને ને સાંભળે, તેનો વર્ષકુંઠ વાસ. શ્રોતા વક્તા સાંભળે, પહેાંચે મનના ઠોડ સામળ કહે સહુ બોલને જય જય શ્રી રણુકોડ.



નવલકથાના શોખીનોને ઉમદા તક !

ફક્ત થોડીજ નકલો સિલીકે છે.

સચિત્ર. ગુર્જરી સચિત્ર.

મુંબાઈની શેઠાણી.

(આવૃત્તિ બીજી)

આ નવલકથામાં મુંબાઈનું અવતરણ, આજ્ઞાનાં અકુર
આનંદમાં આનંદ, દૈત્યનો દુર્યુષ્ ટ્રેપ, આત્મવિચાર, રામચંદ્રનું
ચરિત્ર, રંગનું ચટકું, સુખ દુઃખના ખેતી, વરની મરજી, ક્યાં મન
માને, મિત્રોનો મેળાપ, સારા વરની ખોટ, નિરાશાનો છપો, વિવાદનું
વચન. વિવાહ નક્કી થયો, ચંદુનું જવું, રજવાડી રહેણી, બંગાલાની
બસા, બેદી બનાવ, ખરાનું ખોટું વગેરે વગેરે અનેક પ્રશ્નરની ખામનો
ઝોવી ચીતરવામાં આવી છે કે વાંચકવર્ગને એક પાતું વાંચનાની
સાથેજ સાંસારિક વ્યવહારિક તેજજ રજવાડી ખાતામાં કેવી નજીવી
તકરારને લીધે કાવાદાવા કરવામાં આવે છે તેનો આસેકુમ ચિતાર
કેટલો ચિતરવામાં આવ્યો છે તે માલમ પડો આવશે. સુંદર સેનેરી
નામવાળું કપડાનું પૂકું. સુંદર સફેદ ચીઠ્ઠા કાચળ. ક્રતાં કીમત
માત્ર રૂ. ૨-૦-૦૦ પોસ્ટેજ જુદું.

સેક્સ એજન્ડ.

હરજોવનહાસ હરજોવનહાસ પુકસેલર.

૩૮૪૫, પાનકાર નામ-મુંબાઈવાદ.

જનસમાજમાં ખાસ વખણાયેલી

નવલકથાઓ.



ગુર્જરી-મુંબાઈની શેઠાણી સચિત્ર ૨-૦-૦

મિલન-મ દિર (સચિત્ર) ૨-૮-૦

કુમુદકુમારી (સચિત્ર) ૩-૦-૦

રતિમુંદરી (સચિત્ર) ૨-૮-૦

રત્નગઢની રાંઠા (સચિત્ર) ૩-૦-૦

સરોજમુંદરી-સુધરેલો જમાનો ૨-૮-૦

ઓઝોની રંગભૂમિ ૨-૮-૦

સંસાર રોજના ભાગ ૧ થી ૩

દરેક ભાગની ૨-૦-૦

વસંત વિહાર (ગજલોનો ભંડાર) ૨-૮-૦

કર્મ-જન્મન યાને વિધવાની કર્મકથા ૨-૮-૦

ભામિની કે ભૈરવી ? ૨-૮-૦

વિધિનું વિધાન (સચિત્ર) ૨-૮-૦

કુંદન અને કુસુમ ભાગ ૧ થી ૮

દરેક ભાગની ૧-૪-૦

સરસ્વતી (સામાજિક નવલ) ૧-૪-૦

વનવાસિની (ઐતિહાસીક) ૨-૦-૦

કુસુમલતા ૧-૮-૦

મદમ કે મધુરી ૨-૦-૦

કુસુમકુમારી ૧-૮-૦

માનવ સંચાલન ૨-૦-૦

પ્રેમપિંજર કે છુની ખંજર ? ૨-૦-૦

સન્મિત કે સંવલન ? ૧-૦-૦

કર્મ-બંધન

ચાને

વિધવાની કર્મકથા.

આ પુસ્તકમાં વિધવા અગ્નિનીમાં માટ ફેંકવા તત્ત્વ પ્રત્યક્ષ સાબળા અને અર્થિક વિષયો સાથે તારી જુલનનું અભ્યાસ - ૬૦૫
 દશોવવામાં આવેલું છે. ઉપરાંત કર્મકથા પત્રર્થ-મ, પાનાં મગ
 પરસોઈનાં સ્થાન કરવા શ્રેય તત્ત્વોનો અભ્યાસનક અભ્યાસ આપી મા
 મુનર્થ-મના કર્મ-બંધનથી વિમુક્ત નહિ થતાં મનુષ્યને વાતાન સાન
 નરસાં કર્મોથી આ જન્મમાં શું થ સહન કરવું પડે છે ત્યાંની
 સેવામાંથી વર્ચિત થનાર સ્ત્રીની કેવી અવોગતિ થાય છે, આપાનક
 ના પ્રાપ્ત કરી માત્ર આ લોકમાંજ મનના જીવનની પશ્ચાદ્ધતિ થાય
 ન માન્યાર, અભિજ્ઞાત કરવા નનુ પુણ્યની કેવી શોધનીય
 થ છે, હિન્દુ નસારમાં એક અનાથ વિધવાને કેટલું કેટલું
 માર્ત્તિક પ્રેમ મનુષ્યના હૃદયને એક ઓગળ પ્રત્ય ફેરવ
 કર્યાં છે અનેક વિષયોનો અભ્યાસનક અભ્યાસ પત્રર્થ
 પિત્રગણની નાંખ્યા સિવાય રહેશે નહિ વિધવા
 કર્મકથા અને આત્મિક વિષયોનું અવલોકન
 એવી ઉદ્દેશ છે, અભ્યાસિ પાંચત આવી
 ' હિંમત માત્ર ૩, ૨-૧-૦

કેમકે—

પુસ્તકલેખક.

૧૯૧૬.

